

**Lelle tähistas
hariduselu
150. aastapäeva
mälestuspingi
avamisega** Lk 10-11

Riigi-
gümnaasiumi
kunsti-
konkursi
võitis
kunstnik
Kaido Ole

Lk 5

Meeri Ehandi -
külainimeste südame-
soovi eestvedaja

Lk 8-9

**Drooniralli
naasis Läti
külla**

Lk 28

OÜ KÜLMALINE

Mitsubishi
Electric ja
Fujitsu
õhksoojus-
pumbad

Tallinna mnt. 50, Rapla
www.kulmaline.ee
Tel 533 01 720

RAPLAMAA Sõnumid

KOLMAPÄEV, 22. august 2018 Nr. 34 (3044)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 2.15 €

Foto: SIIM SOLMAN

Eile õhtul, 21. augustil kell 18.10
põles Rapla linnas Hariduse
tänaval kuur lahtise leegiga.
Kustutamas oli kolm autot. Lehe
lõpetamise ajal kustutustööd
alles käisid.

Tulekahju Rapla südalinna

Juhtkiri

Vabariigi taastamise päevast kantult

Seekord oli eriti hästi – kolm päeva järjest sai mõtiskleda vabariigi taastamise üle. Kõigepealt sellest, mis juhtus tegelikult 27 aastat tagasi – kas me taastasime oma vabariigi või taasiseseisvus ta ise mingil erilisel kombel? Küllap me taastasime või täpsemalt öeldes asusime 1991. aasta 20. augusti hilisõhtul oma riiki taastama.

Muidugi ei taastunud ega taasiseseisvunud ta ühe otsusega, see oli pikk ja vaevaline tee, mis tuli nende aastatega läbi käia. Loodetavasti võime aga praegu kinnitada, et meie riik on nüüd taastatud, lahendada on jäänud veel vaid mõned nüansid, nagu näiteks piirileppe allkirjastamine idanaabriga. Aga see, ka oluline, ei saa olla takistuseks oma riigi arendamise teel.

Teiseks sellest, kuhu me kahekümne seitsme aastaga välja oleme jõudnud. Ilma liialdamata võime kinnitada, et nii hästi nagu praegu ei ole eestlased mitte kunagi varem elanud. Seda absoluutselt kõiges, alustades isikuvabadusest ja lõpetades sõnavabadusega. Meie, eestimaalased, võime pidada ennast maailma ühe kõige vabama riigi kodanikeks. See on väga suur privileeg, mille tegelikku väärtust ei ole igapäevaelus võimalik ehk isegi aduda. Inimene mõistab vabaduse tähendust ikka alles siis, kui seda on piiratud või hoopis ära võetud.

Ka olmeliselt on meil põhjust oma riigiga rahul olla. Eriti siis, kui võrdleme oma tänast elu sellega, milline see oli kolmkümmend aastat tagasi. Jah, me ei kuulu viie rikkama riigi hulka, nagu meile keegi järjekordsete valimiste eel lubas, me ei ole ilmselt isegi mitte kümne jõukama seas, aga kõik normaalseks eksisteerimiseks vajalik on meil kindlasti olemas ja selged eeldused võimaluste laienemiseks ka silmaga nähtavad.

Nii et meil on palju, mille üle rõõmu tunda ja pidutseda. Iseküsimus, kas see pidu peab kestma mitu aastat järjest ja kas kõike, mis me iga päev ette võtame, on mõistlik kuulutada kõlavalt kingituseks Eesti Vabariigile. On ju teada asi, et pikad peod hakkavad lõpuks tüütama ja lõputu hulk kingitusi võtab kingisaaajalt võimaluse tõeliselt rõõmustada. Eriti veel, kui mõne kingituse eest, mille me iseendale teeme (nagu näiteks pühapäevane ühislaulmine lauluväljakul), peame peale maksma.

Tõdemus, et riik ongi taastatud ja et siin on juba päris hea elada, ei tähenda muidugi, et meie töö ongi tehtud. Riik on nagu mõni linn, mis ei saa mitte kunagi päriselt valmis, sest „päris valmis” tähendaks uppumise ohtu. Kogu aeg on midagi, mis vajab parandamist, täiustamist või uuendamist. Ja nagu kõigi tähtsate tööde puhul, peavad parandajad, täiustajad ja uuendajad olema siiralt omakasupüüdmatud ning ausad oma rahva teenrid. Ja vaat selle poole on meil veel pikalt püüelda.

Ajaleht 30 aastat tagasi

Alkoholimüügi kord muutus

Ühistöö 27. augustil 1988: „Alkoholimüügi korras tehti (rajooninõukogu täitevkomitee) mõned muudatused. Perecondlikeks sündmusteks võib alkoholi müüa tootlustusettevõtte küla- või alevinõukogu loal. Ühtluse-tati kauplemisajad. Alkoholi müüakse nüüd kella 17st kuni kaupluse sulgemiseni. Rapla jookide kauplus on tööpäeviti lahti kella 19ni.”

Piirati aianduskooperatiivide kasvu

Samast lehest: „Rapla rajoonis on 105 aianduskooperatiivi. Neist 77 kooperatiivi ehk 3210 krunti kuulub väljaspool rajooni asutustele-ettevõtetele. Kohilas ja Seli piirkonnas on see kaasa toonud ülerahvastamise, ökoloogilise tasakaalu rikkumise, kohalike elanike elurütmi häirimise, kuritegevuse suurenemise. Seepärast otsustas täitev-

komitee enam mitte anda Kohila külanõukogust ja alevite ning asulate ümbrusest maad väljaspool rajooni asutuste aianduskooperatiividele. Tallinna nõukogu täitevkomitee ja vastavad ettevõtted peavad hoolitsema teede väljaehitamise, transpordi ja tootlustamise eest. Migratsiooni vältimiseks keelatakse Rapla rajoonis ehitada aiamaju ümber elumajadeks neil, kes siin alaliselt ei ela.”

Lihaga probleemid

Samast lehest: „Lihakombinaat andis Rapla rajoonile ettenähtust vähem vorste ja kotlette. Selle asemel oleks võinud saada liha, kuid see tellimus oli augusti alguseks ikka esitamata. Seda ei tehtud, sest kaupluste külmletid on korrast ära, palavaga kardetakse liha müügiks võtta. Eks samal põhjusel ei vaevunud meil tooma rääbist, mida Peipsi sel suvel rohkesti andis.”

Südamelt ära

Ajakirjaniku töö ei ole lihtsalt kirjutamine

Maris Adoma

Olen saanud ajakirjaniku-na kätt proovida juba suve algusest ehk üle kahe kuu. Muidugi olen ka varem kirjutanud kirjandeid ja muid asju, mida koolis kirjutama on pidanud. Aga koolis kirjutamine ei ole sama mis ajalehte kirjutamine.

Ajalehte kirjutades peab tegema palju rohkem tööd kui õpetajale kirjutades. Võib-olla ajalehe lugejad ei kujutagi ette, kuidas see töö tegelikult käib. Mõeldakse, et kogu protsess piirdub kirjutamisega ja mis seal rasket olla saab, eks? Okei, võib-olla inimesed ei ole nii pealiskaudsed, aga mina küll ei osanud seda protsessi ette kujutada, enne kui siia tööle tulin. Lugejana ei mõtle, kuidas ajakirjanik selle info on saanud, kuidas ta on selle kokku pannud ja kaua võib selleks aega kuluda. Lugeja jaoks on oluline vaid see, et tekst oleks ladus ning huvitav.

Ma kirjeldan teile, kuidas vähemalt minul see info kogumine ja teksti kokkukirjutamine käib. Esmalt saan ma tööülesande, olgu selleks siis mõnele üritusele kohapeale minek või mõne inimesega ühenduse võtmine, et midagi uurida. Kui ma üritusele lähen, on mul kaasas alati märkmik ja pastakas. Samal ajal kui ma ise üritust naudin, hoian silmad lahti ja teen märkmeid, vajadusel küsin mõnelt inimeselt kommentaare.

Kui ma seda esimest korda tegin, oli päris hirmus minna võõra inimese juurde, küsida

temalt küsimusi ja seda kõike lindistada. Mõni inimene lausa keeldus, nähes, et ma lindistada soovin, ja siis läks tuju korra täitsa alla. Aga ma ei ole allaandja, jätkasin inimeste otsinguid ja sain lõpuks vajalikud kommentaarid kätte. Seega julgust inimestega suhelda olen ma ajakirjanikuna kõvasti juurde saanud.

Kui on vaja lihtsalt inimestega ühendust võtta või rääkida, siis saab seda teha kolmel viisil - meili teel, telefonitsi või päriselus kohtudes. Viimasel juhul ma lindistan meie vestluse. Kui valida telefoni ja meili vahel, võiks infot hankida soovitatavalt telefoni teel, sest meili ei pruugi inimene kohe näha ja võib juhtuda, et vastus jääb õigeks ajaks saamata. Muidugi on meili teel mugavam pikemaid teemasid arutada ja nii ma enamasti olen ka teinud.

Telefonitsi info hankimise juures on ainuke miinus see, et ei jõua nii kiiresti kirjutada, kui inimene räägib, ja siis võib mõni infokild kaotsi minna. Õnneks on mu mälu piisavalt hea, et kaotsi läinud infokildu meelde tuletada.

Tänu sellele, et meie kui ajakirjanike peamine suhtlusvahend on telefon, olen pea-aegu üle saanud oma hirmust telefoniga rääkimise ees ja ma olen väga õnnelik selle üle.

Ka vestluse lindistamine pole nii lihtne. Tuleb välja mõelda teemakohased küsimused ja need kirja panna. Siis lepitakse inimesega kohtumise aeg kokku ning intervjuu võibki alata. Pärast vestlust ja lindistamist istun arvuti taha, panen kõrvaklapid pähe ja kirjutan terve lindistuse tekstina arvutisse. See on lihtsalt minu viis, mõni võib-olla kuulab lindistust ja samal ajal kirjutab artiklit. Mulle sobib aga terve lindistuse üleskirjutamine, sest nii on mul kogu info silma

all. Mõistagi võtab see aega ja ilmselgelt ei ole artikkel kohe kindlasti mitte valmis. Sellest tekstist peab hakkama nokkima välja vajalikku infot, mis tuleb kirja panna, ja seda ka loogilises järjekorras. Seegi võtab aega.

Suurema mahuga artikli kirjutamine võib mõnikord aega võtta lausa mitu tundi või päeva, kuid mõne väiksema võin valmis kirjutada juba 15 minutiga. Kõik oleneb sellest, kui mahukas on teema, kuidas ma infot hangin ja kui kiiresti vajalikud inimesed kätte saan. Samuti sellest, kui jutukad ja koostööaltid inimesed on.

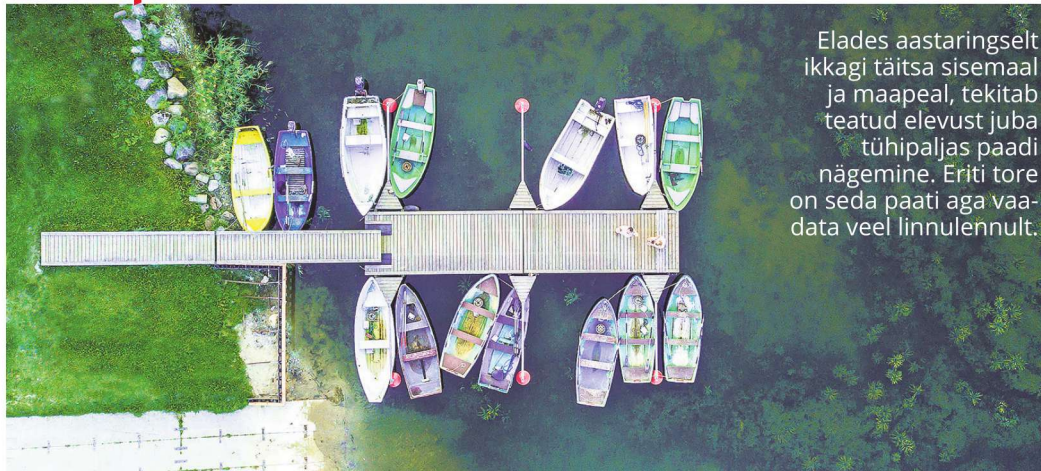
Ajakirjanikuna peab paraku arvestama erinevate inimestega. Kõik ei oska või ei taha palju rääkida. Mõni inimene võib olla ka meedia suhtes kriitiline ja öel. Ette võib tulla ka seda, et inimene ei soovi üldse rääkida või seda, et oled artikli valmis kirjutanud, saadad selle ülevaatamiseks ja siis vastatakse, et ei soovita enam üldse selle avaldamist. Muidugi ei saa artikkel nende asjaolude pärast kirjutamata jääda ja tuleb leida igasuguseid lahendusi.

Selline näeb ajakirjaniku töö välja minu silmade läbi ja mina olen selle kogemusega väga rahul, mis ma siin Raplamaa Sõnumites töötamisega olen saanud. Siinne õhkkond on võrdlemisi rahulik ja mis peamine - ma tunnen ennast siin vabana, sest ma ei pea istuma arvuti taga kellast kellani.

Kes vähegi tahab oma elukutset kirjutamisega siduda, siis ma soovitan oma teekonda alustada kasvõi praktikandi-na Raplamaa Sõnumites, sest oma kodukohas on seda kõige parem teha. Ja uskuge mind, kel vähegi tahet, kirjutamis- oskust ning julgust, sellel on võimalus ajakirjaniku rolli siin kohalikus toimetuses proovida.

Foto: SIIM SOLMAN

Päevapilt

Elades aastaringselt ikkagi täitsa sisemaal ja maapeal, tekitab teatud elevust juba tühipaljas paadi nägemine. Eriti tore on seda paati aga vaadata veel linnulennult.

Küsitlus

Kas võtsite osa ühislaulmisest?

Inga, kodune: Kodus vaatasin televiisorist ja natuke laulsin kaasa ka.

Tarmo, ehitaja: Ei võtnud osa, televiisorist natuke vaatasime, nii palju kui saime. Meil oli suur pereüritus samal ajal.

Kalev, ehitaja: Ei võtnud, pisut vaatasin televiisorist.

Mari, audiitor: Ei võtnud, ei vaadanud televiisorist ka. Väike laps võttis kogu aja ära.

Kaider, keskastme juht: Ma ei võtnud, aga natuke kahetsen. Jäi halb maitse suhu, kuna eelnevalt kirjutati, et ei leita raha, et tasuta korraldada. Eelinfo oli puudulik. Lapsega oleks hea meelega läinud, aga eks laulupidusid tuleb veel. Televiisorist vaatasime ikka.

Mart, laojuhataja: Televiisorist vaatasime. Ise kohale ei läinud, kuna laps on veel liiga väike.

Küsis Stina Andok
Pildistas Siim Solman

Märjamaa Konsum sai nurgakivi

Märjamaale ehitatavale Konsumi kauplusele paigaldati täpselt nädal tagasi, 15. augustil, nurgakivi.

Stina Andok

„Täna on niisugune päev, kus on Rapla Tarbijate Ühistu jaoks mitu olulist momenti. Esimene on vahest see, et me tulime teise ühistu õue peale kaklema. Pole viisakas öelda, et kaklema, pigem koostööd tegema. Teiseks on see tähtis sellepärast, et ühistu saab järgmisel aastal 115 aastat vanaks ja alati on kuidagi niimoodi ajalooliselt välja kujunenud, et ühistu sünnipäevaks tekib märgiline asi. Erinevatel juubelitel on ühistul olnud põhjust hõisata, et meil on järgmine uus kauplus,” rääkis Rapla Tarbijate Ühistu tegevjuht Väino Sassi.

Sassi selgitas, et kuna täna peetakse parimaks ärimudeliks, et kaks kauplust on koos, tuleb Märjamaale Konsum koos Ehituskeskusega. Tegevjuhi sõnul muudab see natuke tavapärase Konsumi sortimenti selle poolest, et osa tööstuskaubast liigub Ehituskeskusesse. „Kuidas Märjamaal hakkama saame, on tulevikumuusika, aga me oleme ise väga tahtmist täis,” sõnas ta.

Tänaseks on olemas ka eellepped selles osas, missuguseid teenusepakkujaid saab Konsumis veelgi näha olema. Sassi sõnul tulevad kindlasti lillepood ja apteek. „Ma usun,

et apteek on hädavajalik igas kaubanduskeskuses. Ravimite kättesaadavus on meie keskkonnas vajalik,” ütles ta. Veel ei osanud Sassi öelda, kas Konsumi hoone külge tuleb ka pangaautomaat, küll aga julgustas ta inimesi oma sularaha muresid Konsumi kassades ära lahendama.

Kui kõne peetud, hakkas Sassi Vesiroos OÜ esindaja Kuldar Pihlapuu kaasabil nurgakivisse paigutatavasse ajakapslisse märgilisi esemeid panema. Esimesena sai kapslisse pandud Rapla COOPi teataja, seejärel järgnes soodsaid pakkumisi tutvustav reklaamleht „Osta alati soodsalt”. Kapslisse pääsesid ka hoone ehitustalletavad dokumendid nagu ehitusgraafik, ehitamise eest vastutavate ettevõtete nimed ja hoone detailplaneering. Lisaks poetati kapslisse ajamärked Märjamaa Nädalaleht ja Raplamaa Sõnumid.

Kaks pastapliiatsit, Konsumi ja Ehituskeskuse oma, mobiiltelefon, avastajatele mõistatuseks. Märjamaa valla ehitusinsener Tiiu Pippar lisas Märjamaa margi ja kõige viimasena pani Sassi ajakapslisse ka pisut metallraha. Nurgakivi paigaldamise tseremoonia lõpetas pidulik söömine muusika ja töömüra segusel taustal.

Foto: JUULIJA KUUM

Märjamaa valla ehitusinsener Tiiu Pippar, Rapla Tarbijate Ühistu tegevjuht Väino Sassi ja Vesiroos OÜ esindaja Kuldar Pihlapuu täidavad ajakapslit.

Kuum suvi mõjutas eelkõige vael ajal istutatud puid

Helerin Väronen

Nii mõnedki sel kevadel istutatud puud on pärast kuuma ja kuiva suve ära kuivanud. Näiteks on nii juhtunud Märjamaa valla 100 tanne pargiga Velisel, kus hukust on pääsenud vähesed puud.

Kuna kevadel sai käidud Kelba külas metsamatkal, kus oli näha mitmes kasvajargus puid, uurisime metsaomanikult, Kohila Metsaseltsi liikmelt Valdu Reinaasilt, kuidas tema mets kuiva suve üle elas.

Reinaas vastas, et märjamatel kohtadel ja õigel ajal istutatud puud kasvavad tal kenasti. Protsendiliselt arvab ta, et umbes 95 protsenti on selliseid hästi kasvavaid puid. Vael ajal istutatud väike hulka

mände aga on tal küll ära kuivanud.

Küsimusele, mis on üldse õige aeg istutamiseks, vastas Reinaas, et seda on väga raske öelda. Muld peab igatahes veel niiske olema. Kui vaadata tänavust kevadet, oleks olnud õige hetk istutamiseks 5.-6. mai, 10. mai jäi juba hiljaks. Paljudel aga ei saabu istutatavad taimed õigel ajal, kuna need tulevad väljastpoolt Eestist, ja nii on nende võimalus ellu jääda palju väiksem.

Neid tegureid, mis määravad, kas istutatud puu jääb ellu või mitte, on tegelikult väga palju.

Näiteks oleneb palju konkreetselt pinnasest. Paepealsed mullad on võrdlemisi põuakartlikud ja nii kuivab seal kasvav puu kiiremini. Enamik

Raplamaa muldadest on aga just sellised. Kuna must muld tõmbab päikest rohkem ligi, on mõistlikum istutada puid rohukasvuga kohta.

Reinaas lisas veel, et sellisel kuival suvel hakkavad suuremat rolli mängima ka istutusvead. Kerge istutusviga märjal ja niiskel pinnasel on veel andeksantav, kuid kuiv suvi istutusvigu andeks ei anna. Ka väiksem istutusviga võib siis taimele saatuslikuks saada.

Reinaas on suhelnud ka teiste metsaomanikega ja ka neil on varakult istutatud taimed kenasti ellu jäänud. Eelmise aastaga võrreldes on küll rohkem männikärsaka kahjustusi. Vahetatud kuuse-seemikud aga pidasid kärsaka rünnakule paremini vastu.

Prillitellijatele nägemiskontroll TASUTA!

KÕIK RAAMID

70%

KUNI

LE TANNEUR EMPORIO ARMANI le duccat Ray-Ban MEXX BOSS HUGO BOSS VOQUE

Optometri sti vastuvõtt: 17., 23., 29. august
 Eelregistreerimine telefonil 4 855 540
 T-R 9-18; L 9-13
 Kauplus avatud Rapla Konsumis, Tallinna mnt 16

Soodustus kehtib raamide ja klaaside koostull!
 Täpsemad kampaaniareeglid kauplustest.

EO
 Eesti Optik
www.optika.ee

Politseiteated

Kohila vald

19. augustil kell 22.20 toimus liiklusõnnetus Vilivere külas Kiisa-Kohila mnt 4. kilomeetril, kus alkoholihoobe tunnustega 55-aastane mees sõitis sõiduautoga BMW 730D sirgel teelõigul vasakule teelt välja läbi talu piirdeaia ja vastu puud. Juht toimetati Põhja-Eesti Regionaalhaiglasse.

Kehtna vald

18. augustil sai politsei teate, et Eidapere alevikus Tiigi tänaval tiris 23-aastane naine juustest 43-aastast naist, põhjustades talle füüsilist valu.

18. augustil sai politsei teate, et Järvakandi alevis Mai tänaval asuvas korteris löi ja tõukas 47-aastane mees 40-aastast naist, kes sai viga. Politsei pidas mehe kahtlustatavana kinni.

Rapla vald

18. augustil sai politsei teate, et Raplas Tallinna maanteel löi 35-aastane mees rusikaga 33-aastast meest, kes sai viga. Ühtlasi istus 35-aastane mees 33-aastase mehe töötavasse autosse ja sõitis sellega ära. Auto leiti 20. augustil Märjamaa vallast Orgita külast.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Lokutal põles viljakuivati

16. augustil kell 9.58 sai häirekeskus väljakutse Kehtna valda Lokuta külla. Põles väiksem viljakuivati, kus oli kuivatamisel 15 tonni hernest. Kuivati punker tühjendati hernest ning asuti kustutama.

Põlesid suitsuahi ja kuusehekk

17. augustil kell 22.54 teatati häirekeskusele tulekahjust Kehtna vallas Järvakandi alevis. Teataja sõnutsi oli süttinud põlema õhukest lauast ehitatud suitsuahi ning selle läheduses asuv kuusehekk. Päästjad kustutasid tulekahju.

Lääne päästekeskus

Tulekahjule sõitnud päästeauto vajus kraavi

15. augustil kell 16.55 teatati häirekeskusele tulekahjust Kohila vallas Vilivere külas. Päästjate saabudes põles ühekorde puust saunamaja korsten. Elanikele tehti selgitustööd tuleohutusest ning edasine sauna kütmine lõpetati.

Väljakutsele reageerinud päästeauto Scania, mida juhtis 26-aastane mees, sattus aga õnnetusse, kui kell 17.02 andis Kiisa-Kohila tee 5. kilomeetril teed vastutulevale autole, sõites selleks paremale teeservale. Päästeauto vajus pehme teepeenra tõttu kraavi ning sõitis kraavitrüübi toru pihta. Inertsist paiskus sõiduk õhku ja maandus kraavis ratastele.

Auto pääses omal jõul liikuma ning olulisi vigastusi ei saanud. Päästjad, 30-aastane ja 39-aastane mees, said kergemaid kehavigastusi ja toimetati Raplamaa Haiglasse.

Raplamaa Sõnumid

Ravimite kättesaadavus ei ole ainult Eesti probleem

Ravimistatistika kohaselt turustati selle aasta II kvartalis Eestis üle 3700 erineva ravimipakendi. Kui ravimeid nii palju vaja läheb, on üksjagu ärritav, kui apteegis selgub, et vajalikku ravimit pole, sest sellega on tekkinud tarneraskused.

Inge Põlma

Ravimiameti koduleheküljel on ülevaatlik tabel ravimitest, mille kättesaadavusega on probleemid tekkinud. Eelmise nädala seisuga oli selles üle 100 ravimi, mida apteegist enam osta ei saa või mille varud lõpevad lähikuudel. Ainuüksi eelmisel nädalal lisandus 8 nimetust. Kuigi üldjuhul on ravimiametil õigus müügiluba lõpetada, kui ravimitar-

neid ei suudeta kolme järjestikuse aasta jooksul taastada, võib mõnel juhul müügiluba säilida ka aastaid. Näiteks on tarnehäirete nimekirjas ravimeid, mis on tarneraskustes juba 2012. või 2013. aastast. Kuid kui Eestis alternatiivi pole, siis ikka loodetakse.

Ravimiameti koduleheküljel olevas nimekirjas on poolesaja ravimi puhul kirjas, et nende turustamine lõpetatakse või on juba lõpetatud. Mõne puhul annab Ravimiamet teada, et on olemas analoogsed ravimid, kuid on ka selliseid, mille puhul antakse soovitus pidada nõu raviarstiga, et muuta raviskeemi, sest sama toimeaine, tugevuse ja ravimvormiga alternatiivi Eesti ravimiturul ei ole.

Üks põhjus, mis tarneraskuste

nimekirja ebameeldivalt pikaks venitab, on ka see, et müügiloo hoidjad on varasemast korralikumalt hakanud Ravimiametile teatama tekkivatest tarneraskustest. Ravimiseadus kohustab müügiloo hoidjat teavitama Ravimiametit vähemalt kaks kuud varem ravimi Eestis turustamise lõpetamisest või ravimiga varustamise katkestamisest. "Ravimiamet on panustanud müügiloo hoidjate teadlikkuse suurendamisse tarneraskustest teavitamise vajalikkuse osas," ütles selle kohta Ravimiameti peadirektori asetäitja Katrin Kiisk.

Põhjused, miks tarneraskused tekivad, on väga erinevad. 6. juulil on Katrin Kiisk vastanud ajakirjaniku küsimustele Tartu Postimehes ja öelnud, et enamasti on põhjuseks "väike turg", sest müügiloo hoidjate/tootjate jaoks on ravimid eeskätt kaup. Kuid põhjuseks võivad olla ka tootmisprobleemid, ravimi kvaliteedidefektid, prognoositust suurem nõudlus jne.

"Kui müügiloo hoidja tuleb sooviga ravimi turustamine Eestis lõpetada, oleme teinud pöördumisi müügiloo hoidjatele, et ei lõpetataks ravimi müügiluba, kuna Eestis ei ole ravimile alternatiivi vm põhjusel," ütles Kiisk Raplamaa Sõnumitele.

Ravimiamet on koostanud loetelu ravimitest, millel Eestis alternatiiv puudub (neid on 150) ja mille puudumine võib panna arstid ja patsiendi väga keerulisse olukorda. See loetelu on saadetud Ravimitootjate Liidule, Hulgimüüjate Liidule ja igale müügiloo hoidjale, kelle ravimit see puudutas, koos palvega nende ravimite kättesaadavuse hoolsamaks planeerimiseks/jälgimiseks, lisas Kiisk.

Kohustuse olla eriti hoolikas selliste ravimitega varustamisel, millele

Retseptiravimi ostmise välismaalt

Eesti kodanik võib osta sobiva ravimi ka mõne teise Euroopa riigi apteegist, kui siinsetes apteekides seda ajutiselt müügil ei ole, aga selleks peab tal olema kaasas Eesti arsti väljastatud paberretsept. Digiretsept väljaspool Eestit ei toimi, samuti ei laiene välismaalt ravimi soetamisel sellele Eestis kehtivad soodustused, ehk ravim tuleb välja osta täishinnaga.

Isiklikuks tarbeks võib teisest riigist kaasa tuua kuni 10 erinevat nimetust ravimeid ning ühte ravimit kuni 5 pakendit.

konkreetsel turul alternatiive pole või on väga vähe, on ravimitootjatele/müügiloo hoidjatele ja hulgimüüjatele pannud ka Euroopa Komisjon oma juhendis, kuna ravimite kättesaadavus muutub üha suuremaks probleemiks kogu Euroopas.

Mida saab, seda tehakse

Vaatamata kõigile pingutustele, on paljud tarnehäired ikkagi väga pikaajalised. Ravimiseadus annab sellisel juhul, kui mõne vajaliku ravimiga võib raskusi tekkida, Ravimiametile mitmeid õigusi. Näiteks võidakse erakorralise meetmena keelata ravimi väljavedu ning isegi lubada turustada ravimit mõne teise Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi keelses pakendis ja

infolehega. Tõsi, sellisel juhul ei tohi ravimit turustada otse patsiendile.

"Kõiki neid seadusest tulenevaid kohustusi ja võimalusi Ravimiamet ka rakendab. Koostööd müügiloo hoidjatega teeb Ravimiamet nii tarneraskuse pikkuse kui ka alternatiivide selgitamisel ja alternatiivide puudumisel ka võõrkeelse pakendi turustamisvõimaluste leidmisel. Kui eelnev ei ole realiseeritav, aga on teada, et teistes riikides ravimit siiski on, suhtleme erialaorganisatsioonidega ja uurime nende valmisolekut ravimit erandkorras taotleda, et saaksime seda riiki lubada. Olulise ravimi ulatusliku (nt kogu Euroopat) puudutava tarnehäire korral oleme keelanud riigist allesjäänud ravimi või selle alternatiivide väljaveo," ütles Katrin Kiisk.

Lisaks seadusega pandud kohustuste täitmisele nimetas Kiisk veel mõned tegevused, millega Ravimiamet tegeleb: - Eesti Ravimiameti töötajad panustavad (neist ühte juhtides) mitmesse ravimite kättesaadavusega tegelevasse EL-i töörühma;

- On olnud eestvedajaks Balti ravimiametite koostöö raames ühiste Balti pakendite (kolmkeelsed) juhiste väljatöötamisel ja selle võimaluse reklaamimisel müügiloo hoidjate seas;

- Eesti ja Euroopa Liidu ravimitealastel kohtumistel ja üritustel oleme tootjatele andnud teavet Eestis puuduvatest, aga vajalikest toimeainetest;

- Oleme teinud müügiloo hoidjate küsitlusi/uuringuid nt teemadel „Ravimite kättesaadavust Eestis mõjutavad tegurid“ ja koostöös Ravimitootjate Liiduga kaardistanud tarneraskuste põhjusi, et leida võimalusi olukorra parendamiseks.

Saastunud pinnas otsib utiliseerijat

Helerin Väronen

Kohila vallavalitsus on oma kodulehel teada andnud, et otsib Kohila gümnaasiumi juurdeehituse alt välja kaevatud saastunud pinnase utiliseerijat.

Keskkonnanõuniku Nele Leitaru sõnul ei olnud enne juurdeehitust keegi saastunud pinnasest teadlik, see tuli välja, kui lammutati olemasoleva hoone osa. Kuna vanasti asus selles paigas katlamaja, arvatakse, et pinnase lokaalne saastumine ongi tingitud katlamaja kütteõlist. Saastunud pinnase maht on hinnanguliselt 220 m³. Hinnapakkumiste esitamise tähtaeg on 22. august ja tööde teostamise ajaks on määratud periood 24. augustist 7. septembrini.

Leitaru sõnul ei mõjuta utiliseerimine kooli juurdeehituse tööde graafikut. Küll aga mõjutab see projekti maksumust. Vallavanema Heiki Hepneri sõnul on täiendav kulu umbes 10 000 eurot ja rahastus selleks tuleb valla enda poolt. Kui see reostus oleks varem teada olnud, oleks saanud toetust taotleda, kuid praegusel juhul tähendaks taotlemine ilmselt ehitusprojekti seisakut.

Kohila gümnaasiumi juurdeehitus.

Foto: SIIM SOLMAN

Riigigümnaasiumi kunstikonkursi võitis kunstnik Kaido Ole

Riigi Kinnisvara AS koostöös haridus- ja teadusministeeriumiga viis läbi kunstikonkursi, et leida sobivaim teos 2018. aasta sügisel avatava Rapla riigigümnaasiumi raamatukokku. Kunstikonkursile laekus 56 tööd, mille hulgast valis žürii võitjaks Kaido Ole teose „Oh!“.

Maris Adoma

Rohkete preemiatega pärjatud teose autorit Kaido Olet võib pidada üheks Eesti tunnustatumaks maalikunstnikuks. Žürii, kuhu kuulusid Kerli Lepp, Karin Paulus, Maria Arusoo, Merike Estna, Eve Kask ja Rapla gümnaasiumi direktor Sirje Kautsaar, leidis, et tema esitatud teosekavandi puhul on tegemist tugeva, kontseptuaalse taiesega, mis pakub avastamist ning edasist teekonda pikemaks ajaperioodiks.

Žüriisse kuulunud Rapla gümnaasiumi direktorit Sirje Kautsaart paelus Kaido Ole maal esimeste tööde hulgast kohe, sest sellest kiirgas selgust. „Enne, kui hakkasin pildi allkirja lugema, seostus see maal kohe minu visiooniga ja sõnaga tasakaal. See, et autor on Rapla oma inimene Kaido Ole, oli minu jaoks ühelt poolt suur üllatus ja teiselt poolt suur kergendus - ju pidi just tema töö sattuma noorte ette eeskujuks. Minu arvates kutsub maal analüüsima inimese enda siseelu ja hetkeisu,“ arvas Kautsaar võidutööst.

Teose nimi „Oh!“ oli tegelikult võistlustöö märgusõna, maali nimeks saab hoopis „Sotsiaalne vaikelu edasijõudnutele“. Täpsustuseks rääkis Kaido Ole, et kuna ta tegi n-ö kavandiks selle maali juba paari-kolmemeetrise ära, ei saa olla kaks maali sama nimega. „Pean ühele või ka mõlemale lisama mingid täiendused. Näiteks lisada ühele „väike“ ja teisele „suur“ vms. Aga sinna on veel aega,“ selgitas Ole.

Kaido Ole sõnul on maalil rääkida oma lugu. Kooli igapäevases paratamatus aseldamises mõjub suur maal

rahustavalt ja vägevalt. Samuti kutsub maal end vaatama ka siis, kui selleks plaanigi pole. „Mis on selle teose mõte, see kõige tagumine ja peamine, olgu igaühe enda vaadata ja mõelda, ehk iseseisev kodune töö, nagu koolis on sobilik öelda. Kes juba teab, võib teistele ka ette öelda.“

Kunstihuvi sai alguse joonistamisest

Kaido Ole on Raplast pärit. Ta elas esimesed paarkümme aastat siin ning ta ema elab Raplas tänase päevani. Kaido käis ka Raplas koolis ja lõpetas siin keskkooli 1981. aastal. Siis lahkus ta Raplast ja asus õppima kunstiülikooli.

Mees meenutas, et kunstihuvi sai alguse joonistamisest. „Ma sain kunstitundides tihti kiita ja et minu vanaonu Eduard oli tuntud kunstnik, tahtsin ise ka kunstnikuks saada ja saingi. See on muidugi see punktist A punkti B sirge joone versioon. Hiljem lisandus veel palju kahtlusi ja küsimusi,“ rääkis Ole. Ta tunnistas, et kui ta ei oleks saanud Eesti Kunstiakadeemiasse sisse ja hiljem ka veel maali erialale, ei oleks temast ilmselt kunstnikku saanud.

„Usaldasini väga autoriteete ja ennast mitte eriti. See põhiline ollus, mis mul tegelikult aitab nüüd kunsti teha, oli mul kindlasti juba nooruses olemas, aga kõigi nende reeglite ja nõuete kadalipus kadus mul see kurss vahepeal ikka päris ära ja suure surmaga leidsin ta alles napilt enne lõpetamist taas mingil määral üles,“ kirjeldas Kaido Ole oma teekonda kunstnikuks saamisel.

Siiras ja ehe võidurõõm

Ole rääkis, et konkursi võitnud maali idee tekkis tal alles siis, kui ta otsustas konkursist osa võtta. „Mul reeglina peabki alati olema enne mingi raamistik, mis aitab mul ideed vormida. Selline potentsiaalne valmisolek on sees pidevalt, aga hea on teada, kuhu ruumi või kellele midagi teha. Ka näitust hakkas reeglina tegema alles siis, kui koht, kus seda näidata, on teada,“ rääkis ta.

Inspiratsiooni saab Kaido Ole kunsti tehes elust enesest. Tema jaoks on kunst meetod, kuidas enda jaoks märkmeid teha ja midagi üles tähendada. Tema jaoks on huvitav jälgida nii ennast kui ka teisi, mõelda ja juurelda, sõita ringi ja näha, kui erinevad ja sarnased inimesed on. „Tihti on nii, et elus juhtuv meenutab mulle mõnd olukorda kunsti tehes ja vastupidi. Nii et need asjad on aasta-aastalt üha rohkem omavahel läbi põimunud ning kokkuvõttes on elu väga-väga huvitav,“ rääkis Kaido.

Ole jaoks oli see tema kolmas osavõtt protsendikonkursist ja ühtlasi esimene võit. Ta rääkis, et kui ta oma töö konkursile esitas, lootis ta „koduseinte“ toel võitu saada, aga samas oli ta otsustanud, et kui nüüd ka ei õnnestu, siis ta ei osale enam sellistel konkurssidel pikka aega.

Võidu üle tunneb Ole siirast ja ehedat rõõmu. „Rõõm võidust, rõõm sellest, et saab teha hea töö, rõõm sellest, et äkki on ka päris paljudel inimestel, kes seal koolis käivad, sellest tööst hea meel. Rõõm, et see töö jääb just Raplasse ja sellesse kenasse majja. Rõõm ka rahast, kuidas siis muidu!“ kirjeldas Kaido Ole võidutundeid.

Kaido Ole teos hakkab kaunistama 2018. aasta sügisel valmiva Rapla riigigümnaasiumi raamatukogu.

Foto: <http://rkas.ee>

OTSIME OIVALIST OPERAATORIT!

Kas sa oled töötanud kohas, kus ürgne loodus kohtub moodsa tehnoloogiaga otse sinu käte all? Kus sind ümbritseb valgus ja puhtus, sinu selga mudib massöör ning lõunad on pea tasuta? Ei ole? Siis on aeg kandideerida.

Kes see on?

Operaator on meie O ja A. Ilma temata jääksid tootmisliinid seisma ja kvaliteedinõuded visataks prügikasti.

Mida ootame?

Ootame kohusetunnet ja valmisolekut graafikuga tööks. Ette tuleb ka 12-tunniseid öövahetusi. Mis aga ei tähenda, et vampiirid oleksid teretulnud. Palume diskrimineerimise pärast vabandust.

Mida pakume?

Meil on vinge uhiuus tehas ja tasuta bussitransport. Tasuta saab ka massaaži, taastusravi ja sporti teha. Lõunad on samuti peaaegu tasuta. Suvel saad vineerist puhata kaks nädalat ja jõulude ajal nädala. Ülejäänud puhkuse võid ise valida. Töögraafikuga on peaaegu nii nagu Genka laulus – kolm tööl ja kolm vaba (päevased ja öised vahetused, vahetuse pikkus 12 tundi). Tööpäev algab vastavalt kas kell 8.00 või 20.00.

Tunned, et sul on OPERAATORI geenid?
Saada oma CV aadressile personal@kohilavineer.ee

KOHILA VINEER

Varbola linnamägi saab novembri lõpuks korrastatud ilme

Soome ja Eesti koostööprojekti „Lights on!“ abil saavad tänavu korrastatud ilme neli ajaloolist Eesti külastusobjekti ning nende seas ka Varbola maalinna külastustaristu. Esialgu oli seal rekonstrueerimistööde ajaks planeeritud 2018. aasta hiliskevad kuni sügis. Praegu seal tööd veel käivad ning ehitustööde lõpptähtaeg on 30. novembril.

Siim Jõgis

RMK külastuskorraldusosakonna juhataja Marge Rammo selgitas, et ehitustööde aeg nihkus paar kuud edasi, sest hankeleping sõlmiti juulikuus. Tööde käigus on plaanis korrastada ligipääsud ja liikumisteed linnusevallil, rekonstrueerida viiad ja infotahvlid, rajada valgustus linnusevallile ja linnuseõue kaevule. Rammo ütles, et linnusevalli liikumisteed rajatakse juba praegu ning need tööd peaksid lõpule jõudma septembris. Viidad ja infotahvlid paigaldatakse tööde lõppjärgus novembrikuus.

Samal ajal rekonstrueeri-

Pärast pühi käis Varbola linnusel töö täie hooga.

Foto: SIIM SOLMAN

mistöödega tehakse kujundusraied, et avada vaated kinnikasvanud arheoloogiamälestisel, ja eemaldatakse üksikpuid linnusevallilt, et takistada paekivist valli lagunemist. Objekti infomaterjali on koondanud arheoloog Ülle Tamla.

Koos kohapealsete rekonstrueerimistöödega saavad kõik „Lights on!“ projektid ka mobiilmängu ja -giidi, mida saab kasutama hakata eeloleval sügisel või talvel. „Mobiilmängu ja mobiilgiidi tehnilised süsteemid on valmis, kuid sisestatav info vajab

veel toimetamist ja süsteem seadistamist. Kasutusvalmis saavad need pärast ehitustööde lõppu,“ ütles Rammo.

Koostööprojekti „Lights on!“ raames toimuvad rekonstrueerimistööd lisaks Varbola maalinna külastustaristule ka Lohavere ja Neeruti mui-

naslinnustes ja Keila-Joa mõisapargis. RMK eesmärk on heita objektidele uut valgust, arendada kohalikku turismi ja ettevõtlust ning aidata kaasa objektide jätkusuutlikule kasutusele.

RMK selgitas, et 2015. aastal alanud projekti „Lights

on!“ eesmärk on luua ühine Eesti-Soome ajalooväärtusega turismiobjektide võrgustik. Selle kaudu saab heita valgust Läänemere kirdeosa ajaloole ning laiemalt tutvustada tähelepanuväärseid, kuid pigem vähetuntud objekte.

Kokku osaleb projektis kaheksa objekti. Soomest on nendeks Kuusisto lossivaremed, Rapola linnamägi, Raseborgi lossivaremed ja Vallisaari kindlus. „Projekti abil täiendatakse külastajate elamuslikku kogemust, arendatakse turundusmeetodeid ja kavandatakse uusi turismitooteid ja teenuseid koostöös kohalike ettevõtjatega,“ seisab kirjas RMK selgitustes.

Üks Eesti-poolne koostööpartner on ka TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia. Nead korraldasid mõned aastad tagasi Ruunawere postimõisas kokkusaamise kohalike inimestega, et Varbola linnamäe tulevikku arutada ja ideid vahetada. RMK lubas, et koostöös TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia, kohalike kogukondade ja ettevõtjatega korraldatakse 2018. aastal objektidele tähelepanu toovad sündmused.

Projekti viiakse ellu aastatel 2015-2018 ja seda toetatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi rahastatavast Kesk-Läänemere programmist 2014-2020. Projekti partnerite kogueelarve kaheksa objekti peale kokku on 1 861 669 eurot.

Milline näeb välja tuleviku õpik ja töövihik 21. sajandi koolis?

Tänapäeval areneb maailm pidevalt ja seda eriti digitaalsete valdkonnas. Õppetööski kasutatakse üha enam digitaalseid vahendeid nagu (tahvel)arvutid ja nutitelefonid, millega saab vaadata õppetööga seonduvaid videosid, lahendada teste jms. Välja on mõeldud ka digitaalseid õpikeskkondi.

Maris Adoma

Üks selline on 2014. aasta lõpus loodud Foxcademy, mille loojate Sebastian Pikandi ja Kenneth Pohna arvates ei olnud koolis piisavalt häid digitaalseid õppevahendeid.

Foxcademy on digitaalne õppeplatvorm matemaatika, keemia ja füüsika õppimiseks. See sisaldab õppetööks vajalikku teooriat ja harjutusi, hindelisi teste, interaktiivseid graafikuid, mängu, 3D-mudeleid, animatsioone, videoklippe, pilte ja kõike muud, mis muudab õppetöö huvitavaks. Foxcademy keskkonnas on

õpetajal võimalik analüütika-tööriistade abil analüüsida ja hinnata õpilasi ning anda iga-ühale personaalset tagasisidet.

Keskkonda saab kasutada mitmel moel. Näiteks õpetaja saab loobuda kirjalikult kodutööde parandamisest ja anda koduseid töid arvutist, mis võimaldab anda nii õpilasele kui ka õpetajale kohe tagasisidet.

„Õpilane saab omas tempos õppida, olenemata asukohast ja põhjusest, kui ei saa koolis kohal käia (spordivõistlused, eksamikordamine, järeltööd, haigus jpm), ega pea enam tassima raskeid õpikuid

endaga kaasas,“ räägib Kenneth Pohl, üks Foxcademy keskkonna loojatest.

Keskkonda kasutavad ka Raplamaa õpetajad

Raplamaa õpetajatest kasutavad Foxcademy keskkonda näiteks Hagudi põhikooli direktor ja matemaatikaõpetaja Lea Vendik, samuti Märjamaa gümnaasiumi matemaatikaõpetaja Gerri Saaremets.

Vendik sai keskkonnast teada eelmisel aastal Gustav Adolphi gümnaasiumis toimunud IT-alasel koolitusel. Samuti räägiti Foxcademy keskkonnast eelmise aasta sügisel Raplamaa direktorite nõupidamisel. Kui Vendik selle keskkonnaga liitus, ei olnud see pooltki nii terviklik, kui see praegu on. Sellel suvel on olnud ka neli veebiseminarit, kus on räägitud senistest uuendustest põhjalikumalt ja augustis ootab üks seminar

Foxcademy keskkonna kasutajaid veel.

Vendik tunnistab, et see keskkond on õppetöös suur abimees. „Seal on teooriaosa, samuti erinevate raskusastmetega harjutused, mille vastuste õigsust saab hiljem kontrollida. Teemad on mõistlikult üles ehitatud ja ära seletatud,“ räägib Vendik.

Mõistlikud juba selle poolest, et teooria on tehtud õpilasele sõbralikumaks, tuues sisse erinevaid tänapäevaseid näiteid, millega noor oskab rohkem seost luua ja saab aru, miks talle võib ühte või teist reaalse printsiipi (valemeid, teoreemeid, mõisteid, praktikad) vaja minna.

Vendik tunneb, et keskkond on heaks abimeheks ka selles mõttes, et lapsel on hea võimalus kasvõi iseseisvalt kodus õppida. „Muidugi ei asenda see keskkond mind. Mina seletan ikka teemad ise ära, aga kui mõni õpilane tunneb, et ta

tahab veel selgitust, siis sealt keskkonnast saab selle üle vaadata ja harjutada.“

Teistes veebipõhistes õpikeskkondades peab ise üles anded koostama või üles laadima, aga Foxcademy juures on Vendiku arvates hea ka see, et ei pea midagi ise koostama. Erinevad tüüpilised on juba olemas, mis tähendab, et tunni ettevalmistamine on lihtsustatud. Vendik plaanib sellest õppeaastast hakata Foxcademy keskkonna abil ka kontrolltöid ja tunnikontrolle tegema.

Riigigümnaasiumis otsustavad keskkonna kasutamise üle matemaatikaõpetajad

Rapla gümnaasiumi õppejuht Aime Klandorf ütles, et digiõppematerjalide kasutamine on uues koolis väga teretulnud. „Igal õpetajal on vabad käed selles, missuguseid digiõppe-

materjale ta kasutab. Üldine suund HTM-i ja Innove poolt on, et kõik gümnaasiumikursused peaksid lähiajal saama kaetud digiõppematerjalidega. Praegu on see pilt aineti väga erinev.

Ühtseks keskkonnaks kõigi digimaterjalide osas kujundatakse e-koolikott, mis on tasuta kättesaadav. Konkreetsest Foxcademy kasutamise üle otsustavad matemaatikaõpetajad. Kool arvestab selle keskkonna kasutusele võtmise puhul õpetajate arvamusega, sest see ei ole kooli jaoks tasuta,“ ütleb Klandorf.

Foxcademy õppematerjalid sobivad 7.-12. klassi õpilastele ning vastavad riiklikule õppekavale. Õppematerjale loovad noored akadeemikud nagu näiteks Rasmus Kisel, kes on lõpetanud Cambridge'i ülikooli, ja kogenud õpetajad nagu näiteks Elo Reinik, kellel on õpetaja kogemust rohkem kui 20 aastat.

Kohila esimene supifestival

19. augustil oli Kohilas esimest korda supifestival, mille korraldamisele panid õla alla kümned Kohila piirkonna elanikud.

Maris Adoma

Supifestival on välja kasvanud POSTFESTist - Posti tänava asumi praeguste ja endiste elanike kokkutulekute. "Sel aastal toimus POSTFEST neljandat korda ja seekord avasime Kohila valla kohvikute päeval oma hoovi kõigile külalistele. Meie seekordset SUPIFESTi toetasid Kohila vald ja kogukonna vabatahtlikud," rääkis ürituse üks korraldajatest Tuuli Särekanno. Kui olla täpne, tekkis supifestivali idee Inna Laanmetsal, kes osales sarnasel üritusel Ungaris. Erinevalt Kohila supifestivalist valmistati supid Ungaris päeva jooksul küllastajate

Marika Kullerkupp pakub puupliidil keedetud hapukapsasuppi.

Foto: erakogu

silma all ning võisteldi rahvussupi valmistamises. Kohila supifestivalil pakuti tervislikke traditsioonilisi suppe. Hommikune vihm soosis sooja supi pakkumist ja soovijaid oli palju. Süüa sai puupliidil keedetud hapukapsasuppi, kolme kala uhhaad, hernesuppi ning kõrvitsa-lillkapsa püreesuppi. "Kuna korraldamisel puudus kogemus, kui palju suppi valmistada, kulus 50 liitri supi ehk 100 portsu jagamiseks kõigest 1,5 tundi. Tegi head meelt, et tuldi lastega ning supist peeti lugu. Kahju on nendest, kes ilma jäid, kuid järgmisel korral teame juba sellega arvestada," sõnas Särekanno. "Kes seekord supimeister ei julgenud olla, neil olid valikus kiluleivad ja vanakooli vahvlid. Magusavaliku eest hoolitses Tuuli Tordid OÜ, mis toimetab meie asumis," kirjeldas Särekanno festivali toiduvalikut lisaks suppidele. Lisaks hõrgutavate suppide ja muude snäkkide maitsmisele leidis festivalil ka muud

tegevust. Avatud oli lasteala, kus sai kiikuda, mängida ja teha näomaalinguid. Samuti oli võimalik külastada mobiilset põgenemistuba, kus pidi leidma 30 minuti jooksul oma meeskonnaga kinnisest ruumist väljapääsu. Põgenemistoa tõi kohale Imre Ader. Avatud oli ka kauplemisala, kus kaubeldi vanakraamiga, köögitarvikutega, raamatutega, mänguasjadega, käsitööga jne. Kaubeldi eesmärgiga toetada asumi tegevust - soovitakse panustada oma piirkonna lasteala arendamisse.

Korraldamisprotsessiga alustati selle aasta alguses, kui hakati koguma mõtteid ja meeskonda. "Kogunesime idee autori Inna juures, kes lisaks asjalikule koosoleku õhkkonnale üllatas alati oma kulinaarsete katsetustega," rääkis Särekanno. Supifestivali on plaanis korraldada meeskonnal ka järgnevatel aastatel. "Mitmed avaldasid juba soovi järgmisel aastal supimeistriks hakata."

Blessix - ühe aastaga rahvusvaheliselt tuntuks

Sisuturundus

Ka väikeettevõtte võib teha suuri tegusid. Lühikese ajaga ülemaailmset tuntuks ja edu saavutanud Valtu külas tegutsev Blessix OÜ on selle hea näide.

Äsja aastaseks saanud näo-, keha- ja juuksehooldusvahendeid tootva ettevõtte Blessix OÜ looja ja juhi Sigrid Keskküla sõnul algas töö ettevõtte loomiseks juba mitu aastat varem, kui naine hakkas välja arendama ainulaadseid kreeme. Keskküla räägib, et soov turule uusi ihuhooldusvahendeid tuua tekkis esmalt isiklikust vajadusest. Palju reisinud inimesena oli temas piisavalt leidlikkust, et ühendada parimaid tooraineid tõeliselt tõhusate toodete loomiseks. Nimelt sisaldavad Blessix OÜ tooted eranditult üksnes parimaid looduslikke mineraale, taimseid õlisid ja peptiide.

Toodetes kasutatakse orgaanilisi koostisaineid, mille tõhusust on teaduslikult kontrollitud, kuna iga uue toote loomisel tehakse koostööd Tallinna Tehnikaülikooli teaduritega ning Euroopas tunnustatud tehnoloogide ja mikrobioloogidega. Blessix OÜ toodetest ei leia Keskküla sõnul ei hüaluroonhappeid ega muid

moodsa ajastu leiutisi, vaid üksnes neid koostisaineid, mida on kasutatud juba sajandeid, nagu siid, kolloidne kuld ja hõbe. Tooted valmistatakse Eestis, kuid tooraine pärineb mujalt maailmast.

Kõige esimene toode, millega Blessix OÜ turule tuli, oli kullakreem, milles on kasutatud 24-karaadist kulda. Keskküla leidis tee kullani tänu sellele, et kolloidne kuld toimib transpordivahendina ainete sügavamale nahakihtidesse toimetamisel. Biohõbe aga tugevdab naharakkude talitust, aeglustab vananemisprotsessi ja väldib pigmendilaikude tekkimist. Koos kullasisaldusega on hõbeda toime aga veelgi tugevam. Luksuslikud, kuigi looduslikud ning lihtsad koostisosad teevad Blessixi toodetest eksklusiivsed ihuhooldusvahendid, mis panevad igaühe end tundma erilise ja hoituna.

Tootesari on pidevas arengus

Astaga on eri nahatüüpidele sobivatele kullakreemidele lisandunud kullakreem Primer ehk meigialuskreem, siidikreem, silmaümbruse geel, kätekoorija, küüne- ja küünenaha palsam. Kehatoodetest on loodud luksuslik kehakreem

Luksuslikud, kuigi looduslikud ning lihtsad koostisosad teevad Blessixi toodetest eksklusiivsed ihuhooldusvahendid, mis panevad igaühe end tundma erilise ja hoituna.

Foto: SIIM SOLMAN

Venus Aroma, mida kasutab näiteks kodumaine kuulsus Anu Saagim, BB kuldne kehapalsam Viktoria, mis on pühendatud Eesti missis Estonia 2017 Viktoria Borgmannile, ning Surnumere soola ja mineraalidega kehakoorija.

Juuksetoodetest on Blessix

OÜ välja arendanud ja müügil toonud juukseseerumi, siidi ja keratiiniga šampoonid ning palsamid, siidi ja keratiiniga juuksemaskid, ripsmeseerumi, juukseõli ja juuksesiidi kullasäraga, millest viimane on seni suurimat tähelepanu pälvinud.

Blessix OÜ tootesari laieneb ja areneb pidevalt edasi.

Blessix OÜ on oma esimesel tegevusaastal turule toodud toodetega juba laialdaselt silma paistnud nii kodumaiste kui ka rahvusvaheliste ilutegijate seas, olles pälvinud tunnustust juba

viiel korral. Neist kõige olulisem on rahvusvahelisel konkursil tuhandete teiste seast esimese kümne parema toote hulka pääsemine. Nii kaugele ei ole seni veel ükski Eesti ilutoode jõudnud. Kullakreem Primer ehk meigialuskreem võistleb tänava Monacos teiste ilutoodete seas. Lisaks tegeletakse paralleelselt ka teadustööga tõendamaks, et tegemist on vananemisvastase kreemiga, mis tõepoolest toimib.

Rahvusvahelise klientuuriga ettevõtte kohaselt on Blessixi peamiseks müügipunktiiks veebipood, kuid tooteid võib leida lisaks salongidest, butiikidest ning Rapla kandis liikuvad inimesed võivad meelepäraseid tooteid soetada nii Väärt Raplamaa Toote poest kui ka ette helistades ja külastades Valtu külas asuvat Blessixi butiiki, kus saab enne ostu sooritamist tooteid ka järele proovida. Lisaks pakub Blessix OÜ võimalust läbi viia töötubadega iluõhtuid, valikus on küünlavamine, kehakoorija, näomaski, kehavõide valmistamine ning korraldada saab ka sünnipäevi ja firmaüritusi.

"Kui sa iga päev paned endale kulda näkku, siis on sul kuldne energetika, sinu ellu tuleb küllus ja sa oled kuldne inimene," julgustab Keskküla igaüht Blessixi tooteid järele proovima.

KülainimESTE südamesoovi eestvedaja

Meeri Ehandi on aktiivne seitsme Juuru küla Kohilaga liitumise pooldaja. Ta elab Järlepas, kuid natuke üle aasta on ta tööl olnud Kohila vallavalitsuses haridusnõunikuna.

Helerin Väronen

Saime Meeriga kokku tema lemmiksöögikohas Harakapesas, et rääkida sellest, kuidas üldse sai alguse nende külade lahkumissoov, miks tema arvates Järlepa Kohila alla peaks kuuluma ning miks Järlepas on hea elada.

Haldusterritoriaalne reform terendas silmapiiril juba 2013. aastal kohalike omavalitsuste valimise eel. Toona valimisteks valmistudes kerkis üles ka küsimus, kuhu Juuru vald liikuma peaks. „Nii meie vallavanem Margus Jaanson kui ka meie piirkonna inimesed kõik rõhutasid ja pigem rääkisid Kohila poole liikumisest,“ räägib Ehandi. Ühel Järlepa HAKUKESes toimunud kohvikuõhtul käis Sirje Endre välja mõtte moodustada vald kihelkonna piirides, ehk Kehtna, Kaiu ja Juuru vald peaks kokku minema.

„See tundus meie piirkonna inimesele täiesti uskumatu ideena, Kehtna vald on eriti suur ja kauge, milleks oleks vaja nii teha?“ meenutab Meeri toonaseid suhtumisi. Pärast valimisi aga tuuled muutusid ja Juuru vallavolikogu hakkas hoidma joont, et tuleb säilitada vald ja mitte kellegagi liituda. Kuigi valla juhid olid lubanud rääkida inimestega ja vahetada infot, kui reformiprotsess hakkab selgemaks muutuma, elu paraku nii ei läinud. Puudus dialoog inimestega, kelle elu juhtide otsused mõjutavad. Meeri arvates oli see ilmselt kogu protsessi kõige suurem viga.

„Kui Riigikohtust tuli otsus, et Juuru vald ei saa jääda neisse piiridesse, mis olid, alustati läbirääkimisi Kohila vallaga. Aega oli väga vähe ning lootust jõuda tähtajaks vajalike otsusteni ei olnud. Sellel ajal me külade esindajatega hakkasimegi otsima teisi võimalusi. Uus lootus tekkis, kui leidsime võimaluse liituda

külade kaupa Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse alusel. Sellist võimalust kasutati ka mujal Eestis - oli valdu, kes elanike küsitluste tulemusi arvestades jagunesidki külade viisi. Veebruaris läbi viidud rahvaküsitlusega samal ajal kogusime ka allkirju eelnõu algatamiseks Kohila vallaga külade kaupa liitumiseks juhul, kui Juuru valla liitumine Kohila vallaga haldusreformi raames ei ole võimalik.“

Rahvahääletuse tulemusel selgus, et Juuru põhjapoolse piirkonna, just nende seitsme küla elanike hääled läksid Kohila kasuks. Juuru piirkonnas jagunesid hääled enam-vähem pooleks ning mida lõuna poole, seda enam oli Raplaga liitumise pooldajaid.

„Nii andsid rahvahääletusest osa võtnud vallaelanikud, kes käisid Järlepa HAKUKESes või Härgla raamatukogus, ka allkirjad. Vallavanem, kes tuli läbi Järlepa HAKUKESse hääletuspunkti, soovis meile edu ja tema suhtumine meie mõttesse kasutada võimalusel külade kaupa liitumist, oli toetav ning positiivne. Seda enam hämmastas endise vallavanema terav vastus Raplamaa Sõnumite poolt edasi antud küsimusele suhtumise kohta 7 küla liitumise soovi pärast valimisi, et see on mõnede üksikute inimeste algatus ja allkirjad koguti kuskil nurga taga. Kokkuvõttes me saime allkirjad kokku ja toetus seitsme küla piirkonna elanike seas oli üle üheksakümne protsendi. See on meil ka eelnõus, mille Juuru volikogule esitasime, koos hääletustulemustega kirjas.“

Liitumissoov püsib

Seda, mis edasi toimus, enamik inimesi mäletab. Volikogus lükati seitsme küla eelnõu teisele lugemisele ning teisel lugemisel läks istung väga emotsionaalseks. Meeri, kes osales sellel istungil vaatlejana, ütleb, et see mõjus

emotsionaalselt rängana, sest puudus usaldus nende külade inimeste tahte ja enesemääramise õiguse suhtes. „Selle otsusega oleks need külad saanud võtta vastutuse oma tuleviku osas, praegu aga oleme nagu nupud kellegi teise mängulaual, saamata mõjutada meie igapäevaelu puudutavate otsuste langetamist.“

Tagantjärele leiab Meeri, et kui toona oleks volikogu teinud otsuse lubada neil küladel liituda Kohila vallaga, oleks see ära hoidnud vastandumise, kibestumise ja kogukonda pigem liitnud. Meeri sõnul avaldati neile toetust mitmest valla külast ning inimesed olid hämmingus sellest, mis volikogus toimus. „See oli täiesti hämmastav, kuidas inimesed unustasid ära, keda nad esindavad ja miks nad seal volikogus on.“

Kuna Eesti territooriumi haldusjaotuse seadus lubab haldusüksuse piire muuta, otsustati pärast valimisi oma soovi eest edasi seista. „See ei olnud saladus ega uudis, ma ei tea, miks on teema tõstatumine paljudes hämmeldust esile kutsunud. Justkui loodetakse, et teema vaikselt vaibub, aga inimeste soov on endiselt aktuaalne. Peale selle, et nii Rapla kui ka Kohila vald koostavad praegu oma arengukavasid, pingestab olukorda asjaolu, et tulemas on Riigikogu valimised. Väga raske on minna niimoodi valimistele, kui sa oled suurele hulgale inimestele märku andnud, et sa ei arvesta sellega, mida nemad soovivad.“

Meeri ise on optimistlik ja loodab, et tuleb uus rahvahääletus, mis näitab ära, kuidas toetused valdadele praegu jagunevad. Inimeste arvamus võib olla ajas muutunud. „Külades inimesed ikka küsivad, kuidas läheb, kas on lootust? Lootust on ikka seni, kui ei ole otsustatud teisiti. Kohila valla poolt on meid kogu protsessi jooksul toetatud - nii enne reformi

Meeri Ehandi peab Kohilat rohkem oma piirkonnaks kui Raplat. Ta sõnab, et inimeste sisemine aktiivsus on Kohila vallas ja seitsmes Juuru külas sarnane. Liikumine Kohila suunas on paratamatult suurem ja sidemed teise poolega ehk Rapla suunal nõrgenevad.

kui ka nüüd. Liitumissoovi teema on käinud läbi infona volikogust ning eelnõuga on tutvunud komisjonid. Inimesed juba küsivad, et millal te siis tulete,“ räägib Meeri naerdes.

Miks liituda Kohilaga

Meeri peab Kohilat rohkem oma piirkonnaks kui Raplat. Ta sõnab, et inimeste sisemine aktiivsus on Kohila vallas ja seitsmes Juuru külas sarnane. Teised sarnased omadused on Meeri arvates külade aktiivsus, isetegemine, iseolemine ja mõtlemine. Kohila valla juhtimisstiil on samuti tema arvates sarnane Juuru valla paremate päevadega, kui valda arendati tervikuna.

Praegu käib Kohilas koolis 37 last nendest küladest. Eriti palju

hakkas lapsi Kohila suunas liikuma siis, kui õpilastransport toimima hakkas. „Alguses püüti liinibussi aegu viia vastavusse inimeste vajadustega. Buss väljub hommikul poole kuue paiku, mis on täiesti arutult vara ja rohkem võimalusi hommikuti ei olnud. Kohila valla õpilastranspordi käima hakkamisega on inimestel võimalus jõuda Kohilasse rongidele ja mugavalt edasi, kusjuures see transport on kõigile inimestele tasuta.“

Teine põhjus, miks palju lapsi just Kohilas koolis käib, on see, et lastel on väga palju võimalusi huvitegevuseks - huviringid koolis, spordiklubid, huvikool, erastuudiod jne. Samuti on vanemate jaoks oluliselt mugavam osaleda lapse koolielus (arenguvestlused, üritused,

Foto: SIIM SOLMAN

trennist koju toomine jne), kui kool jääb töölt koju tulles tee peale. Ka paljusid teenuseid tarbivad nende külade elanikud just Kohilas – näiteks apteegid, perearstikeskus, suurem pood, loomaarst, juuksur.

“Kohila vald hoiab seda taristut üleval ja meie jaoks oleks loomulik, kui me ka panustaks sellesse keskkonda, kus me neid teenuseid kasutame. See annab meie kasutatavatele teenustele ka arenguvõimaluse, kui on rohkem maksumaksjaid taga. Muidugi on vald sellest huvitatud, kuid meie oleme ka huvitatud sellest, et Kohila areneb,” leiab Meeri.

Liikumine Kohila suunas on kõige selle tõttu paratamatult suurem ja sidemed teise poolega ehk Rapla suunal nõrgenevad. “Enamik inimesi käib niikuinii

Tallinnas tööl ja kui sa pead oma päevast kaks tundi istuma autos ja asjaajamiste tõttu veel Raplast ka läbi sõitma, ehk veel tunnike sõitu otsa, siis see pole see, mida inimene tahaks. Kui sa oled pendelrändaja, siis on iga tund, iga minut väga suure tähtsusega,” lisab ta.

Meeri Ehandit häirib, et pidevalt tuleb tõestada ja argumenteerida, miks ikka peaks need külad minema Rapla valla koosseisust Kohila koosseisu, aga ei räägita sellest, et tegemist pole mitte lahkumisega pikalt hästi toiminud vallast, vaid need külad liideti Raplaga haldusreformi käigus.

„On tekkinud uued piirid ja on paika pandud uued keskus. Probleem on selles, et see keskus, mis tekkis meile seoses valdade sundliitmise, ei ole

see, mis on meie külade inimeste jaoks elukorralduslikult omane ruum. See on vastuoolu meie igapäevase eluga. See viib edasi küsimuse juurde, kas inimesed on omavalitsuse jaoks või on omavalitsused inimeste jaoks. Miks ei või valida sellist korraldust, mis tagaks juba paljudes aspektides toimiva korralduse jätkumise, turvalisuse, et see, mis juba toimib, toimib ka edaspidi, ja annab kindluse, et tegelikult on inimestel võimalik mõjutada ja rääkida kaasa nende igapäeva elu puudutatavatel teemadel,” on Meeri kirglik.

„See on usalduse küsimus, kas nende külade inimesed on pädevad otsustama, milline ruum on nende elu korraldamiseks kõige sobivam ja kuhu nad soovivad panustada. Muidu jääb mulje, et inimesed on täiskasvanud ja ot-

sustusvõimelised vaid valimiste ajal, muul ajal aga justkui ei te nad tegelikult, mis neile parem on. Soovikski öelda volikogu liikmetele: palun usaldage praegu nende külade inimeste soovi ja andke meile vastutus meie endi tehtud valikute eest!”

Lastesõbralik elukeskkond Järlepas

Meeri on Järlepas sündinud ja kasvanud. See, kuidas tema perekond omal ajal Järlepassse elama sattus, on ühest küljest kurb, kuid samas näitab ka tolle kandi heasüdamlikkust. Meeri vanaema oli üks nendest, kelle pere küüditati Siberisse. Vanaema kohtus seal oma tulevase abikaasaga ning Kirovi oblastis sündisid Meeri ema ja tädi. Pärast Siberist vabastamist ei lubatud aga vanaisa koos oma perega üle piiri ja ta pidi Lätti jääma. Mõni aeg elas pere Põltsamaal ja vanaisaga käidi Lätis kohtumas. Kui vanaisa ka Eestisse lubati, kolis pere Järlepassse. Meeri meenutab, kuidas ema ja vanaema rääkisid talle alati, et Järlepas võeti neid väga soojalt vastu ning sellest, et nad Siberis olid olnud, ei tehtud probleemi, kuigi Järlepa sovhoos oli siis Moskva alluvuses. Järlepast eemal on Meeri olnud 13 aastat, mil ta õppis Tartus ülikoolis, omandades doktorikraadi orgaanilises keemias, ja seejärel kaks aastat Stockholmi ülikoolis järel doktorantuuris. Tagasi Eestisse tulnud, ta abiellus ja naasis Järlepassse. Esimese koduna renoveeriti pärast vanaema surma Meerile jäänud korter.

Kuigi alguses tundus Järlepa pigem ajutise elukohana, on see “ajutine” kestnud üle kümne aasta. Meeri naerabki, et nende ajutiste asjadega kipub olema nii, et need kipuvad jääma päriks. Õige pea sündisid lapsed ja Meeri kiidab Järlepat kui mõnusat ja turvalist elukeskkonda lastele. Kõik on külas käe-jala ulatuses ja naabrivalve toimib laste suhtes hästi.

Meeri rääkis, kuidas nende raamatukoguhoidja oli oma koolipõlve meenutanud ja kadestanud Järlepa lapsi, kuna seal hoidsid suuremad väiksematel silma peal ja kaitsesid. Ka Kohila lapsed räägivad nüüdsel ajal, et Järlepas on lastel tore olla, saab mängida ja ringi mütata ning laste seltskond on mõnus ja kokkuhoidev. Seda, et Järlepa on hea kasvukoht, on taibanud teisedki. Meeri sõnul on kõik korterid täis, kuna mitmed noored on kodukanti tagasi pöördunud.

Enamiku selleaastasest kuumast suvest veetsid lapsed Järlepa järve ääres, mille rannaala on korrastatud ja ilusaks muudetud küla elanike eestvedamisel. Sellest suvest läheb Järlepast läbi ka RMK matkarada, mis küll kahjuks päris järve äärt mööda ei kulge. Meeri arvates aga võiks sellelt rajalt kindlasti ka järve äärde põigata, kuna seal saab mõnusalt laudade ääres piknikku pidada ja ujuda.

Kui Meeri Juuru koolis õpetaja oli, käis ta kuuenda klassiga ümber järve matkal, sealne loo-

duskeskkond on tema sõnul lihtsalt nii suure potentsiaaliga. Korraga saab lastele tutvustada nii erinevaid metsaliike, näidata raba, õppida tundma metsataimestikku ja vee-elustikku.

Väikeste lastega kodus olles oli Meeril aega panustada Järlepa elukeskkonda. Sai kirjutatud ja ellu viidud mitmeid projekte Järlepa Kodukultuuri Seltsi alt, samuti algatas ta koos sõbranna Heleniga lasteaia juures mudilaste teadusringi. Vahepeal jäi ühiskondlik tegevus pisut soiku, sest mitme töökoha tõttu jäi vaba aega väga napiks. Lasteaia on aga huvi sellise ringi vastu ikka suur ja võimalusel saab tegevuse ehk uuesti käima tõmmata.

Erinevate tööde ja töökohtadega on Meeri kokku puutunud juba lapsepõlvest - algul õpilasmalevas, hiljem linnukasvatases. “Nii et töökasvatus on väga tugev olnud, olengi naernud, et Hunt Kriimsilma üheksa ametit tuleb vabalt täis,” sõnab Meeri. Lapsepõlve kõige suurem ost oma teenitud raha eest oli tal helesinine jalgratas Järvakandi poest. Ratas muide on seniajani alles ja nüüd sõidab sellega Meeri isa.

Eelmise suve algusest on Meeri tööl Kohila vallavalitsuse haridusnõunikuna. Töö on väga mitmekesine, väljakutseid pakuv ja kollektiiv on väga mõnus, ütleb Meeri. “Mulle tundub, et mind on hästi vastu võetud. Eks see ole selline sisseelamise ja õppimise aasta olnud. Üldse oli raske aasta, vahetasin töökohta ja ülikoolis algas viimane aasta, mis lõppes eripedagoogika bakalaureuseksamiga kevadel.

Ma lootsin, et ametniku töö on natukene lihtsam kui õpetaja töö. Vaimselt see on lihtsam, päeva lõpetades ei hakka õhtul ette valmistama järgmist päeva, aga samas on tööpäevad hästi tihedad, täis erinevaid tegevusi ja kokkuvõttes üksjagu väsitavad, nii et hakata õhtul õppima veel ülikooli asju oli päris keeruline.” Raskused aga Meerit ei murra ja ta nendib naerdes, et elupõlise õppijana jõuab ta ühel hetkel ilmselt jälle kooli tagasi.

Põhjus, miks Meeri on sedasorti naine, kes ületab oma elus kõik takistused, võib peituda ülikooliajas, mil ta koos kaastöötajatega alpiklubist Firn palju mägedes käis. “See oli selline aeg, mis kasvatas enesekindlust, oskust läbi mõelda ja planeerida, õpetas, et igast olukorrast tuleb leida väljapääs.” Praegu on see hobi jäänud küll tagaplaanile, kuid Meeri meenutab eelmise aasta reisi Islandile, kus ta koos mehega matkas. Mägesid nähes tekkis taas väike kripeldus, et tahaks jälle minna.

Lastekasvatamise kõrval ei jää Meeril hobideks väga palju aega, kuid sel aastal tahab ta uuesti ree peale saada rahvatantsuga. Ta tantsib Järlepa naisrühmas Anna Minna, kus aga üks aasta tuli ülikooli tõttu vahele jätta. Enda liigutamine on Meerile üldse südamelähedane. “Tegelikult kõige paremad mõtted tulevadki joostes või kepikõndi tehes. Kui mingi probleem on, siis lähed ja jooksed ning tagasi tulles on lahendus olemas.”

Lelle tähistas hariduselu 150. aastapäeva mälestuspingi avamisega

Laupäeval, 18. augustil kujunes Raplamaa keskpunktiks Lelle alev. Seal tähistati 150 aasta möödumist kohaliku kiriku rajamisest ja hariduselu algusest.

Siim Jõgis

Märkimisväärne on see, et Lelles asub üks kolmest Eesti apostlik-õigeusu kirikust Rapla maakonna piires. Enne õhtul toimunud kooli vilistlaste kokkutulekut peeti just seal jumalateenistus, mis andis tervele päevale vaimse mõõtmise.

Sel päeval jätkus Lelles tegevusi lõunast kuni hilisõhtuni. Ja põhjust selleks oli küllaga. Kaugeltki mitte kõik kogukonnad ei saa tunda uhkust selle üle, et neil on 150 aastat vana pühakoda või hariduselu. Lellel on selleks nüüd kõik õigused olemas. Seda tähtpäeva oli kohapeal oodatud ja ette valmistatud juba pikka aega. Kogu tähistamise naelaks võib lugeda mälestuspingi avamist koolimaja õuel.

Viimastel aastatel on kujunenud tavaks, et avatakse mõne tuntud ja tunnustatud inimese nimeline pink. Lelles mindi teist teed. Pinki ei pühendatud mitte ühele konkreetsele inimesele, vaid sisuliselt kõigile selles koolimajas õppinud, õpetanud või muul moel kooliga seotud inimestele.

145 allkirja

Täpselt keskpäeval avati huvilistele Lelle Püha Kolmainu kiriku uksed ja tund aega hiljem, kell 13 sai alguse jumalateenistus.

Nagu varem mainitud, on Lelles asuv kirik üks kolmest õigeusu kirikust Rapla maakonnas. Teised kaks on Velise Ristija Johannese kirik ja Angerja Issanda Taevaminemise kirik, mis asub Kohila külje all. Lelle kirik on võrreldes kahe eelmisega välisilme poolest vahest kõige tagasihoidlikum. Ometi on seal olemas tegus kogudus, kes hoone eest hoolitseb ja ka südant valutab.

Laupäevase jumalateenistuse külastajad andsid kiriku remondi toetamiseks 145 allkirja.

Koguduse liige Epp Haabsaar ütles, et see on oluline toetus. "Pühakodade programmist eelmisel aastal toetust saada ei õnnestunud, ehk on kirjast abi," sõnas Haabsaar.

Lelles tegutseb pika ajalooga kogudus, mille juured ulatuvad

veel kaugemale minevikku kui praegune kirikuhoone. Kogudusele pandi alus juba 1851. aastal.

Raplamaa vanim õigeusu kirik

Külalisena Lelle Püha Kolmainu kirikusse astudes on veidi võõras tunne. Ma ei ole kunagi varem osalenud õigeusu jumalateenistusel. Oskan seda vaid võrrelda luterikiriku teenistusega. Tunnetan kiiresti, et need on oma ülesehituselt mõnevõrra erinevad. Teenistust viib läbi ülempreester Aivar Aleksander Sarapik. Osalejaid on paarikümne ringis.

Rahaliselt sai toetada kiriku olemasoleva küttekolde parandamist. See on annetuste toel reaalne eesmärk, kuid suuremad korrustustööd mitte. Olgem ausad, see pühakoda vajab remonti. Praegu on hoone seisukord kahetsusväärne. Seetõttu on ka väga oluline, et kogudus laupäevaste pidustuste käigus need 145 allkirja kokku sai ning loodetavasti saadakse ka rahalist toetust. Tegemist on igati väärika hoonega, ikkagi Raplamaa õigeusu kirikutest vanimaga.

Jumalateenistusel osalemine on minu jaoks ühte aegu nii religioosne kui ka kultuuriline kogemus. Üks konkreetne erinevus, mis võrreldes luterliku teenistusega silma torkas, oli viirukite kasutamine. See andis kirikuhoonele spetsiifilise lõhna ning hall suits ka müstilist hõngu.

Lelles ei peeta jumalateenistusi just tihti. Koguduse kontaktisik Kaidu Pärigma ütles, et neid toimub heal juhul viis või kuus korda aastas. Laupäeval tähistati kirikuhoone valmimise 150. aastapäeva ning järgmine jumalateenistus peaks seal tulema jõulude paiku. Kõik teenistuse nüansid jäid mulle kui esmakordsele osalejale arusaamatuks, küll aga tekitas hea tunde see, et ukse juures oli üles seatud kohvik, kus pakuti morssi ja kooki. Palaval ja päikesepaistelisel päeval kulub punase sõstra morss jahutuseks ära küll. Tõenäoliselt sellesama kohviku tõttu leiavad tee pühakotta ka perekonnad ning koos nendega lapsed.

Lelles asuv kirik on üks kolmest õigeusu kirikust Rapla maakonnas.

Kirikus avatud kohvik ei olnud sel päeval Lelles üldsegi ainuke. Koos uhke juubeliga peeti laupäeval ka kodukohvikute päeva. Koduõuede kohvikuid oli sel päeval avatud neli. See oli justkui vahepala kahe sündmuse vahel lõunasest jumalateenistusest kuni õhtuse kooli kokkutulekuni.

Mälestuspink

Lelle endise põhikooli hoone asub täpselt kirikust üle tee. Koolitööd ei tehta seal küll enam

2008. aastast. Praegu tegutseb selles majas kohalik raamatukogu ja rahvamaja. Kooli 150. aastapäeva tähistamiseks koguneti kella viieks koolimaja õuele. Paljud olid kohal juba varemgi. Oodata oli mälestuspingi avamist. Seda oli jälgima tulnud julgelt üle saja kohaliku elaniku ja Lelle kooli vilistlase. Ürituse populaarsusest kõneles ka see, et mõlemad Viljandi maanteed äärsed teeperved olid autosid täis pargitud.

Saladuseloori aitas hoida valge lina, mis mälestuspink

kattis. Loomulikult teadsid kõik kohalolijad, mida see lina varjab. Mälestuspingi rajamist rahastasid kohaliku omaalgatuse programm, Kehtna valla-valitsus ja MTÜ Meie Lelle Selts. Tegemist on betoonist valatud koolipingiga, mida kaunistab silt tekstiga "Lelle kool 150 18.08.2018".

Kooli kunagine õppealajuhataja Kristi Jalukse ütles oma sõnavõtus väga kenasti, et tegemist ei ole lihtsalt tooli ja lauaga, vaid koolipingiga.

Idee tähistada Lelle hariduselu 150. aastapäeva just sellisel viisil tuli MTÜ-lt Meie Lelle Selts. Oma ideedega toetasid ka endised kooli õpetajad. Konkreetset viisi idee autorina välja tuua Katrin Talu. Sille Valinu Meie Lelle Seltsist rääkis, et koolipingi rajamise mõtteni jõuti ühiste arutelude käigus. Ühele kindlale inimesele seda pühendada ei tahetud, pigem sümboliseeris kõigile kooliga seotud inimestele.

Pärast avasõnu said kõik huvilised pingi juures pilti teha. Seda võimalust kasutati nii lendude kui ka sõpruskondade kaupa, aga ka üksinda. Laupäevase sündmusega tähistati ka Eesti vabariigi sajandat sünnipäeva. Kohal oli Aare Hindremäe, kes esindab programmi "EV100 igas külas". See annab igale külale, linnale ja selle kogukonnale võimaluse valida EV100 juubelperioodist välja üks päev, millal nemad on sünnipäevalapse rollis ja peavad Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva. Seetõttu võib mälestuspinkil lugeda ka Lelle kogukonna kingituseks iseendale.

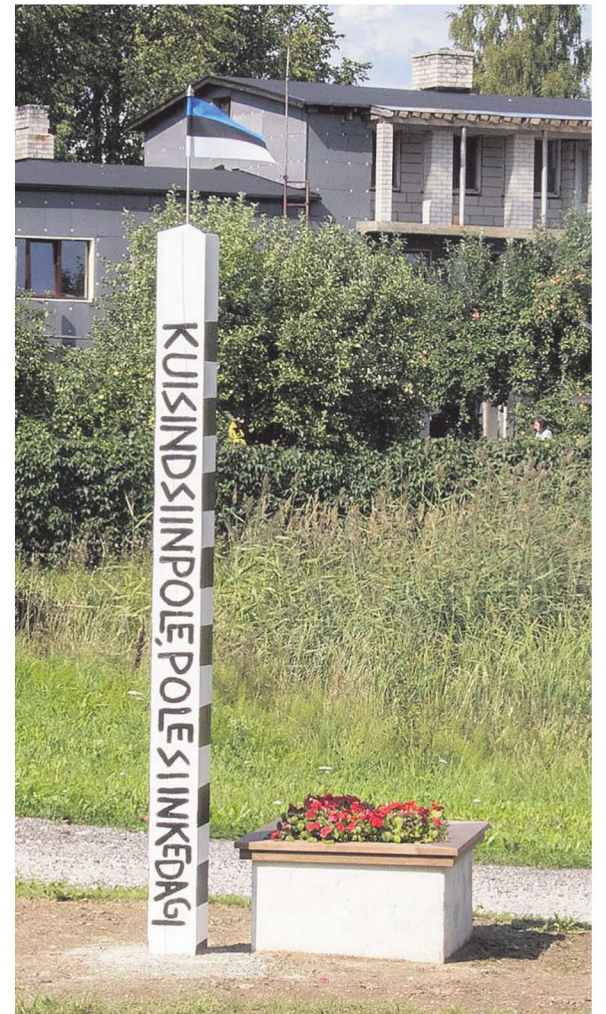
Aare Hindremäe kinkis selle sündmuse puhul Lellele metallist plaadi tekstiga "Eesti Vabariik 100 Lelles 18.08.2018". Samasugused plaadid on saanud ka mitmed teised Raplamaa paigad, kes on sünnipäeva-aasta puhul teinud oma kogukonnale mingisuguse püsiva väärtusega kingituse. Näiteks Lipa küla, kes avas tänava 1. juunil laste mänguväljaku.

Aktus

Esmapilgul võis öelda, et kooli õuele oli kogunenud kaugelt üle saja inimese. Nende seas nii kohalikke Lelle elanikke kui ka kaugemalt tulnud inimesi. Tähelepanuväärne oli see, et vilistlaste seas oli inimesi, kes

Lelle pidustuste tähistamise naelaks võib lugeda mälestuspingi avamist koolimaja õuel.

Sõnu pole vajagi.

olid alustanud Lelle koolis oma haridusteed juba enne Teist maailmasõda. Õnneks õnnistati kõiki sündmusest osavõtjaid päikesepaistelise õhtupoolikuga.

Pärast mälestuspingi avamist oli umbes 45 minutit aega jutustamiseks ning koos pingiga pilditegemiseks. Täpselt kella kuuest sai alguse aktus. Õues oli tunda vabamat õhkkonda,

saalis muutus see ametlikumaks ja ühtlasi ka pidulikuks. Meelelahutust pakkusid erinevad muusikalised ja akrobaatilised etteasted. Pärast aktust sai veel mõnusasti õues jalutada, enne kui ansamblid tantsumuusikat mängima hakkasid.

Nagu koolidele tavapärase, toimuvad ka Lelles vilistlaste kokkusaamised iga viie aasta

tagant. Tänavu oli kohal kindlasti üle kahesaja inimese. Üks korraldajatest Mariina Madisson ütles, et külaliste arv jäi 230 ja 250 vahele. "Päris 250 inimest kokku ei tulnud, aga üle 230 oli neid kindlasti," sõnas ta. Pidulikkus kestis muidugi veel pikalt. Tantsusamme sai seada kahe ansambli mängitud muusika järgi. Teine neist lõpetas mängimise alles kell pool kolm öösel. Sellega võis ka vilistlaste kokkutulekule joone alla tõmmata.

Madisson ütles, et korraldajatel jätkus tööd ja ülesandeid veel kauemgi. Tagasiside korraldajatele on seni olnud positiivne. Ka Madissoni sõnul kulges üritus sujuvalt.

Taaskohtumisrõõm

Kui teha lihtne matemaatiline arvutus, võib öelda, et Lelle 150 tähistamine kestis laupäeval kokku 14 ja pool tundi. Seda sel juhul, kui lugeda avalöögiks kiriku uste avamist külastajatele kell 12 ning lõppakordiks seda, kui bändid lõpetasid mängimise kella poole kolmest. Hea oli see, et sellesse vahemikku mahtus väga erinevat laadi kogemusi. Alates jumalateenistusest, lõpetades tantsimisega kooli saalis. Loomulikult mahtus sinna vahele ka paras kogus jutuaajamisi kunagiste klassikaaslastega.

Taaskohtumisrõõm oligi üks siiramaid emotsioone, mida kooli õuel kohata võis. Eriti tähelepanuväärne oli see muidugi vanemate inimeste puhul. Aga nüüd on Lellel põhjust olla uhke numbri üle, milleni mitmetel teistel piirkondadel veel küündida tuleb. Nii Lelle kirikuhoone kui ka kohalik hariduselu jõudsid väärikalt 150 aasta pikkuse tähiseni.

Need kolm meest läksid Lelle kooli esimesse klassi 1938. aastal. Vasakult: Jaan Meresmaa, Arvo Virkus ja Arno Pihlak.

Fotod: AARE HINDREMÄE

Hetk avamiselt. Üritusega tähistati ühtlasi ka Eesti vabariigi sajandat sünnipäeva.

Avatud olid ka kodukohvikud. Pildil "Kirikuküla kohvik".

Teist korda toimunud Augusti Rock sujus ootuspäraselt

19. augustil toimus Kohilas teine muusikafestival nimega Augusti Rock, sedapuhku oli kontserdipaigaks Tohisoo mõisapark. Festivali korraldasid teist aastat järjest kaks poissi, Alex Kurjama ja Kevin Kristofer Laanmets.

Maris Adoma

Kontserti oli õnnistatud hea ilmaga - vihma ei sadanud, ei olnud külm ega ka liiga soe, täpselt paras ilm muusika nautimiseks. Festivalialale olid end üles seadnud ka mitmed telgid, kus sai nälja korral kohutäidet osta. Kohal oli kaks kohalikku toidupakkujat - Lembit Andersson FIE, kes pakkus burgereid ja pirukaid, ning Irise kodukohvik, kus sai osta pirukaid ja maitsvaid küpsetisi. Avatud oli ka putka, kus sai osta kohvijooke.

Esineb bänd Lights Out.

Foto: KAI LAANMETS

Kõige populaarsem söögi-koht oli kahe Tartu noormehe Kärü, mis on kahel rattal tegutsev tänavatoitu pakuv

koht, kust sai osta klassikalist Ameerika stiilis kuuma koera ehk hot dogi ning ka friikartuleid. Hot dog ei olnud tõesti

tavapärane, lisaks vorstile oli saia vahel veel mitmeid lisandeid - kapsast, peekonit, marineeritud kurki jne. Söögikoha

populaarsust tõestas asjaolu, et õhtu lõpuks oli poistel toit otsas. Tooraineid sai kaasa võtta limiteeritud koguses, nii palju kui kärusse mahtus, ja tahtjaid oli tõepoolest palju.

Muidugi ei tulnud festivalile ainult suupistete pärast. Õhtu staarid olid loomulikult artistid, kes head muusikat pakkusid. Õhtu jooksul astus üles mitmeid andekaid noori inimesi - Tohisoo noortebänd, Andreas Poom, INGER, Lights Out, DJ 6I10, Flashback Thursday ja Blue Hearts, mis on korraldajate enda bänd. Kõige oodatumad artistid olid kindlasti Arop ja Ott Lepland, kes õhtu saabudes tõid Tohisoo mõisaparki palju inimesi juurde.

Inimeste tagasisidest võis järeldada, et artistide valikuga läks korraldajatel hästi. Näiteks kiideti Andreas Poomi, noort lauljat ja laulukirjutajat, kes esitas nii omaloomingut kui ka lemmikartistide palasid omas võtmes. Samuti oldi õhinas Uku Aropist, kelle pärast nii mõnigi kohale tuli. Eriti meeldis ta lastele ja noortele.

Kiitudõnu jätkus ka korralduse kohta. Näiteks meeldis nii mõnelegi see, et üritus oli alkoholvaba ehk alkoholi kohapeal ei müüdnud. See asjaolu tegi festivali hubasemaks ja inimestele meeldis see. "Võimas üritus. Kuna alkoholi ei olnud, oli parem," sellist tagasisidet anti korraldajatele.

Korraldajad ise tunnevad, et festival läks suurepäraselt ja mitte ühtki äpardust ei juhtunud. Rahvast oli kohale tulnud päris palju. "Eelmine aasta oli rahvast umbes 100 ringis. See aasta käis inimesi umbes 500 ringis, täpselt ei saa veel öelda, kokkuvõtete tegemine võtab aega.

Me võtsime see aasta asja suuremalt ette ka, reklaamisime rohkem ja sponsoreid oli ka rohkem," räägib üks korraldajatest Kevin Kristofer Laanmets.

Poisid said selle aasta Augusti Rocki korraldamisega indu juurde ja järgmiselgi aastal ei jää üritus tulemata. "Me oleme isegi juba peasisenejatele mõelnud, aga seda me muidugi ei avalikusta," räägib Laanmets.

Ühe klassi lugu...

Maie Kobin,
koolikaaslane, klassiõde,
pinginaaber Saaremaalt

Kevad 1966 ja lõpetab Rapla keskkooli XXV lend. A-klass, klassijuhataja õpetaja Eha Sisask, B-klass - klassijuhataja õpetaja Vilma Miilen. Suvi 2018, kuu esimene nädalavahetus ja on järjekordne klassikokkutulek.

Nii on see olnud igal aastal. Ka meie klassijuhatajad on alati kuulunud meie hulka. Eha Sisask vähem aega, Vilma Miilen kauem. Nüüdseks on mõlemad lahkunud taevastele radadele, aga usume, et ikka jälgivad nad meid kusagilt tähtede tagant. Koguneme alati oma armsa kooli juurde ja siis on alati olnud Rapla kalmistule minek ja küünalde panemine meie seast lahkunud klassikaaslastele.

Nüüd aga juba mõned aastad oleme küünla süüdanud kõikide mälestamiseks peoruumis. See rituaal kuulub alati meie kokkutulemise juurde.

Meie kokkutulekute hing on olnud Luule, kes annab

Rapla keskkooli XXV lennu kokkutulnud.

Foto: erakogu

edasi kõik teated, annab transporti, majutab, kui vaja, katab laua. Eva, kes lahkus meie seast 2007. a, oli ka suur organisaator. Meie

kokkutulekud on toimunud Saaremaal Sõrves, Tartumaal, Raplamaal Madli-Tooma, Raimondi, Olevi, Mare, Milvi, Tiiu, Aime, Malle,

Luule, Liivi kodudes. Palmi on meid kahel korral Valtus jahimajas vastu võtnud. Alati on tore ja oleme ikka poisid-tüdrukud, kuigi oleme

kõik 1947/48 sündinud. Seega seitsmekümnesed. Kooliaja sõprus on püsiv ja nii südamliselt hingesoojendav.

Meie kokkusaamistel on

ikka nalja-naeru, muusikatantsu, rikkalik toidulaud, millesse on kõik panustanud. Kuigi põhituumik on kõik Raplamaal, on alati kohal ka Peeter Põlvamaalt, Sirje Võrumaalt. Ja on ka veel avastamata maid. Alles möödunud aastal leidsime Tartumaalt Anu, kelle kohta kaotasime kõik andmed 4.-5. klassis, kui ta vanemad kolisid ära Raplast. Aga siinkohal üks sõbralik märkus: meie klassi kokkutulekud ei sarnane mitte üks raas laineid löönud "Klassikokkutuleku" nr 1 ja nr 2-ga. Kõik siin maamuna peal ongi erinev ja see on väga hea. Alguses olid kokkutulekud ainult keskkooli lõpetanutele, aga tänaseks oleme ka põhikooli lõpetanud endi hulka kutsunud.

Armsad koolikaaslased, tervist ja jõudu teile, soojad tänusõnad, et ikka leiate aega-tahtmist tulla. Nii vahva on meenutada kaugeid kooliaastaid, teada saada, kuidas kellelgi läheb. See annab usumatult palju meile kõigile. Olge terved ja kohtume ikka augustikuu esimesel nädalavahetusel.

KUKI TE MUKI

kunst ■ kirjandus ■ teater ■ muusika ■ kino

Nr 5/5 RS KULTUURILISA AUGUST 2018
RAPLA KIRIKUMUUSIKA FESTIVALI ERI

Rapla kirikumuusika festivali külastas sel aastal rohkem inimesi kui varem

XXVI Rapla kirikumuusika festival on tänaseks küll läbi, aga sugugi mitte ununenud ja on paras aeg kokkuvõtete tegemiseks. Festivali kunstiline juht Pille Lill on inimene, kes on võtnud enda kanda mitmeid väiksemaid ja suuremaid ülesandeid festivali korraldamisel. Vestlesime temaga pisut tänavusest festivalist.

Stina Andok

Kuidas XXVI festivaliga rahule jäite?

Pille Lill: Mul on tunne, et läks väga hästi. Esimest korda olid minu arvates peaaegu kõik kontserdid praktiliselt kuulajaid-vaatajaid täis. Niisugust huvi ei mäletagi varem olevat. Erinevad kirikud ja asukohad ning rahvast jagus kõikjale. Avakontsert suures Rapla kirikus oli väga meeldiv algus täis kirikusaaliga ja Kehtnas oli üle saja inimese, Velisel oli kirik täis, Järva-kandis, Vahastus jne. Ooperilauljate suvekooli lõppkontsert on tavaliselt olnud kultuurikeskuses, sel aastal oli kirikus ja ka seal oli kindlasti poole rohkem rahvast kui tavaliselt. Keelpillimängijate suvekooli lõppkontserdid aga seekord publikut ei toonud ja vajavad reklaamimiseks teistsugust vaatenurka. Kuulsime, et mõnel korraldajal sel suvel publikuga nii hästi ei läinud, seega oleme väga õnnelikud ja täname inimesi, kes meie festivalist osa said.

Mis olid meeldejäavamad kontserdid sel korral?

Eesti Rahvusmeeskoor muidugi ja Johansonid olid väga meeldivad. Need lood ja laulud, mis nad esitavad, on ilusad ja nad laulavad neid väga hingestatult. Mulle nad meeldivad väga ja rahvale ka. Palvemajja oleks mahtunud veel inimesi, kuigi rahvast oli palju.

Tegelikult kõik nii festivali kui ka esinejatega seonduv on positiivne. Kontsertide kõrge tase on meie kaubamärk. Et need esinejad, keda me kutsume, et nad armastaksid muusikat ja sooviksid seda jagada publikuga. Sellest oleneb festivali üldine tase.

Kas esinejate leidmine kirikumuusika festivalile on raske?

Ei ole raske, seetõttu, et töövõimalusi on vähe lisaks teistele ametitele ka muusikutel. Popmuusika valdkond on hetkel tõusuteel, kuid klassikalise muusika žanris on esinemisvõimaluste leidmine endiselt napp. Seega on iga pakkuja sel turul väga oodatud.

Mille järgi esinejate valik tehakse? Kas igal aastal püütakse mingisugust konkreetsemat läbivat joont hoida või pigem vastupidi, püütakse pakkuda võimalikult laia valikut muusikat?

Püüame pakkuda põhiliselt nelja žanri – klassikaline-, jazz-, folk- ja koorimuusika. Ja esinejate valik sõltub kolmest põhilisest kvaliteedist – instrumendi valdamine, muusika armastus ja soov seda jagada publikuga. Nii lihtne see ongi!

Mida arvate muusikafestivalil näiteks tulevikus lisaks festivali patroonile ka teistega vestlusrin-

gide läbiviimise ideest?

Sel suvel juba ka laiendasime. Lisaks hr Urmas Viilmale rääkisime Johansonidega Hageri palvemaja aias ja sõime kohalike kokkade fantastilisi koogikesi. Usun küll, et on tore tekitada vestlusringide traditsioon, kas siis kontserdi ees või järel.

Kas olete mõelnud ka Raplamaa muusikute kaasamisele?

Oleme seda ka aastate jooksul teinud. Meie suvekoolides on olnud Raplamaa lauljaid ja pillimängijaid, muide ka sel suvel, ja Siiri Sisask on meil esinenud ning Riinimanda koor ja Pärt Uusberg. Jõudumööda püüame alati valla talente kaasata.

Mida tähendas muusikute jaoks selliste suurte nimede nagu Stadleri Eestisse tulek ja et ta neid suvekoolis juhendas?

Muusikute jaoks oli see väga erakordne võimalus. Niisugused maailma tipud nagu viuldaja ja dirigent Sergei Stadler on väga hinnatud juhendajad ja satuvad Eestisse harva. Seda eelkõige nende kõrge hinna tõttu. Näiteks lauljatel on Itaalias eratundide hinnad tõusnud 300 euronni 60-minutilise tunni eest! Instrumentalistidel on tunnihinnad tõenäoliselt madalamad, aga mitte oluliselt.

Rapla Suvekoolis osalejad maksavad väga soodsa suvekooli maksu, saades tippmängijatelt individuaalõpet, aga ka tagasisidet. Oma ala tipptegijad on hinnatud just seetõttu, et nad oskavad õpilase mänguesituslaadis tuua välja kõige kvaliteetsema poole ja olla motiveerija muusikuteel jätkamiseks.

Rahvusvahelise esinejate koos-

seisuga festivali korraldamine töönaoliselt ei saagi täielikult ilma mitte mingisuguste ootamatusteta mööduda. Sel korral tuli kontserdikavasse muudatus ning publik ei näinud esialgse plaani järgi esinema pidanud keelpillimängijate suvekooli õpilaste keelpilliorkestrit. Mis juhtus?

Korralduslikus mõttes on alati ettevalmistuse käigus juhtumisi, mis vajavad kiiret lahendamist. Näiteks lauljate suvekooli juhendaja Samuel Krum tuli alles kaks päeva hiljem, kui pidi, kuna lend jäi tormi tõttu ära. Keelpillimängijate suvekooli peatuspaigaks jäi Tallinn, kuigi see pidi olema Raplas. Kuna mängijate õõbimised olid koostööpartneril Tallinnasse korraldatud, ei olnud mõtet osalejaid transportida. Koostööprojekt käigus tulid õpilased erinevatest riikidest, nagu USAst, Koreast, Venemaalt, Hiinast ning alles kohapeal selgus, et põhilise osa kokkutulnuteist moodustasid lapsed, mistõttu professionaalse orkestri kokkupanemine muutus võimatuks.

Kujunes teistmoodi, kuna koostööprojekt, mis oleks pidanud toimima, tegelikult ei toiminud. Kahjuks lihtsalt on nii, et on partnereid, kellega kõik läheb hästi, ja vastupidi. Kui ei võta riske, siis jäävad toredad koostööd nägemata! Selle koostööpartneriga meil ei õnnestunud, aga tema abiga tulid jällegi suured nimed nagu Sergei Stadler kohale. Lõpuks esinesidki keelpilliorkestri asemel kahel kontserdil suvekooli õppejõud Sergei Stadler ja vioolamängija Marco Misciagna Itaaliast, mis kujunes vapustavaks elamuseks publikule. Meil oli võimalus kuulda kahe väljapaistva muusiku meisterlikkust.

Muretsesin natukene Moraavia

Rapla kirikumuusika festivali kunstiline juht Pille Lill.

Foto: SIIM SOLMAN

koori pärast, kes esines Vahastus. Sellest koorist teadsin ma väga vähe, olin vaid kuulnud nende kõrge tasemest. Nad tulid Euroopa Cantata festivalile Tallinnasse ja kuna Tšehhi saatkond oli valmis koostööks, siis tekkis mõte, et nad võiksid kirikumuusika festivalil esineda. Kirik oli rahvast täis ja kuuldavasti jäädi kontserdiga väga rahule.

Milline on olnud esinejate, suvekoolis osalejate, õppejõudude tagasiside tänavusele festivalile?

Kas nüüd on puhkehetk? Millal algab järgmise aasta festivali planeerimine?

Tagasiside, mis minuni on jõudnud, on hästi kiitev ja meeltülendav. Esinejate rahulolu teeb südame rõõmsaks ja soovin tänada kõiki, kes aitasid festivalil edukalt toimida.

Hetkel pole veel puhata saanud, sest juba 25. augustil saab alguse PLMF-i korraldatav Tallinna kamermuusika festival, mis kestab 2. septembrini ja rõõmustab publikut selliste maailmanimedega nagu tšellist Jan-Erik Gustafsson Soomest ja meie tippviuldaja Anna Liisa Bezrodny, kes on üle hulga aja kodupubliku ees Tallinna Raekojas 1. septembril. Külastajatele vaba sissepääsuga püstitame 1. septembril Vabaduse väljakule Tarkusepäeva muusikatelgi, kus esinevad muusikaõppeasutuste õpilased ja mitmed ansamblid. 26. augustil esinevad Rootsi-Mihkli kirikus teiste seas ka Raplamaa flööditalent Kert Vahtra ja tema õpetaja Angela Katkosilt.

Rapla kirikumuusika festivali 2019 programmi ettevalmistamine on järjepidev töö ning osa kokkulepetega on alustatud juba paar aastat tagasi. Lõplik programm saab avalikuks tavaliselt novembri lõpuks.

Turgutav muusikapuhang tõi leitsakule leevendust

Suvekuumusele tõi leevendust taastutvumine Rapla kirikumuusika festivaliga.

Teele Ojasalu,
Kaarepere Ooperikino korraldaja

Aastatetaguse esmakohtumise mälestus andis lootust hingepaitavaks elamuseks. Vahva on tõdeda, et selle kodusoojalt väljapeetud muusikaürituse rikkaliku helimenüü nautimiseks pole tarvis olla ei klassikalise muusika huviline ega kirikuskäija.

Muusikaline pidusööming piirdus minul tagasihoidlikult kolme käiguga võimalikust üheteistkümnest. Elamus oli sellegipoolest täisväärtuslik, nauditud sai rohkem ja vähem kiriklikku repertuaari, instrumentaal- ja vokaalmuusikat.

Eesti Rahvusmeeskoor, sumeda õõhäälega metsosopran Iris Oja ja Ene Salumäe orelil pakkusid 26. juuli avakontserdiga tummise aperatiivi. Eriliselt hakkasid südame külge tenor Mikk Dede kõrgelt hõljuvad noodid. Kontserdi pealkiri „Vari ja valgus“ oli äärmiselt tabav. Just sellist vastandumist tunnetasin ka ise, vaatamata vähestele kokkupuutele koorimuusikaga.

Teeneka Armeenia helilooja Vache Sharafjani „Stabat Mater“ laotas raske loori, kodumaise Andres Lemba „Missa“ tõi meid tagasi värelevasse valgusesse. Istusin lühikese inimesena esiritta, sest naudin alati ka esinejate ilmete jälgimist. Meeskoori arvukas koosseis oli end reastanud vahetult pinkide ette, andes mulle võimsa helilis-visuaalse laengu. Jah, helipilt oleks natuke kaugemalt terviklikum olnud, ent iga hõlpsalt palgel lisas kogemusele värvi.

28. juulil oli Kärü puidust kirik Rapla oma kõrgetele lagedele ja kiviseintele meeldivaks kontrastiks. Justkui avasüli tervitav lähedane, keda ei häirinud pisiasi, et kohtume esmakordselt. Kerge eelroa terveisid festivali süda, sopran Pille Lill, viiulil Kristina Kriit ja orelil Tiia Tenno. Ütlen küll kerge, ent tegemist oli eelroaga, millest mina sain tolleks päevaks muusikaliselt tublisti kosutust.

Orelimuusika kõlab minu jaoks alati paeluvalt, selles on korraga koos raskus ja kergus, süngus ja helgus. Pille Lille tasakaalukas sopran sobitus kenasti viiuli ja orelil helidega. Rõõmu pakkus ka oma lemmikaaria „Lascia ch'io pianga“ (Händeli ooperist „Rinaldo“) kuulmine elavas esituses. Enim kiskus endasse aga Eugène Ysaÿe „L'aurora“ („Koit“) pala sonaadist sooloviiulile nr. 5, op. 27. Tõepoolest, Kristina Kriit

Eesti Rahvusmeeskoor ja metsosopran Iris Oja.

Fotod: AARE HINDREMÄE

maalis viiuliga päeva alguse selle kõigis värvides ja tunnetes, ootuses, kartuses, lootuses. Kontserdi pealkiri „Laulud hingele“ oli taas hästi valitud.

Esinejate siiras laulurõõm

30. juuli palaval suveõhtul leidsin end jällegi Rapla kirikust. Lämmatav leitsak jäi küll ukse taha, ent kirikuseinte vahel küttis kirgi hoopis Ooperigala. Metafooriliselt jätkates: tegemist oli uhke pearoa ja magustoiduga üheaegselt. Kirev „kõögitoimkond“ koosnes üheteistkümnest esinejast, kellest lõviosa olid Rapla vokalistide suvekooli lauljad, lisaks nende juhendajad meilt ja mujalt. Orkestri rolli täitis klaveril üksinda legendaarne Piia Paemurru. Meeleolu lõi Pille Lille iga laulja personaalne tutvustamine.

Õhus oli tunda ootusärevust, mis hajus ja andis ruumi sõbralikule uudishimule, kui esimene laulja meie ette astus. Kontserdi pesamuna, alt Kadi-Triin Terve esitus oli õrn, puhas ja mõõdetud. Kadi-Triin esitas kaks pala: Pergolesi „Se tu m'ami“ ja Saint-Saënsi „Ave Maria“. Järgmiseks kõlasid metsosopran Rael Renti esituses „O del mio dolce ardor“ Glucki ooperist „Paris ja Helena“ ja Ljubaša aaria Rimski-Korsakovi „Tsaari mõrsjast“. Raeli hoiak oli enesekindel ja graatsiline, muusika emotsioonid peegeldusid selgelt tema kehakeeles ja pilgus. Tema hääli – kummituslik, korraga tuline ja jäine – lummas mind esimesest noodist. Isegi selle meenutamine toob kananaha ihule. Söön oma mütsi ära, kui Raeli täht tulevikus suur-

Metsosopran Rael Renti hääli lummas esimesest noodist.

tel maailmalavadel ei sära. Kuldses eas Raul Targamaa kinkis meile „Ombra mai fu“ Händeli ooperist „Xerxes“ ja Giordani „Caro mio ben“. Härral jagus särtsu nii häälede, olekusse kui ka publikule.

Jõulise vokaaltulevärgi lõi valla metsosopran Tuuri Dede. Ta tegi au nii Charlotte aariale Massenet' ooperist „Werther“ kui ka Rosina aariale Rossini „Sevilla habemeajajast“ – mõlemad on väljakutset pakkuvad palad. Kõpse vokaaliga soprani Ave Aava – kes teenib leiba teeneka kirurgina – esituses kõlasid Manoni aaria Puccini „Manonist“ ja minu üks lemmikuid, nimiosalise aaria Dvořáki „Russalkast“.

Rapla kirikukooris tegev sopran Tiia Lään oli minu jaoks teine tõeliselt meelde jääv vokalist. Tiia esitas Bach'i „Bist du bei miri“ ja Lorenci „Ave Maria“, hääli justkui veepinnalt peegelduv sädelus. Vahetasin Tiia pärast galat ka paar sõna ja ta poetas tagasihoidlikult, et alles otsib oma hääli. Olen üldiselt madalama vokaali austaja, ent Tiia kõrged noodid kõlasid siiralt ja pühalikult. Tundub, et ta liigub õiges suunas.

Teine suvekooli meespere esindaja, tenor Matis Merilain kostitas publikut teistsuguse valikuga, energilise ja rutaka Tony lauluga Bernstein'i muusikalist „West Side Story“. Leedu sopran Laura Zaman Latvaitis pakkus Mimi aaria Puccini „Boheemist“ ja Liu aaria „Turandotist“.

Järg jõudis suvekooli õpetajate kätte. Kõik kolm võrtsitasid oma etteaste teatraalsusega, elades kontekstiväliselt lauldavasse rolli sisse. Pille Lillelt kõlas Tosca aaria Puccini samanimelisest ooperist, kelmikuse saatel justkui oleks Pille ooperietenduse haardes. Eesti üks tuntumaid tenoreid Oliver Kuusik kinkis värskendava vaheldusena publikule tõsisema pala, Wertheri aaria Massenet' „Wertherist“. Nimekas Saksa metsosopran Gundula Hintz lõpetas programmi vääriliselt, võimsate naiste aariatega: Ježibaba „Russalkast“ ja Fricka Wagneri „Valküüridest“. Tõdesin rõõmuga, et meelsuselt ei olnud suvekooli õpilaste ja juba kogenud karjäärimuusikutest õpetajate vahel suurt lõhet. Oli kuulda ja näha, et hoiti ühte ja tunti siirast heameelt üksteise laulurõõmu üle.

Hea muusika kõrval tasub välja tuua ka festivali korraldusliku poole. Kogu programmist täielikult osa saamata tundsin siiski, et olen teretunud. Usun-loodan, et sama oleks kogenud ka klassikalise muusikaga värskelt tutvuja. Põhjalikult koostatud tasuta kava aitas sisse elada ja järke pidada. Pille Lille vahetus ja südamlukud tervitussõnad pakatasid kodusoojusest, aitasid justkui vabaks lasta ja end muusikale anda.

Muusika, minu jaoks eriti klassikaline, aitab avada endas loendamatu aknaid-uksi. Nagu ikka, on akendest hea sisse-välja piiluda. Värskest õhku tuppa lasta, suvel koos herilastega. Üksed lubavad julgemat liikumist, tulla ja minna ning naasta teistsuguseks. Muusikas on kõik see ja rohkemgi olemas. Sosistav keelitus või karm käsk sisekaemusele. Kauge ja tundmatu avastamise pikksilm, luup oma peopesa saatusejoonte uurimiseks. Aitäh, Rapla kirikumuusika festival, minu südamekamber sai tänu teie muusikale põhjalikult tuulutatud. Kohtume kindlasti järgmisel hooajal!

ARVAMUS

Mõjusad hetked Rapla kirikumuusika festivalil

Festival tuli ja läks, oli ja andis. Mul avanes harukordne võimalus vaadelda seda nii esmakülastaja kui ka lähemalt vaatlejana.

Stina Andok

Kakskümmend kuus aastat on tulnud ja läinud Rapla kirikumuusika festivaliga. Kalendriaasta küll kestab, aga festival on selleks korra lõppenud. Selle aja jooksul ei ole mina kordagi, vähemasti teadlikult, festivali ühelgi kontserdil külastaja olnud. Ehk õigustab pisut seegi, et olen elanud siin ilmas kõigest kakskümmend kaheksa aastat. Mina ja festival, me oleme ühest põlvkonnast.

Mul on kirikuga pikka aega isemoodi suhe. Kasvades teadlikuks isikuks, lugedes ja vaadeldes, näis mulle, et nähtamatu kõrgema olendi teenimine on midagi mõistematut. See massihüpnosis, mis tänapäeval vähemasti meie kultuuris mõjutab küll pigem neid, kes ei kuulu massi, ei tahtnud mulle mõjuda. Ja kuigi ma võisin kiriku kui hoone ilu imetleda, rehkendas mu aju siiski neid numbraid, mis näitasid, kui palju on kulutatud vahendeid, et neid hooneid ehitada. Mis perioodidel. Kuidas elasid siis inimesed.

Seda enam näis silmakirjalik neis hoone-tes viibida. Nii paljudest mus tundlikkust on, et suudan austada ka neid, keda ma ei mõista. Sinu püha ei ole ehk minu püha, aga ma austan sinu püha, olen aupaklik. Ei tule oma sobimatute mõtetega sinu pühasse ruumi.

Veelgi edasi kasvades, lugedes, vaadete avardades, tabasin end mõttelt, et elu kipub ikka tooma sulle seda, millele sa tugevalt esialgu vastu punnid. Vähemasti minuga on see nii olnud. Kuigi kirik ei ole minu jaoks veel nii püha kui mõnele teisele, ei pelga ma seda enam kui hoonet ega asutust. Võib-olla oli just sel aastal aeg küps minu jaoks üht kirikumuusika festivali puhta ja siira südamega külastada.

Tore, et tulid, aga miks?

Ilmselt nagu paljud teised inimloomad, kes küll oskavad iseseisvalt mõelda ja analüüsida, aga siiski kipuvad mulje põhjal arvamusi ja seisukohti kujundama, nii ka mina pelgasin esiti kirikumuusika

festivali tema nime pärast. Kui ei ole sidet kirikuga, võib liialt võõrana tunduda ka kirikumuusika. Aga arusaam, et kirikumuusika festivalis on üksnes midagi neile, kes regulaarselt kirikus käivad, on tõhusamal vaatlusel siiski ülekohtuselt ekslik.

Kui ma seisin avakontserdi eel kiriku ukselehel nende kümnete, kui mitte sadade inimeste seltsis, võtsin ma aega, et neid vaadelda. Oli pidulik sündmus. See oli selge. See peegeldus igas ühes, kes seal seisis tol õhtul. Naised olid enamasti kleitides, kontsakingadki jalas, juuksed sätitud, kõrvarõngad ja pärlid helkimas. Mehed jällegi triigitud ja viigitud pükstes ning särkides, triiksärkides isegi, läikima löödud kingade ja peenelt aetud habemetega.

Oleksin tahtnud igauhe käest küsida, mis neid sinna tõi tol õhtul. Umbes, et „Tore, et tulid, aga miks?” Hiljuti kohtusin võõraste-ga, kes rääkisid, kuidas nad käivad teatris või loevad raamatut ega suuda hiljem enam meenutada, kas on seda tükki näinud või teost lugenud, ja mulle meenus taas kord, kui palju on neid inimesi, kes käivad, kogevad ja teevad endalegi teadvustamata miks. Kui palju oli neid seal tol sooja suveõhtul kirikus, on raske öelda. Kõrvalistujate olekust ma üht või teist välja lugeda ei osanud.

Festivali lõpukontserdil aga sattusin istuma ühe naisterahva kõrvale, kes ei peljanud minuga kontakti astuda. Seetõttu avanes mul ka võimalus talle silma vaadata ning mitte üksnes profiili vaadelda. Märkasin, et tema silmad olid täitunud veega ja tegelikult kogu tema olek reetis, et ta on tulnud kontserdile, et sellest iga oma ihurakuga osa saada. Küllap ta saigi ja võttis enesega kaasagi.

Mina tajusin sellist puudutust festivali jooksul kahel korral. Ühel korral ooperilauljate suvekooli õpilaste kontserdil, kus noor lauljatar Rael Rent oma võimsa ja omapärase häälega mu täielikult pahviks lõi. Seda enam, et olin seda noort naist mõned päevad varem puhtjuhuslikult ühes toidupoes silmanud. Esiteks kohe täheldanud, et tegemist ei ole kohalikuga. Siis aga saatsin teda pilguga, püüdes mõista seda sõnuleletamatut, mis ta niivõrd huvitavaks tegi. Midagi tema olekus reetis, et temas on peidus midagi, mida võiks avastada. Sel momendil ma ei teadnud veel, et ta on ooperilaulja. Ja veel milline!

Teine südamest liigutav hetk saabus ootamatult maailmakuulsate muusikute kontserdil, kui tegelikult pidi üles astuma keelpilliorkester. Sergei Stadleri ja Marco Misciagna mäng kord viiulil, siis vioolal,

Tiia Tenno orelil ning seejärel kõik koos oli midagi erakordset. Jällegi, raske on sõnadega kirjeldada, miks, aga see kohalolek selles ruumis ja sel konkreetsel hetkel, vaadates neid inimesi esinemas, oli mõjus. Klassikalist muusikat kuulata lindilt on üks asi, hoopis teine asi on seda näha tekkimas ja avardumas. Tajuda muusikute seotust oma instrumendi ja sellest tuleneva heliga.

Midagi enam kui kirik ja muusika

Mõnel kontserdil näis saal täis, aga mitte igal. Kui festivali kunstiline juht ütleb, et inimesi oli sel aastal rohkem kui varasematel, siis see teeb mulle hirmu. Sest ma olin nendel kontsertidel ka, kus olid üksnes mõned kümned inimesed ja saal oli ikka väga nukralt tühi. Nägin, kuidas see sama kunstiline juht ikka vapralt ja tänulikult naeratas, mina ka, kuid näiteks Stadleri ja Misciagna kontserdil ma tundsin küll, et me ei vääri seda hetke siin.

Võiks ju arvata, et veerandsaja aastaga võiks kirikumuusika festivalist olla kujunenud jääv tähis, omamoodi monument, mis seoks meid oma maakonnaga, oma maakonna keske sümboli, kahe torniga kirikuga, aga ka muusikaga üldisemalt, et me ihaleksime iga aasta veelgi enam festivalist osa saada ja seda emotsiooni teistegagi jagada. Mul oli hea võimalus sel aastal festivali lähedalt vaadata ja märgata, et see ei ole nii. Kui see oleks, siis ma ei peaks kahtlema festivali eelarves, vaadates valgele paberile trükitud festivalipasse või jälgides

minimalistliku meeskonna sipelgatööd.

Teades väga hästi, mida tähendab vaba-tahtlik töö, olen omaealiste kolleegidega arutanud, et meie põlvkond on teistsugune kui varasemad. Mingi nõks on kuskilt läbi käinud ja me ei ole enam valmis nii palju end maha suruma kui meie esivanemad. Et me ei ole valmis ennast ja oma lähedasi unustades mattuma pimesi töösse, olgu see nii laiale üldsusele kasulik kui tahes. Kuigi ka selline kasulikkus on kahtluse alla seatud meis.

Ma nägin, kuidas festivali kunstiline juht oma sirge selja, selge hääle ja igavese naeratusega enne kontserte telefoniga vestles. Midagi on vaja, midagi on puudu, kadunud, ei ole, kes muretseb, kes toob, kust saab. On igati asjakohane, et inimesed saavad hakkama kõiksugu ülesannetega ja väljuvad aeg-ajalt ettenähtu piiridest, kuid on ohtlik, kui ühe inimese õlul on äkitsi liiga palju. Korraldajate töö on kahtlemata kiidu- ja tänuväärne, kuid üks hetk võib ka kõige visamal hingel õlapatsutustest ja kiitustest väheks jääda.

Ma soovin kirikumuusika festivalile pikka iga ja ikka värsked tuuleiile, suuremat meeskonda ja toetavat publikut. Mul on pisut kahju, et ma alles nüüd enda jaoks selle festivali avastasin, et alles nüüd tegin oma silmaga ja kõrva ja südamega kindlaks, et see festival on midagi palju enam kui üksnes kirik ja selles kõlav muusika. Aga ainult õige pisut kahju, sest eks igaüks elab selles hetkes, kus ta parasjagu on. Kui aeg on küps, toimub avardumine. Võib vaid loota, et paremuse suunas. Ma lootan seda meile kõigile.

Ellerhein ja Rapla kiriku orel.

Foto AARE HINDREMÄE, töötlus ULVI BLANDE

Kai Aareleid (vasakul) lugemas oma juttu "Süütus", mis räägib armastusest ja surmast. Paremalt päeva juht Margus Mikomägi.

Foto: HELERIN VÄRONEN

Kohila mändide all kõlas kirjandus

Kui ajakirjanik üritusele „Kapa Männik Loeb!“ jõudis, oli see juba alanud. See hetk, kuidas Veskitammi sillal avati JutuPeatus Kohilast pärit luuletaja Kaarel B. Väljamäe luuletusega „Ma tulen Kohilast...“, oli juba möödas. Kuid luuletus ise jääb sinna sillale paika, olles kingituseks Eestile ja rääkides midagi Kohilast Kaarli pilgu läbi.

Helerin Väronen

„Kapa Männik Loeb!“ sai sel aastal teoks neljandat korda ja selle „toote“ formaat näeb ette, et päeva juhtiv Margus Mikomägi küsitleb koos temaga laua taga istuvat luuletajat/kirjanikku ja annab siis talle võimaluse midagi ette lugeda. Päeva esimene külaline oligi Kaarel B. Väljamäe, kes on eestlasele kohaselt multifunktsionaalne. Peale selle, et ta on kirjanik, on ta ka pastor Tallinna uues koguduses, mis kannab nime Mosaiik Kogudus.

Muidugi tekkis Mikomäel selle peale küsimus, kuidas Kaarel neid kahte poolt ühendab. Kaarel vastas, et ta ei salga oma usku üheski

oma tekstis, kuid tema viimases kogus said luuletused ilmselt liiga jutluste sarnased, kuna seda heitsid kriitikud talle ette. Luuletused, mille Kaarel ette luges, olid tõesti natukene harjumatus formaadis, kuid neis oli tabavaid ütlemisi, südamlikke hetki elust enesest ja ka karme teemasid.

Kadri Hinrikus, kes ennekõike on küll tuntud endise AK uudistelupeajana, on ka lastekirjanik. Lisaks AK-le on ta teinud „Osooni“ saates löike, mille kohta Kadri sõnas, et selle saate aeg oli laetud mõnustast ja sisukast energiast. Näiteks meenutas ta, kuidas Contra, kes ka Kohilas kohal oli, saate jaoks suusad alla sai ning mäest alla lükati. Kuid selleks, et endast mingit suuremat jälge maha jätta, hakkas Kadri, kes on terve elu raamatuid armastanud, neid ka ise kirjutama.

Kadri Hinrikus rääkis ka sellest, kui oluline on lastele ettelugemine, mis rolli mängivad illustratsioonid lasteraamatus, ja luges siis ette paar jutukest oma raamatust „Sandra 12 kuud“.

Kirjanike liitu juhtiva Tiit Aleksejeviga rääkis Mikomägi pikalt salateenistusest ja sellest, kuidas Tiit oli see, kes Eesti salateenistuse teema kirjandusse, täpsemalt näidenditesse tõi. Eesti kirjanikke võrdlesid nad viievõistlejaga, kes kirjutab mitmes žanris ja tõlgib ka veel. Tiit luges ette katke Adrian

Virginiusest, kes oli 17. sajandi piiblitõlkija ja talupoegade juht Põhjasõjas.

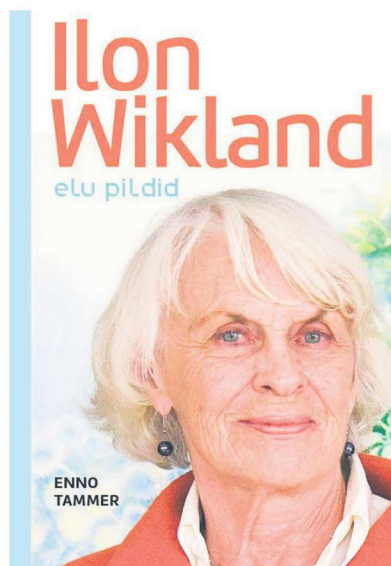
Kai Aareleid alustas kohe oma jutu „Süütus“ ettelugemisega, mis oli kurb lugu armastusest ja surmast. Mikomäega rääkis ta lähemalt Venemaast ja oma seotusest selle riigiga, mis andis ka inspiratsiooni proosaraamatuks „Vene veri“. Kai on tõlkinud mitmeid raamatuid ja nende hulgas on palju ta isiklikke lemmikuid, mis teda mõjutanud on. Näiteks soovitas ta kõigile Jukka Viikilä „Akvaarellid Engeli linnast“ ja Javier Mariase „Oxfordi romaani“. Viimasest pärineb ka Kai moto: iga saladus peab saama oma olemasolu jooksul kellelegi räägitud.

Contra ehk Margus Konnula üheks hobiks on jooksmine, nii et Mikomägi uuris, mida Contra jooksmise ajal mõtleb. Selgus, et luuletusi ja tekste ta sel ajal tavaliselt välja ei mõtle, pigem mõtleb argistele asjadele. Muidugi ei saanud Contra puhul rääkimata jätta võro keelest ja tema huvist Läti vastu. Contra on tõlkinud Eduards Veidenbaumsi luulet ja lausa nii hoollega, et tõlgitud sai kuus luuletust rohkem, kui Veidenbaumsil teadaolevalt oli.

Terve päeva jooksul oli näha ja kuulda, kuidas kõik laval käinud kirjanikud on omavahel kuidagi seotud ja kui Contra näitas, et ta loeb parajasti Vana Testamenti, sai justkui ring täis.

Lugemissoovitus

“Ilon Wikland: elu pildid”

Tiina Talvet,
Rapla keskraamatukogu

Üks paljudest uskumatu elukäiguga inimestest, eestlane Ilon Wikland, jagab raamatus „Ilon Wikland: elu pildid“ Enno Tammeriga oma mälestusi ja mõtteid elust. Elu meenubki talle piltidena, mida kasvõi kohe joonistada võiks. Ilon ise ütleb, et terve elu on talle meeldinud joonistada ja elu ilma joonistamiseta ei suuda ette kujutada. Need mälupildid tutvustavad andekat, väga töökat ning sihikindlat inimest, kellest sai hinnatud kunstnik, raamatute illustreerija.

Ilon Wikland on eestiaege inimene, sündinud 1930. aastal. Esimesed viis aastat elas ta Tartus emapoolse vanaema juures, vanemad elasid ja töötasid Tallinnas. Siis aga juhtus onul õnnetus relvaga, kannatada sai Ilon ja ema viis lapse Tartust ära. Järgmised viis aastat möödusid Tallinnas.

Ilon mäletab ennast “veidi pöörase” lapsena, kes kasvas Tallinnas üsna omapäi. Ema ja isa käisid tööl ja täitsid muid kohustusi, laps nägi neid üsna harva ja suhtles väga vähe. “Usun, et minu vanematel oli minust täitsa ükstapuha,” mõtiskleb Wikland. “Minu mällu ei kinnistunud emast ja isast selliseid pilte, mida tahaksin joonistada.”

Kas tollases Eesti Vabariigis tuli sageli ette, et majanduslikult kindlustatud peres nii väikesed lapsed ise oma eluga hakkama pidid saama, seda raamatust teada ei saa. Juba näitas end aga Iloni kange iseloom - ta sai hakkama, käis koolis, leidis sõpru, jooksis linnas ringi, sõi kohvikutes ja restoranides magustoitu, vahel koos sõpradega, sest raha oli talle jäetud. Ja vanust polnud tal sel

ajal veel kümmet aastatki.

Siis vanemad lahutasid ning Ilon jäi jälle üle... Seekord saadeti ta isapoolsete vanavanemate juurde Haapsallu. Sellest sai õnnelik aeg. “Haapsalus mere ääres oli lapsel hea elada. Tegutsemiseks jätkus igasugu võimalusi. Ja minul oli ka hea Haapsalus vanaema-vanaisa juures elada, sest nemad armastasid mind ja hoolisid minust.”

Ajad olid aga väga keeruliseks muutunud. “Sain aru, et venelased tulid ja võtsid Eesti ära. Varsti algas sõda. Lühikese aja jooksul pöörati kogu ilus ja helge elu pea peale.”

14-aastasena lahkus Ilon vanaema nõudel põgenikepaadiga Eestist ja arvas, et oma kodumaad ei näe ta enam kunagi. Raamatus maalib Ilon huvitavaid pilte eluolust vabas Rootsis ja õppimisest kunstikoolis.

“Ma tegin siis ja olen hiljemgi nii teinud, et panin selle eelmise Eesti elu ära, panin selle lukku, et ma ei mõtleks kogu aeg sellele. See aitas edasi minna. Mis tähendas, et Rootsis ma otsustasin kohe alguses, et saan rootslaseks, õpin rootsi keele ära ja õpin seda maad tundma. Nii ma ka tegin. Hiljem abiellusin rootslasega ja ei pidanud vajalikuks neljale tütrele eesti keeltki õpetada.” Ja selle otsuse tegija oli toona 14 aastat vana! Pärast rootslast temast siiski ei saanud, õnneks.

16-aastaselt üürituba ja töökoht Stockholmis. 18-aastaselt – kümme aastat pärast viimast kohtumist - taaskohtumine emaga ja kohe ka lahkumisdraama. Abiellumine, lapsed ja kohtumine Astrid Lindgreniga.

Alguse sai sõprus kahe väga kange naise ja viljakas koostöö andekate loojate vahel. Ilon Wiklandi pildid on aidanud Astrid Lindgreni paljudel tegelastel lugejaskonnani jõuda – armsad Bullerby lapsed, katuse-Karlsson, Madlike, röövlitütar Ronja ja teised. “Minu lapsed ja nende sõbrad rändavad tegelastena tihtilugu raamatust raamatusse,” ütleb kunstnik ise. Ilon Wikland joonistas end maailmakuulsale kirjanikule võrdseks partneriks ja sai ise samuti maailmakuulsaks.

Iloni keerulisest lapsepõlvest annavad väga hea pildi (just pildi!) tema enda raamatud “Pikk-pikk teekond” ja “Sammeli, Epp ja mina”, samuti “Minu vanaema majas”. Need raamatud asuvad raamatukogus küll lasteosakonnas, aga kindlasti pole need pelgalt lasteraamatud. Suurepärased pildid räägivad tõsisid lugusid keerulistest aegadest, need raamatud aitasid Ilonil oma minevikuga rahu sõlmida.

Ainus eesti autor, kelle raamatut ehivad Wiklandi illustratsioonid, on Leelo Tungal, tema raamat „Jõuluajal juhtuvadki imed“.

Wikland ütleb raamatu lõpus, et tahab ikka veel joonistada. Näiteks koomiksi vanainimese pentsikute juhtumustega moodsas maailmas. Seda tasuks lugeda, kindlasti! Ja kindlasti tasub külastada Iloni imedemaad Haapsalus.

Sihtasutuse Juuru ja Hageri Kihelkonna Muuseumid nõukogu kuulutab välja konkursi
JUHATUSE LIIKME (tegevjuhi ülesannetes)
 ametikoha täitmiseks. Juhatuse liige valitakse ametisse viieks aastaks.

Juhatuse liikme ülesanneteks on:

- sihtasutuse põhikirjaliste eesmärkide elluviimine,
- sihtasutuse strateegiline juhtimine,
- sihtasutuse majandustegevuse lühi- ja pikaajaline planeerimine,
- sihtasutuse esindamine.

Kandideerimise eelduseks on:

- riiklikult tunnustatud kõrgharidus (ajalugu, arheoloogia, etnograafia, etnoloogia, kultuuriantropoloogia)
- muuseumivaldkonna tundmine,
- juhtimiskogemus,
- juhtimiseks vajalike õigusaktide tundmine, majandusalsed üldteadmised ja teadmised eelarve koostamisest,
- oskusu planeerida tööprotsessi ja korraldada alluvate tööd,
- hea suhtlemis- ja väljendusoskus,
- väga hea eesti keele valdamine,
- vähemalt ühe võõrkeele valdamine,
- autojuhiloa olemasolu.

Kasuks tuleb rahvusvahelise koostöö kogemus.

Ametikohale kandideerijal palume esitada järgmised dokumendid:

- motiveeritud avaldus,
- elulookirjeldus,
- kõrgharidust tõendava dokumendi koopia,
- visioon Sihtasutuse Juuru ja Hageri Kihelkonna Muuseumid järgnevat aastate arengusuundadest.

Tööle asumine esimesel võimalusel. Töökoht asub Juurus.

Dokumendid palume esitada hiljemalt 15.09.2018. a e-posti teel digitaalselt allkirjastatuna aadressil aili.normak@rapla.ee või Maatra Talurahvamuseumi aadressil: Muuseumi 1, Juuru alevik, 79401 Rapla maakond märgusõnaga "Juhatuse liikme konkurs".

Täiendav info telefonil 506 3873.

Sihtasutuse Juuru ja Hageri Kihelkonna Muuseumid põhikiri
http://www.mahtramuuseum.ee/Sihtasutus_Juuru_ja_Hageri_Kihelkonna_Muuseumid_pohikiri_184.htm

Hinnavõrdlus

Foto: MAXIINE.BLOGSPOT.COM

Kiired näljakustutajad – näkileivaampsud

Stina Andok

Kuigi õhtud on juba pimedad, kipuvad ka tähised augustikuu-ööd meid üleval hoidma. Kui õhtusöögist on aga juba tunde möödunud, võib uinumine olla raskendatud tühjakõhutunde tõttu.

Üks võimalus on juua vett. Räägitakse, et näljatunde maski taga peidab end teinekord hoopis janu. Kui aga pärast veeklaasikest või kaht ikka nälga näpistab või on lihtsalt tungiv isu midagi ampsata, siis üks hea ja kiire variant on valmistada suupisteid näkileivakorviketest.

Meie kaubanduses leidub erinevate maitsetega näkileivakorvikesi, mida kannatab väga lahedasti krõbistada ka

ilma mingisuguse lisandita. Pidupäevadel serveeritakse nendes sageli salatit, hummust või pasteti. Kuigi külma-roana on näkileivakorvikesed täiesti omal kohal, ikkabi ihu juba jahenenud õhtutel siiski midagi sooja ja kosutavat.

Õnneks piisab ka selleks üksnes näkileivakorviketest ja mõnest lihtsast lisandist. Kuigi mina pakun siin retseptis välja need konkreetsed koostisosad, võib igaüks oma eelistuste järgi soovida korraldada. Kes ketšupit ei armasta, võib lisada näiteks tomatikas-tet ning muuta kastme hoopis teravaks, lisades tsillipulbrit. Sinihallitusjuust on lisand, mille võib vabalt sootuks ära jätta, kuigi sinihallitusjuustu soolasus sobib kooslusesse hästi.

Kindel on see, et need maitavad, soojad, täidisega leivakorvikesed valmivad kiirelt, ilma suure vaeva ja peavaluta ning ajavad suu

vett jooksmas igal näljasel. Päril õhtusööki nad ei asenda ning teenivad pigem suupiste rolli. Seega võivad nad õhtusesse aega sobida küll, andes kõhule kosutust, ilma liigset raskustunnet tekitamata.

Sellisel valmistatud leivakorvikesi sobib pakkuda nii ootamatult saabunud külalistele kui ka niisama kehakinnituseks unetutele pereliikmetele.

Vaja läheb: näkileivakorvikesi, ketšupit, sinihallitusjuustu, riivjuustu.

Tee nii: Laota rukkileivakorvikesed ahjuplaadile. Pane igale näkileivale veidi ketšupit, murenda peale sinihallitusjuustu ja kõige peale puista tavalist riivjuustu. Küpseta leivakesi 200-kraadises ahjus mõned minutid, kuni juust on sulanud ja suupiste kuumenenud.

Retsept: www.nami-nami.ee

NIPINURK

Lihtne õueküüna

Ulvi Blande

25. augustil tuleb taas muinastulede öö, kui süüdatakse tuhanded lõkked Eesti mererandades. Seekord üks nipp neile, kel pole võimalik suurt lõket teha, aga tahaks ka kuidagi sellest ööst osa saada.

Vaja läheb: puuhalge ja traati.

Võta 4-5 puuhalgu, seo need traadiga tugevalt kokku. Halge sättides peaks jälgima, et puude vahele jääks ka õhu jaoks ruumi. Ka on hea vahele toppida süütamiseks kasetohtu, süütekuubikuid vms.

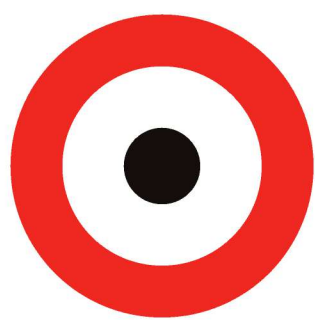
Olen kasutanud sellist lõkke varianti näiteks suuremas grillvannis. Põleb kenasti ja pole karta, et kuskile laiali kukub. Neid puuhalgküünlaid võib valmistada mitu tükki, et kui üks ära põleb, süütad kohe uue.

Foto: ULVI BLANDE

	Rukkileivakorvikesed, hapukoorega, 150 g	Tomatiketšup, Felix, 500 g	Sinihallitusjuust, Royal Blue, 100 g	Riivjuust, Atleet, 200 g
Silver	1,99	1,69	1,39	1,79
Meie Toidukaubad 1,29*/1,79	1,99	1,49	1,69	
Konsum	2,10	1,65	1,35	1,80
Maxima	-	1,29*/1,65	1,28	-
Mini-Rimi	1,49*/1,90	1,69	1,31	-

*Soodushind/ tavahind
 Hinnad on seisuga 21.08.18

KLICK

SINU DIGIPOOD

Tagasi kooli

SAMSUNG
Galaxy J3
(2017) DUAL-SIM

-70€

~~199.99~~
129.99
4.59 €/k

iPhone SE

-120€

~~399.99~~
279.99
9.31 €/k

HONOR 7S
DUAL-SIM

-50€

~~159.99~~
109.99

SAMSUNG
Galaxy S9

-250€

~~849.99~~
599.99
19.37 €/k

lenovo
Lenovo 7"
Tab 4 Wifi

-30€

~~99.99~~
69.99

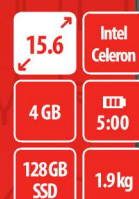
lenovo
Tab 10
X103F Wifi

-40€

~~159.99~~
119.99
4.27 €/k

lenovo
V110-15

-130€

~~429.99~~
299.99
9.94 €/k

lenovo
IdeaPad 120S-14IAP

-100€

~~499.99~~
399.99
13.08 €/k

TASUTA kaasa
Office 365

hp **HP 15**

-200€

~~699.99~~
499.99
16.23 €/k

• 2GB AMD Radeon 530 graafika

hp **Pavilion 15**

-200€

~~849.99~~
649.99
20.94 €/k

• silmasõbralik FullHD IPS ekraan
• sobib mängimiseks
• taustavalgustusega klaviatuur
• garantii 3 aastat

Tähelepanu! Krediidi kulukuse määr on 26,5% aastas järgmistel näidistingimustel: kauba hind kohe tasudes 500 €; lepingutasu 15,90 €; tarbijakrediidilepingu kestus 48 kuud; fikseeritud intress arvatuna igakuiselt laenu jäägilt 21,9. Tarbija poolt makstav tagasimaksete summa on 779,04 €, mis sisaldab: kauba makseid 500 €; intressikulu 263,14 € ja lepingutasu 15,90 €. Tegemist on finantsteenuse reklaamiga. Finantseerimisteenuse pakkuja on Telia Eesti AS (tegevusloa number 4.1-1/17, aadress Mustamäe tee 3, 15033, Tallinn). Enne tehingu sõlmimist tutvu täpsemate järelmaksu tingimustega ning vajaduse korral konsulteerige asjatundjaga.

TALLINN: Viru keskus (6 668 160), Kristiine keskus (6 668 116), Rocca Al Mare keskus (6 668 155), Ülemiste keskus (6 668 159), Järve keskus (6 668 154), Lasnamäe Centrum (6 668 128), Tallinna lennujaam (58 550 484); **TARTU:** Tasku keskus (666 8163), Lõunakeskus (6 668 153), kaubanduskeskus Eeden (6 668 164); **JÕHVI:** kaubanduskeskus Tsentraal (6 668 168); **KURESSAARE:** Auriga keskus (6 668 117); **NARVA:** Fama keskus (6 668 169); **PAIDE:** Paide Maksimarket (6 668 124); **PÄRNU:** Kaubamajakas (6 668 152); **RAKVERE:** Põhjakeskus (6 668 177); **RAPLA:** Rappeli keskus (6 668 174); **VALGA:** Valga Maxima (6 668 121); **VILJANDI:** Viljandi Centrum (6 668 166); **VÕRU:** Kagukeskus (6 668 173).

RAIN VEIDEMAN:

Rapla on professionaalne võistkond, kõik ajavad ühist joont

Siim Jõgis

Avis Utilitas Rapla pani maha tõsise teetähise näitamaks, mis tasemel soovitakse uues Eesti-Läti ühisliigas mängima hakata. Käed löödi Eesti koon-dise mängujuhi Rain Veidemaniga (26).

Mees on enda tõestamiseks tahtmist täis, sest eelmise hooaja lõpus tuli tal Itaalias Udine meeskonnas vaadata play-off mängu pingilt. Lisaks on tal kogemus Saksamaa kõrgliigast ning Eestis on ta esindanud Rakvere Tarvast, Tartu Ülikool/Rocki ja BC Kalev/Cramot. Ta ei tee saladust, et ihkab veel tagasi piiri taha mängima. Küll aga ei ole ta mängija, kes enda sõnul diivanil istudes uut pakkumist ootab. Rapla

pakkumine oli tema jaoks vastuvõetav ning seega näeb teda algaval hooajal punases Avis Utilitas Rapla vormis.

Raplamaa Sõnumid sai uue mängumehega jutule reede, 17. augusti hommikul enne treeningut.

Kui kaua oled juba Rapla meeskonnaga koos treeninud?

Rain Veideman: Ühe päeva. Täna on teine.

Miks otsustasid liituda just Rapla meeskonnaga?

Jõudsime normaalsele kokkuleppele ja mõtlesin, et miks mitte.

Sa oled varem mänginud Tartu Ülikool/Rockis, BC Kalev/Cramos ja välismaal. Kas Raplasse tulek on sinu jaoks samm tagasi?

See on hea küsimus. Kõrvalvaatajale võib tunduda küll, et see on samm tagasi. Aga vaadates, kuidas siin

Raplas asju aetakse ja mis siin toimub, ei näe ma mingit probleemi. Tegemist on professionaalse võistkonnaga ja kõik ajavad ühist joont. Miks mitte sellise meeskonnaga liituda.

Kas sul oli kindel soov pärast Itaalias mängimist tulla tagasi Eestisse või oleksid meeleldi jäänud välismaale?

Eks ikka oleks jäänud välismaale ja see võimalus on alati olemas. Kui võimalus tuleb, siis saab alati minna. Ma ei ole selline mängija, kes diivani peal istub ja ootab, kas tuleb pakkumine või mitte. Mulle meeldib tegutseda ja siin on see võimalus olemas. Võtsin selle pakkumise vastu.

Oled varem Sadolini spordihoones Avis Utilitas Rapla vastu mänginud. Me oleme loomulikult väga uhked oma fännide üle. Mis tunne on mängida saalis,

kus kõik pealtvaatajad on vastaste poolt?

Mängu see otseselt ei mõjuta, aga vastasvõistkonna saalis on ikka keerulisem mängida kui kodus, kui on täismaja publikut. Kui nüüd konkreetselt Raplast rääkida, siis ma olen siin mänginud BC Kalev/Cramoga. Ausalt öeldes andis publik ka minule jõudu juurde.

Kas Rapla fännid on üheks meeskonna tugevuseks?

Kindlasti.

Mida sa arvad uuest Eesti-Läti ühisliigast?

Tipp-toppi asi. Eesti liigast kadus Audentes ära ja siis oligi segane seis, et kuidas edasi minna. Eesti ja Läti liiga ühitada, miks mitte.

Kui palju see sinu arvates üldist mängutaset tõstab?

Ei oska öelda praegu. Eks siis ole näha, kui esimene hooaeg läbi saab.

Enne klubi hooaja algust septembri lõpus on tulemas ka koondisemängud tugevate vastastega. Kui palju sa praegu nende peale mõtled?

Mingil määral ikka, aga see on praegu veel tuleviku teema. Fookus on kindlasti treeningute peal Raplas.

Kui on selline olukord, et sinu võistkond on mängu kaotanud, sa ise tunned, et ei mänginud kõige paremini ja pealtvaatajad nägid, et su mäng ei õnnestunud – kui palju mõjutab see sinu jaoks ettevalmistusi järgmiseks mänguks?

Pärast mängu tunned ikka

end halvasti, aga eks kõigil on paremad ja halvemad päevad. LeBron James viskab ka vahel kahekümnest viskest ühe sisse. Kõik ei ole kuldkäega. Mis siin ikka. Tuleb rind kummi lüüa, edasi treenida ja järgmiseks mänguks valmistuda. Kui põdema jääb, hakkab see rong veerema ja jääbki selle alla.

Kui hästi tunned sa oma uusi tiimikaaslasid Raplas?

Neid, kes praegu siin on, tean põhimõtteliselt kõiki. Samas ei ole see otsene põhjus, miks meeskonnaga liituda. Muidugi on see hea, et tuttavad ees on.

Avis Utilitas Rapla manageri Jaak Karbi kommentaar pressiteate vahendusel: "Rain on Raplas meie endiste ja praeguste mängijatega sel suvel juba mõnda aega treeninud. Ei ole saladus, et tema soov oleks ka edaspidi välismaal mängida, aga kuna praegu sobivat pakkumist ei ole, otsustas ta uuele hooajale Rapla meeskonnas vastu minna. Mul on hea meel, et Eestis jätkamise puhul pidas Rain just Raplat õigeaks kohaks, kus temale omane mäng taas üles leida. Meie usume, et tema jaoks mitte just meelepärase hooaja lõpp Itaalias ei teinud Rain Veidemani kehvamaks korvpalluriks, vaid andis ainult kogemusi juurde."

Markus Ruubel skooris mängus Gruusia vastu efektse pealtpanekuga.

Foto: FIBA.COM

Eesti U16 koondis teenis EM-il 11. koha

Merilin Reino, Rapla korvpallikool

10.-18. augustini toimus Serbias Novi Sadis noormeeste U16 vanuseklassi Euroopa meistrivõistluste A-divisjoni finaaltourniir, kus Eesti koondisse kuulusid põhimeestena kolm Raplammaa noormeest: Markus Ruubel, Johannes Kirsipuu ja Joonas Riismaa.

Rapla korvpallikoolis mängiva Ruubeli ning varem BC Raplammaa võistkonda esindanud Kirsipuu ja Riismaa esitused olid finaaltourniiril väga head. Noormeeste keskmised näitajad olid järgmised: Ruubelilt 6,4 punkti, 1,9 lauapalli ja 1,9 korvisöötu, Kirsipuult 13,4 punkti, 5,4 lauapalli ja 3,7 korvisöötu ning Riismaalt 10,3 punkti, 8,7 lauapalli ja 2,6 korvisöötu. Seitsmest mängust võitsid Eesti noormehed neli ning saavutasid seni EM-i kõrgeima, 11. koha. Alagrupis võideti Gruusiat ja Itaaliat ning kaotati

Prantsusmaale. Kohamängudel võideti samuti kahte meeskonda, Montenegrot ja Itaaliat, kuid tuli võtta vastu ka kaotused Kreekale ja Iisraelile.

Markus Ruubeli sõnul võib laias laastus tulemusega rahule jääda: "Lootsime loomulikult kõrgemat kohta, kuid üldiselt oleme rahul. Vastased olid palju atleetikumad ja agressiivsemad, kui harjunud olime. Eks sellisel tasemel mängud ongi selleks, et võrrelda end teiste riikide mängijatega. Samuti nägime oma nõrgad kohad ära, näiteks kaitsemäng." Ta lisas, et meeskonnavaim oli väga hea ja üksteist toetati ka mõõna ajal.

Euroopa meistrivõistluste B-divisjoni 16.-25. augustini Montenegros Podgoricas võistlustules ka neidude U16 koondis, kuhu kuulub Rapla korvpallikooli õpilane Kristin Õispuu. Neidudel on praeguseks alagrupi mängud mängitud ning peagi algavad kohamängud.

Kaupo Kantsik tegi pühapäevases kohtumises kaasa 87 minutit, kuni Mert Olesk ta lõpuminutiteks välja vahetas.

Foto: SIIM SOLMAN

Endised koondislased skoorisid Rapla Kesklinna kooli staadionil

Siim Jõgis

Kui pühapäeva, 19. augusti õhtul läksid Rapla Kesklinna kooli staadionil vastamisi Raplamaa JK ja Viimsi JK, jooksid platsile kolm endist Eesti jalgpallikoondise mängijat. Raplamaa JK särki kandis meeskonna kapten Alo Bärengrub ning Viimsi JK-d esindasid Andres Oper ja Aivar Anniste. Sealjuures löid mõlemad vastased ühe värava ning külalismeeskond võttis 3:1 võidu.

Enne mängu võis aimata, et Viimsi JK on Raplamaale paras pähkel, mida pureda. Teise liiga lõuna/lääne piirkonna tabelis asusid nad teisel kohal, samal ajal kui Raplamaa JK oli eelviimane. Kohtumine ise kujunes võitluslikuks. Kohati isegi jõuliseks. Mängupildi põhjal ei oleks osanud öelda, et külalised väga palju tugevamad on. Väravateta viik püsis kuni neljakümnenda mänguminutini.

1:0 eduseisu haaras kodumeeskond. Ravel Toome võttis ääre pealt tulnud tsenderduse vastaste karistusallas maha ning lõi palli väravavahi jalge vahelt võrku. Esimese poolaja lõpuni jäi sel hetkel veel viis minutit ning õhus oli lootus, et kodumeeskond saab lühikeste puhkepausile minna eduseisus. Nii siiski ei läinud. Kõigest kolm minutit

hiljem oli seis juba viigiline 1:1. Eesti koondise eest 38 väravat löönud Andres Oper sai jala valgeks ka Rapla Kesklinna kooli staadionil. Esmalt mängis ta mööda Raplamaa JK väravavahist Kristjan Pallavist ning suunas siis palli tühja väravasse. 1:1 seisul mindigi poolajapausile.

Teise poolaja alguses olid kõik variandid võimalikud. Raplamaa JK läks juhtväravat noolima, kuid tabamust ei tulnud. Ühe korra raksatas pall ka posti. 65. minutil avanes vastaste kaptenil Aivar Annistel võimalus minna lööma 11-meetri karistuslööki. Ta ei eksinud ning see andis külalistele 1:2 eduseisu. Olukord ei olnud sel hetkel muidugi kaugel lootusetu, ent viigini Raplamaa JK mängijatel siiski jõuda ei õnnestunud. Viis minutit hiljem kasva-

tas eduseisu hoopis Viimsi JK. Nende ründaja Ken-Marten Tammeveski värav oli üsna sarnane sellega, millega Ravel Toome oli Raplamaa JK esmalt juhtima viinud. Tammeveski võttis kasti tulnud tsenderduse vastu ning saatis palli seejärel väravavahi selja taha. Tegemist oli Raplamaa JK jaoks juba kümnenda kaotusega sel hooajal. Hea uudis oli muidugi see, et enne mängu Viimsiga võõrustas Raplamaa JK teisipäeva, 14. augusti õhtul kodumurul FC Otepää meeskonda ning võttis siis 1:0 võidu. Värava lõi selles mängus Sten Kenert Maalinn. Tänu sellele tõusti ka liigabelis viimaselt kohalt kõrgemale, edestades seega FC Otepääd kahe punktiga. Järgmise kodumängu peab Raplamaa JK juba pühapäeva, 26. augusti õhtul. Siis tuleb vastaseks Pärnu JK Vaprus II.

Pühapäeval, 19. augustil toimunud mängus Viimsi JK vastu kuulusid Raplamaa JK koosseisu Alo Bärengrub, Kristjan Pallav, Madis Nurmik, Olavi Andres, Tenno Samuel, Sten Kenert Maalinn, Oliver Andres, Raigo Noode, Kaupo Kantsik, Ravel Toome ja Janar Soomre. Teisel poolajal sekkusid vahetusest Ken Krister Maalinn, Mert Olesk, Priit Põldmaa ja Tarvi Tüvist. Eesti jalgpalli liidu andmetel oli mängul 28 pealtvaatajat.

PEETER PRUUS võitis Rumeenia maastikutuuri Carpathian MTB Epic

Raplamaa Sõnumid

Itaalia rattaklubi Torpado-Südtirol-International esindaja Peeter Pruus kindlustas esmaspäeval, 20. augustil esikoha Rumeenia maastikutuuri Carpathian MTB Epic. Viimasel etapil jäi ta küll teiseks, kuid sellest piisas, et kindlustada tuuri üldvõit.

60-kilomeetrise ja 2500 tõusumeetriga tuuri kolmanda etapi läbis Pruus ajaga 2:56.49, kaotades etapivõidu teeninud tšehhile Filip Adelile minuti ja 41 sekundiga. Kolmandaks jäänud Marek Rauchfuss jäi Eesti ratturist maha enam kui kolme ja poole minutiga. Maastikutuuri üldarvestuses võidutsenud Pruus edestas teiseks jäänud Tšehhi ratturit Marek Rauchfussi kokkuvõttes viie minuti ja 38 sekundiga. Eestlase võiduajaks kujunes 10:26.35. Kolmanda koha teenis belglane Frans Claes, kes kaotas Pruusile kaheksa minuti ja 57 sekundiga.

Saaremaalt teine koht

Pendelteatejooksus II kohaga lõpetanud võistkond koos Leili Kaasiga. Pildil vasakult Kersti Petjärvi, Kristi Kivisild, Ivo Rebbase, Annely Piirimets, Kalev Vanker, Inge Lukk, Andrus Ründal, Marika Kotka ja Ants Torri. Pildilt puudub Toomas Jaaniste.

Foto: ENELI RAAPER

Raplamaa Sõnumid

Elmisel nädalal ilmunud uudise "Saaremaalt teine koht" juures olid spordikülje ruuminappuse tõttu puudu viimane lõik ja pilt. Palume vabandust. Avaldame need nüüd.

Mälumängus osales üksteist võistkonda. Meie esindus koosseisus Toomas Uuskam, Kalju Kalda, Valter Viisut ja Ants Lindre saavutas tihedas konkurentsias neljanda koha. Võistkondliku neljanda koha said ka Karujärve Tervisekeskuses võistelnud orienteerujad. Ene Sulg oli parim võistlusklassis N55.

Vene kabet mängiti kontrollajaga 25 minutit kummalegi, naisetele kuue vooru ringsüsteemis ja meestele seitsme vooru Šveitsi süsteemis. Võistkond koosseisus Talvi Ainsar, Valter Viisut ja Aimur Pailk sai võistkondlikult viienda koha. Parimana oli Talvi naiste seas viies. Noorema vanusegrupi M35 võrkpallurid said kuuenda koha, vanema grupi mehed olid üheksandad. Üldarvestuses summeeriti kergejõustiku ja viie parema ala punktid.

Absoluutarvestuses kogusid mängude korraldajad saarlased 159 punkti ning võitsid teise grupi. Järgnesid esimese grupi kaks paremat Pärnu SVK 157 ja Tartu SVK 153 punktiga. Paremuselt neljas summa, 147 punkti andis Rapla SVK-le teises grupis Järvamaa ees kindlalt teise koha.

Kogu Raplamaa sport on leitav ka
WWW.SÕNUMID.EE

TÖÖPAKKUMISED

Prillimäe Lasteaed Põnnipere ootab oma meeskonda
ÕPETAJA ABI (1,0 koormus)

Töö kirjeldus:

- õpetaja abistamine laste eest hoolitsemisel ja tegevuste läbiviimisel nii toas kui ka õues
- rühmaruumide puhtuse tagamine
- toidu jagamine

Kui oled rõõmsameelne, loov ja koostööaldis, siis saada oma CV ja avaldus hiljemalt 31. augustiks meiliaadressile ponnid@kohila.ee.
Küsimuste korral helista 5556 0049

OÜ Raume Puit otsib **HARVESTERIJUHTI**. Masin 1070D 14000h. CV ja kontaktid saata info@raumepuit.ee. Tel 5645 3299

Pakun tööd **Valmet 901.3 HARVESTERI JUHILE**.
Tel 5373 7294

\Õppimine sillutab teed tulevikku\

Järvakandi Kool vajab alates 2018/19. õppeaastast KEEMIA-FÜÜSIKA ÕPETAJAT (0,5 ametikohta).

Oleme klaasipealinna, soode ja rabade keskel tegutsev põhikool. Kirjalik avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad esitada 23. augustiks elektrooniliselt jarvakandi.kool@kehtna.ee. Täiendav info direktor Aet-Triin Vasnu aettriin.vasnu@kehtna.ee või tel 521 5619

Kaivi Trans OÜ võtab tööle **CE-kategooria AUTOJUHI** Eesti-sisesteks vedudeks. Lisainfo telefonil 565 5884

Pakun tööd **EHITAJALE** - puidutöö, plekitöö, soojustamine, SBS ja PVC katusekatete paigaldus. Tel 5629 8738, info@palmergrupp.ee

OÜ Brushwood võtab tööle **METSAVEOTRAKTORI JUHI**. Masin NewHolland/Palms, võsa- ja raidmete vedu. Töö põhiliselt Rapla-, Harjumaal. Vajalik eelnev metsaveo töökogemus. Lisainfo tel 508 2501 CV ja kontaktandmed saata aadressile: allan@energywood.ee

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Raplas Järna 2. E-R 9-17, L 10-14. Tel 5818 8986 www.rauaspetts.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14. Tel 505 8637, www.feralmet.ee

OÜ ETEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

Timberstock OÜ ostab leht-puuenamusega metsakinnistuid ja raieõiguseid. Küsi pakkumist tel 507 1150 timber@timberstock.ee

vanu jalg- ja mootorrattaid, võrre ning nende varuosi. Võivad olla ka mittekomplekt-sed. Samuti pakuvad huvi erinevad vanaaegsed esemed. Tel 508 6947

Ostan Teie seisva või mittetöötava auto või muu mootorsõiduki, võib ka ülevaatuseta! Pakkuda võib kõike! Tel 5459 5118 kasutult.seisevauto@mail.ee

1-toaline korter Raplas, soovitavalt esimesel korrusel. Tel 514 2920

maja Raplas. Võib vajada remonti. Tel 510 6861, jaanus.lukk23@gmail.com

TEENUS

Soojuspumpade ja konditsioneeride müük, paigaldus, remont, hooldus ja sõiduki kliimaseadmete kontroll ning täitmine. Tel 5330 1720 www.kulmaline.ee

Bussiteenus 8 kuni 82 kohta. Helista tel 5330 7447, sivaau-to2007@gmail.com

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968 või 5340 2068

Rehvivahetus Rapla linnas Jürna tn 2. Hinnad väga soodsad. Rehvivahetuse aja saab broneerida tel 5818 8986

Eesti Elektrimootorid OÜ Raplas remondib ja mähib elektrimootoreid. Tel 5333 5313 www.eestielektrिमootorid.ee

Veo- ja kolimisteenused. Tel 5688 1227. Facebook: Veoteenus Raplamaal

Lamekatuste ehitus (rullmaterjalidega katmine), eterniitkatuste vahetus (eramajad, kortermajad jne). Tel 5629 8738, info@palm-ergrupp.ee

Kaevetööd 3,2 t ekskavaatoriga ja kallurveod (6 t kandevõime ja kolme külge kallutav). Tel 5610 3200, mikser21@hotmail.ee, Facebook: Svenser OÜ

Üldehitus, katuse-, fassaadi- ja viimistlustööd. Tel 5352 9476 mehitus@gmail.com

Osutame vihmaveesüsteemidega seotud teenuseid. Valtsimis-masinaga valmistame rennid otse Teie objektile, puuduvad liitekohad. Tel 527 1059, info@vihmaveerennid.ee, www.vihmaveerennid.ee

Hoonete soojustamine puistevil-laga. Konsultatsioon objektile tasuta. Tel 501 6689, ken@puist-temees.ee, www.puisttemees.ee

KATUSETÖÖD (viilkatused, lamekatused). Tel 5698 4470 AlvekoEhitus@gmail.com

Taas avatud autoremont Raplas Koidu tänav 22a. Lahtioleku aeg esmaspäevast reedeni kella 9-18. Tel 5370 7070

Oma salongis Karmani kaubamajas ootab Teid meestejuuk-sur Ave. Broneeri aeg või tule kohale. Tel 5599 6004

OTSITAKSE TÖÖD

Kaks oskuste ja kogemustega ehitusmeest otsivad tööd. Pakkuda võib kõike! Kogemused paljudes valdkondades: katus, fassaad, renoveerimine jms. Hinnad mõistlikud ja kokkuleppel! Tel 522 7083. FB:meistrimehedpuuvanad

OÜ Balteco Mööbel pakub tööd kahele hakkajale PAKKIJALE.

Töö ühes vahetuses esmaspäevast reedeni 8-16.30.

Palka on võimalik mõjutada oluliselt oma isikliku panusega, lisaks katame transpordikulud. Töökoht asub Varbolas, väljaõpe kohapeal. Täpsemat teavet küsi tootmisjuht Marekilt tel 5345 7320

Mälestame kauaaegset majanaabrit

LAINE TAMME.

Avaldame kaastunnet omastele.

Ants, Renate, Viive, Tiit, Kersti, Ilma, Alina, Pille

Südamlik kaastunne lähedastele

LAINE TAMME

kaotuse puhul.

KÜ Välja 10 elanikud

Südamlik kaastunne Toomas Preidele perega kalli

EMA

kaotuse puhul.

Inge, Maili ja Rein perega

Südamlik kaastunne Kevinile lähedastega isa

ANDREI SASINI

kaotuse puhul.

Sinu klassikaaslased ja klassijuhatajad Külleike, Ria-Reeda ja Viljo

Avaldame siirast kaastunnet kolleeg Ulvi Narjanenile armsa isa **VALDAR PETERSONI** kaotuse puhul.

Omniva

Jääd mõtteis ja mälestustes alati meie keskele...

Hoiame südames head sõpra

RIINA KUULI

ja avaldame siirast kaastunnet Ennule, Tiinale ja Kadri-le perega.

Perekonnad Hieli, Kraam, Lindma ja Tuberik

*Me südameis
Sa ikka elad,
jääd mõttes
meie keskele ...*

Mälestame kallist

RIINA KUULI

Südamlik kaastunne Ennule, Tiinale ja Kadri-le perega.

Ingrid ja Merike perega

Mälestame kurbusega ning tunneme kaasa Ennule ja tütardele perega **RIINA KUULI** kaotuse puhul.

Robert lastega

*Naerdud on naerud
ja nutetud nutud,
lauldud on laulud
ja räägitud jutud.
Mis oli, see oli -
uut enam ei tule.*

(V. Osila)

Mälestame rõõmsameelset memme

AGNES PREIDET

ja tunneme kaasa omastele.

Virge, Kairi ja Tiit

*Päikene tõuseb ja vaob.
Inimene elab ja kaob
igavikuteele...*

VALDUR JÕGI

Lugupeetud endine fotograaf jäädvustas meie Valtu ühismajandi kultuurisündmused piltidena. Siiras tänutundes mälestavad teda kunagised klubitöötajad ja tänased koduloohuvilised. Kaastunne lahkunu lähedastele.

Südamlik kaastunne leinavale abikaasale, lastele ja lapselastele **EVI TULVIKU** surma puhul.

Ulvi, Heli, Tõnis perega

*Maga vaikselt,
puhka rahus,
südamed on sinuga.
Mälestuste päiksekullas
oled ikka meiega ...*

Mälestame kallist

RIINAT.

Avaldame kaastunnet abikaasa Ennule ja tütardele perega.

Rapla EPT päevil alanud raamatupidajate sõpruskond

In memoriam

Kaie Bergmann

19. VIII 1938 – 9. VIII 2018

Vigala valla aukodanik Kaie Bergmann sündis II maailmasõja eel Paldiskis, käis koolis Vasalemmas ja hiljem Räpina Aiandustehnikumis. Vigalasse asus ta elama 1969. aastal koos oma abikaasa Manfred Bergmanniga.

Siin elatud ligi 50 aastast töötas ta Vigala külanõukogu (Vigala küla TSN Täitevkomitee) esimehena 18 aastat. Need aastad olid täis tööd kohaliku elu organiseerimisel. Sel ajal puudusid nutiseadmed ja kogu kirjatöö oli kas masinal või käsitsi. Töö maht oli suur: majapidamisraamatud, mida tuli pidevalt täiendada, notariaaltoimingud, kodanike elukoha registreerimine (elanike arv oli poole suurem kui praegu), loomade loendus ja rahvastiku andmete kogumine igal aastal, kultuuriasutuste ja koolide töö suunamine, tsiviilkaitse alane töö. Vigalas alustati ühena esimestest laste sünni pidulikkude registreerimist. Peaaegu 350 last said oma esimese dokumendi, sünnitunnistuse, vanemate, nende töökaaslaste ja sõprade

juuresolekul.

Räpina tehnikumis saadud aiandusteadmisi rakendas Kaie oma ilusate koduaedade kujundamisel ja teistele oma kogemuste edasi andmisel.

Kaie oli töökas, lahke, sõbralik, delikaatne, hea huumorimeelega, suure hinge inimene. Teadmishimuline oli ta kõrge vanuseni. Laul saatis Kaiet kogu elu, alates koolipõlvest Heino Kaljuste kooris kuni pensionäride ansamblini Hõbejuus. Vanemas eas ei

lubanud tervis tal enam ringi liikuda. Ta leidis võimaluse oma elukogemuse, mälestuste ja tunnete jagamiseks ilukirjanduslike raamatute kirjutamise kaudu.

Kaie elu võib kokku võtta August Sanga luuleridadega: „Hea töö on nagu laul, kus sees ei ole liigseid sõnu.“

**Austusega
Mari Kuusik,
pikaaegne kolleeg ja sõber**

Kaie,

nüüd oled Sa mu küll portsu otsa sätinud. Ma pean kirjutama Sulle viimase kirja ja Sa ei saa seda isegi lugeda. See ei ole kõige lihtsam kiri, mida kirjutada, kuid sellest saab igaüks isegi aru, kes Sind teab. On võimatult keeruline võtta kokku Sinu elu ja tegevust ühes järelehüüdes. Tänukirjad, tunnustused läbi aastakümnete – kuidas neid koondata lühikeseks kirjajupiks? See pole võimalik ka ühe artikliga – raamatuna saaksime juba hakkama.

Mina Sinu tööst külanõukogus suuremat ei tea – kui siis vahest kahte asja. Sinu kunagine punktuaalsus tööasjades aitas ka aastakümneid hiljem Vigala inimestel oma pabereid arhiividokumentide alusel korda saada ja kui mu sündi registreeriti, siis ütlesid Sa mu isale: „Selle poisi sünnipäevaks tuuakse küll alati kuusk tupp“. 23. detsember on ju peaaegu jõulud. Täna kirjutun ma aga Sinu sünnipäeval Sulle endale järelehüüet.

Mõned nädalad tagasi jooksin Tallinnas üle Tõnismäe, kui Sa helistasid. Teatasid reipalt, et andsid Sillaotsa talumuuseumi tarbeks raamatuid ja et ma näitaks Jürile 30-ndatel välja antud Läänemaa koguteost. Olid küll juba haiglas, aga Sa olid seal olnud varemgi ja see ei morjendanud ei Sind ega mind. Inimene on tugev, kui tema vaim on tugev, ja seda Sa kahtlemata olid.

Ootamatult jõudis kätte aga see aeg, millest me mitmel korral rääkinud olime – Sa läksid edasi. Jättes maha aga ütlemata suure jälje. Sinu ja Su mõttekaaslaste taasiseseisvumisperioodil kogutud andmed Vigalast küüditatute, arreteeritute ja hukkunute osas olid meile abiks Kommunismiohvrete memoriaali andmestiku kontrollimisel ja täpsustamisel. Me avame selle memoriaali neli päeva pärast Sinu nüüd juba 80. sünniaastapäeva. Osa asju võtab lihtsalt aega.

On imetlusväärne, millise kire ja põhjalikkusega suhtusid Sa Vigala pärimusse. Külade kaupa üles kirjutatud talupered ja nimed, nende kohta otsitud fotod. Peaaegu 100 teeneka ja tuntuma Vigala inimese elulooandmete kogumine ja kirjanemine. Vigala kiriku torn-ausamba ajaloo üleskirjutamine ja Sõduri ning Talupoja eest seismine ajal, kui see polnud mõeldav ning kui lõpliku taastamiseni läks veel palju aastaid. Vigala rahvarõivaste uurimine, talletamine ja nende taasloomine... Neid teemasid, millesse Sa süvenesid ja mida talletada jõudsid, on väga palju. See teeb Su töö hindamatuks.

Abivalmidus, millega Sa oma kogutud fotosid, dokumente ja kirjatöid jagasid, on tänuväärne ning laiendas paljude silmaringi ja uhkustunnet Vigala üle. Sa olid oma uurimistöös väga täpne ja põhjalik. Väga hea oli võtta telefon, kerida kontaktide seast ette „Kaie B. mobiil“ ja helistada, kui oli küsimus mõne talu või inimese ning nende saatuse kohta. Nüüd ma seda ölekõrt enam kasutada ei saa, number jääbki kutsuma, kuid vastu Sa enam ei võta.

Aitäh aga saan küll öelda ja vabanda mind, et jutulõng siinkohal on natuke katkendlik ja puine. Selliseid asju kirjutades on mõtteid rohkem kui tähti. Need lood ja niidiotsad, mis Sa mulle edasi andsid, ei lähe kaduma. Mul on kahju ainult nendest, mida Sa kirja ei jõudnud panna, kuid sellega tuleb leppida.

Sinust jäävad ajas alles Sinu kirjutatud raamatud, arvukad uurimistööd, edasiantud teadmised ja materjalid ning loomulikult – mälestus! Nii minul kui ka kõikidel inimestel, kellega Sa omal pikal teel kokku puutusid. Nii Vigalas kui ka mujal.

Aitäh, Kaie!

**Lugupidamisega
Martin Andreller**

In memoriam

Valdur Jõgi

19. VIII 1933 – 8. VIII 2018

Nädalapäevad enne oma märgilist sünnipäeva lahkus meie hulgast üks värvika elulooga mees, keda mäletatakse väga paljudes peredes üle terve maakonna. Valdur Jõgi, fotograaf, pillimees ja lisaks veel ka lobeda jutuga hea suhtleja ning organisaator on aastakümnete jooksul olnud väga paljude abielude tunnistajaks ja pulmapidude, ristsete, aga ka matuste ja muude tähtsate perekondlike sündmuste jäädvustajaks.

Kui siia lisada ametialane tegevus teenindus-kombinaadi fotoateljees ning kaastöö rajoonilehele Ühistöö, tuleb tunnistada, et Valdur Jõgi on olnud pikkade aastate jooksul üks neid, kes salvestas inimesi ja erinevaid sündmusi sellisel hulgal, et see võiks kokkukorjatult olla oluline osa maakonna ajaloost.

Tegelikult vääriski see pärand kogumist,

süsteemiseerimist ja alalhoidmist. Hetkel on küsimus ainult selles, kus ja kes peaks seda tegema.

Oma laheda rahvamehe kehtast välja astudes võis Valdur Jõgi olla ka väga sõnakas otseütleja. Loomulikult tõi see omas ajas kaasa ka ebameeldivusi, aga Valduril oli oma arusaam tõest ja õigusest ja sellest isiklikust veendumusest ei taganenud ta kunagi. Ta võis mõnikord küll näiliselt pisut tagasi tõmbuda, kuid jäi südames ikkagi endale kindlaks ja demonstreeris seda ka esimesel võimalusel.

Avaldame Valduri lähedastele kaastunnet ja langetame lahkunu mälestuseks pea.

Raplamaa Sõnumid

KINO

MÄRJAMAA HELK

„Ära muretsse, ta ei jõua jalgsi kaugele“ (USA, alla 12aastastele keelatud)

22. august kl 19.10

„Spioon, kes mu hülgas“ (USA, alla 14aastastele keelatud)

22. august kl 17, 21.20

„Timm Thaler ehk müüdnud naer“ (Saksamaa, eesti keeles)

24. august kl 17

26. august kl 15

28. august kl 17

„Meg“ (USA, 3D)

24. august kl 19, 21.10

28. august kl 19, 21.10

„Slender man“ (USA, alla 12aastastele keelatud)

26. august kl 17, 21

29. august kl 17, 19

„Sünna“ (Venemaa, alla 12aastastele keelatud)

26. august kl 19

29. august kl 21

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM

Näitus „Tarbeklaasi kunstniku Pilvi Ojamaa klaastooteid aastaist 1965-1992“

Püsiväljapanek „136 aastat Järvakandi klaasitööstust“

„Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest“

Muuseum avatud K, N, R 11-18, L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM

Näitus „Mahtra sõda kunstis“

Püsinäitus „Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda“

Muuseum avatud T-L kl 11-16

SILLAOTSA TALUMUUSEUM

Näitus „Sammudes Eesti Vabariiki“

(näitusesaalis)

Näitus „Sangarlik Saalistete suguvõsa“

„Kolme kihelkonna vennad ja õed.

Vennastekoguduse usuliikumine Hageri, Juuru ja Rapla kihelkonnas“ (näituseküünis)

„Velise vallavalitsuse tegemised aastatel 1918-

1944 Rahvusrhiivi materjalide põhjal“

Püsinäitus „Märjamaa ja Vigala kihelkonna

inimeste ning aja lugu“

Avatud E-R kl 10-17, L-P tellimisel

HAGERI MUUSEUM

„Vana nukk, uus elu“. Juta Blande nukkude näitus

Püsinäitused „Maa-apteek“, „Kihelkonnakeskus Hageri“ (fotonäitus)

Avatud T, K, N kl 11-17, R kl 11-19; iga kuu 1. ja 3. laupäev kl 11-15, tel 5648 3828 või 555 0117

KONTSERT

Juhan Viidingu laulev luule! Esitavad Jaagup

Kreem, Taavi Langi, Tiit Kikas

Palamulla küün, 26. august kl 16

TEATER

„Elokäük“. Anne Tüرنpu ja Eva Kolditsa lavastus

Hageri vennastekoguduse palvemaja, 25. ja 26. august kl 19

MITMESUGUST

Maakonna raamatukogude suveprogramm

„Suveraamat 2018“ Kuni 31. august

Doonoritelk Raplas

Rapla kultuurikeskuse parkla, 22. august kl 12-18

Kuusiku kraamiturg

Kuusiku, aida ja tollakuuri vahel, 25. august kl 14

Muinastulede öö

Keava, 25. august algusega kl 16

Laste seikluspäev

Märjamaa valla noortekeskus, 26. august kl 10.30

Juuru kogukonna päev ja kodukohvikud

Juuru rahvamaja peoplats,

26. august kl 12 ja kl 16

EV100 Raplamaa autoorienteerumine

Rapla Automi plats (start), 28. august kl 17

KOOLITUS

Karjala pirukate valmistamise töötuba

Märjamaa EELK kogudusemaja, 25. august kl 10

NÄITUS

Eesti ajaloolised rahatähed

„Rahvariidel mustreid mitu“. Eesti

rahvarõivateemalised vanad postkaardid Tiit

Saaristi kogudest

„Keava postkaartidel“. Fotode autor Annika

Lepp

Kehtna raamatukogu

Kalmer Kaer. Seinakellad (lasteosakonnas)

„Tanu all – Eesti mõrsjad ja noorikud“. Ehalill

Halliste gobeläänide näitus (näitusesaalis)

Eesti koolilaulik läbi aegade: raamatud Olavi

Verevi kogust (fuajees)

Kohila raamatukogu

Ly Lestbergi fotonäitus „Vaadeldes punguvaid puid“

Siiri VJ keraamikanäitus „Pidupott“

Kohila Tornigalerii (Kohila, Viljandi mnt 1).

Näitus on avatud kiriku lahtioleku aegadel,

muul ajal helistada 5623 0741.

Fotonäitus „Minu inimesed“

Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Ulvi Lahe klaasitööde näitus „Ilu võib tabada sind ootamatult“

Märjamaa gümnaasiumi poiste tööõpetuse

õpetaja Mauno Laurimaa ja tema õpilaste

puidutööde näitus (vitriinis)

Annika Aviste ja Tiit Oidrami fotonäitus „Viin ja

Schönbrunn sõnas ja pildis“

„Oma silmaga 2018“ - „Minu mark“

(kodulootoas)

Märjamaa valla raamatukogu

Made Balbati raamatuillustratsioonide näitus

„Pildid lastele“ (saalis)

Põhjamaade romaan: Made Balbati

kujundatud raamatusari (fuajee vitriinis)

Tarvo Aro Meti vitraažinäitus „Kaleidoskoop“

(lugemissaalis)

Rapla keskraamatukogu

Näitus „Kaitseliit 100“

Rapla riigimaja fuajee

SPORT

IV liiga põhja/lääne piirkonna kohtumine

jalgpallis: Märjamaa Kompanii vs FC Toompea

Märjamaa gümnaasiumi staadion, 23. august kl 19

Laste 10. mitmevõistlus

Rapla, Sadolini spordihoone,

25. august algusega kl 9.30

Kohila Konsumi XXII rahvajooks

Kohila staadion, 26. august kl 12.30

IV liiga põhja/lääne piirkonna kohtumine

jalgpallis: FC Lelle vs Tallinna FC Olympic

Olybet

Lelle staadion, 26. august kl 13

U13 F alagrupi kohtumine jalgpallis: Raplamaa

JK I vs Nõmme Kalju FC I

Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 26. august kl 13

II liiga lõuna/lääne piirkonna kohtumine

jalgpallis: Raplamaa JK vs Pärnu JK Vaprus II

Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 26. august kl 17

U12 V alagrupi kohtumine jalgpallis: Kohila

Püsivus vs Paide LM Türi

Kohila staadion, 27. august kl 15.30

U16 II liiga B-tasandi kohtumine jalgpallis:

Kohila Püsivus vs Viljandi JK Tulevik II

Kohila staadion, 27. august kl 17.30

U13 VII alagrupi kohtumine jalgpallis:

Raplamaa JK II vs Kohtla-Järve SK Zenit

Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 28. august kl 11

KIRIKUTEATED

EELK RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KIRIK

Marju Riisikampi loeng-kontsert

orelimuusikast

Rapla pastoraadi saal, 22. august kl 20

Jumalateenistus

Rapla kirik, 26. august kl 12

Jumalateenistus

Kehtna Peetri kirik, 26. august kl 15

Rapla kirik on teeliste kirikuna avatud

1.06-31.08 teispäevast laupäevani kell 10-17,

pühapäeviti enne ja pärast jumalateenistust,

esmaspäeval suletud.

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil
kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130. Järgmine "KUUH MINNA" ilmub 29. augusti lehes.

Saku Kohvikutepäev
25. august 2018

21 kohvikut on avatud 11-18.00

Facebook | Saku aleviku kohvikutepäev 2018

Jaagup Kreem, Taavi Langi ja Tiit Kikas
Juhan Viidingu laulud

Pühapäeval,
26. augustil kell 17
Palamulla küünis
PILET 15.-
Info: FB/PalamullaKuun

Eksklusiiv!

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb toorest ja kuiva leppa ning kasepuud 30, 33, 38, 50, 60, 70 cm. Vedu al 5 rm. Tel 5373 7294

kuivad küttepuud, lahtiselt ja võrgus. Tel 503 6941

Rapla Kütteäris puidubriketti, pelleteid, kaminapuid kotis. Vedu tasuta. Tel 5563 6856

3 m lehtpuu, hind kokkuleppel. Lõhutud toores lehtpuu hind al 32 €, metsakuiv okaspuu al 35 €. Laotud puude tarne 10 ja 15 rm autoga. Tel 502 4895

Lõhutud ja saetud lepa küttepuud nii lahtiselt kui võrkkotis. Müüme ka puidubriketti. Vedu. Tel 516 6305

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid, pelleteid ning puidubriketti alusel. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503

ehituslikku saematerjali, servamata lauda, lepalauda, terrassi-, voodri- ja põrandalauda. Pikkused 3 - 6 m. Laudade värvimine. Vedu tasuta. Tel 528 2268

otse tootjalt kasepuidubriketti (al 165 €), turbabriketti (al 119 €) pakitud kivisütt (230 €), pelleteid (6 ja 8 mm, 185 €), klotse võrgus (2.50 €). Vedu. Tel 506 8501

kuivi halupuid 35 €/m³. Tel 511 9020

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

soodsa hinnaga talusealiha. Vajadusel tükeldame. Info tel 5196 2628, 5354 3002

suitsuvorsti ja maasinki väikehulgi, kohaletoomisega. Info tel 5196 2628 või 5351 7414

Tapamaja müüb emise lihakehasid kohaletoomisega. Info tel 5351 7414

mulda, killustikku ja liiva. Tel 5373 7294

18 m² kanaliga GARAAŽ Metsapargis. Tel 5354 3054

1-toaline korter (32 m², V korrus) Raplas, Mahlamäe 9. Hind 21 000 €. Tel 5565 3983

remonti vajav maja Märjamaal. Hind 45 000 €. Tel 5648 6166

MITMESUGUST

50-aastane mees tutvub väikest kasvu naisega, võib olla ka üksikema. Vajadusel aitan. Algul lihtsalt sõpruse eesmärgil. Seksuhetele ei. eesti.mees.014@mail.ee

Jalg ja Tald OÜ

Jalg ja Tald OÜ tegeleb proteeside, tallatugede ja ortopeediliste jalatsite valmistamisega.

Vastuvõtt toimub SA Raplamaa Haigla poliklinikus 30. augustil.

Info ja registreerimine telefonil 5563 3169

KESKKONNAAMET

TILLNIIDU LOODUSKAITSEALA MOODUSTAMINE

Keskkonnaamet teatab, et kavas on moodustada Järva ja Rapla maakonnas praeguste kaitstavate loodusobjektide Tillniidu looduskaitseala, Tillniidu hoiuala, Vanaaseme15 väike-konnakotka püsielupaiga, Koidula must-toonekure püsielupaiga ja projekteeritava Kastna metsa looduskaitseala liitmisel **Tillniidu looduskaitseala**.

Tillniidu looduskaitseala moodustamise väljatöötamise kavatsusega saab tutvuda Keskkonnaameti veebilehel www.keskkonnaamet.ee, Keskkonnaameti Türi kontoris, Kehtna Vallavalitsuses ja Türi Vallavalitsuses.

Oma parandusettepanekud ja vastuväited Tillniidu looduskaitseala moodustamise väljatöötamise kavatsuse kohta palume esitada kirjalikult Keskkonnaametile (info@keskkonnaamet.ee või Wiedemanni 13, 72213 Türi) **hiljemalt 07.09.2018**. Kui nimetatud tähtjaks ei ole väljatöötamise kavatsuse kohta parandusettepanekuid või vastuväiteid esitatud, arvestame, et vastuväited puuduvad.

Väljatöötamise kavatsust puudutav **arutelu toimub 18.09.2018 kell 15.00 Keskkonnaameti Türi kontoris (Wiedemanni 13, Türi)**. Pärast tutvustamisperioodi lõppu esitatakse väljatöötamise kavatsus 2018. aasta sügisel keskkonnaministrile määrase eelnõu menetluse algatamiseks. Määrase eelnõu kohta on võimalik arvamust avaldada menetluse algatamisele järgneval avalikustamise perioodil.

Lisainfo: Riina Kotter, 503 7128, riina.kotter@keskkonnaamet.ee

Orelimuusika pooltund pastoraadis

Hille Poroson, Rapla koguduse organist

22. augustil kell 20 on järjekordne orelimuusika pooltund, seekord Rapla Maarja-Magdaleena kiriku pastoraadis.

Kolme registriga positiivorelil mängib ja räägib teostest Marju Riisikamp. Kavas on Canzonad erinevatelt heliloojatelt (autorid G. Cavazzoni, G. Gabrieli, G. Frescobaldi, C. Erbach, D. Buxtehude, J. S. Bach).

Olete oodatud kuulama!

VABAD TÖÖKOHAD

Raplamaal seisuga 22.08.2018

Eesti Töötukassa

www.tootukassa.ee.
Töötukassa Raplamaa osakond
Tallinna mnt 14, 79513 Rapla.
Tel: 483 0140, rapla@tootukassa.ee

Töopakumise nimetus	Asukoht	Tööandja	Kandid tähtaeg
Rehvidehnik	Rapla linn	Agomer Rehvid OÜ	09.09.2018
Kokk	Rapla linn	Meie Pubi OÜ	26.08.2018
Baaridaam-ettekandja	Rapla linn	Meie Pubi OÜ	26.08.2018
Teenindaja	Rapla linn	Selver AS	31.08.2018
Kokk	Rapla linn	RRLektus AS	31.08.2018
Ajalooõpetaja	Rapla linn	Rapla Kesklinna kool	26.08.2018
Inglise keele õpetaja	Rapla linn	Rapla Kesklinna kool	26.08.2018
Müüja-klienditeenindaja	Rapla linn	RRLektus AS	24.08.2018
Operaator	Purila küla	Allied Timber OÜ	16.09.2018
Tootmistööline	Purila küla	Allied Timber OÜ	16.09.2018
Ostu-müügijuht	Lipametsa küla	VIR-VAR KAUBA OÜ	24.08.2018
Tootmisjuht	Lipametsa küla	VIR-VAR KAUBA OÜ	24.08.2018
Farmitööline	Sikeldi küla	KMR Livestock Europe Ltd OÜ	06.09.2018
Kokk	Järlepa küla	Järlepa Lasteaed	31.08.2018
Insener-konstruktor	Juuru alevik	Arca Nova Element OÜ	09.09.2018
Puusepp	Juuru alevik	Arca Nova Element OÜ	09.09.2018
Köögiabiline	Nõmmeotsa küla	Luhre Turismitalu OÜ	01.09.2018
Kaupluse juhataja	Märjamaa alev	Rapla Tarbijate Ühistu	31.08.2018
Kassapidaja-müüja	Märjamaa alev	MAXIMA Eesti OÜ	17.09.2018
Diagnostik-hooldustehnik	Märjamaa alev	AGRILAND OÜ	24.08.2018
Kokk	Kohila alev	Sedrik OÜ	25.08.2018
Lapsehoidja	Kohila alev	Teiemeie OÜ	26.08.2018
Komplekteerija	Kohila alev	Tallinna Pesumaja OÜ	31.08.2018
Tehnik	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	26.08.2018
Cnc-pingi operaator	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	26.08.2018
Rataslaaduri juht	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	26.08.2018
Operaator	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	26.08.2018
Turvatöötaja	Kohila alev	AS G4S Eesti	31.08.2018
Ümbrikute tootmisliini pakkija	Kohila alev	Bong Eesti OÜ	31.08.2018
Tugiisik	Kohila alev	Linnupojad OÜ	31.08.2018
Laotöötaja-komplekteerija	Kehtna-Nurme küla	Frank Kutter OÜ	31.08.2018
Lihatoodete valmistaja	Kehtna-Nurme küla	Frank Kutter OÜ	31.08.2018
Eesti keele ja kirjanduse õpetaja	Kehtna alevik	Kehtna Vallavalitsus	30.08.2018
Sotsiaalpedagoog	Kehtna alevik	Kehtna Kutsehariduskeskus	26.08.2018
Tootmistööline	Keava alevik	Vindor OÜ	09.09.2018
Kassapidaja	Järvakandi alev	OG ELEKTRA AS	31.08.2018
Letiteenindaja	Järvakandi alev	OG ELEKTRA AS	31.08.2018
Vormihoidja	Järvakandi alev	O-I Production Estonia AS	09.09.2018
Klaasivormimisemasina operaator	Järvakandi alev	O-I Production Estonia AS	09.09.2018
Töödejuhataja	Ingliste küla	IR Puit OÜ	04.09.2018
Puidupingi operaator	Ingliste küla	IR Puit OÜ	05.09.2018
Postiljon, kuller	Rapla maakond	Kummihai OÜ	03.09.2018
Reklaamipaigaldaja Kesk-Eestis	Rapla maakond	Prisma NET OÜ	24.08.2018
Katusepaigaldaja	Rapla maakond	TK Katused OÜ	26.08.2018

RAPLA
Läiskasvanute
GÜMNAASIUM

OOTAME UUSI
ÕPPUREID!

Õppetöö alates 7. klassist,
gümnaasiumis pakume ka e-õpet ning
riigieksamiteks valmistumist üksikaineõppijana.

Dokumentide vastuvõtt toimub

alates 21. augustist tööpäeviti kella 9–16
koolimaja II korrusel õppenõustaja kabinetis
(Rapla, Lasteaia 5).

Lisainfo: oppenoustaja@raplatg.ee või
telefonil 489 4219, 485 5859 või 5647 3488 (õppejuht)
Kooli koduleht: www.raplatg.ee

ON AEG
uuendada
lehetellimust!

- Ostame METSAKINNISTUID,
 - ka raiutud ja hüpoteegiga
 - Ostame PÖLLUMAAD
 - Küsi hinda! Teeme pakkumise
- PärnuTel 447 7900, 528 5263
• Faks 447 7903, metsagrupp@hotmail.ee

Treraadio

RAPLA HOMMIKUPROGRAMM

E-R 7:00 - 10:00

igal pooltunnil kohalikud uudised,
raplamaal toimuvad sündmused,
põnevad saatekülalised,
ilm, horoskoop,
muusikat retropärlitest
- tänapäeva hittideni

91,3

MHz

www.treraadio.ee

**TERASKATUSED JA
VIHMAVEESÜSTEEMID
OTSE TOOTJALT!**

VÕTA KOHE ÜHENDUST!
kalle@olly.ee, 53 600 757

OLLY
TERASPROFILID

RAPLA KÜTTEKONTOR

MÜÜB LÖHUTUD LEPA KÜTTEPUID (25-60 cm).

MÜÜME KA PUITBRIKETTI.

Tel 516 6305

pm
PRIIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:
metsakinnistuid,
kasvavat metsa, kasepakku,
okaspuu palki, paberipuitu,
küttepuid, võsa hakkeks.

Pakub:
saematerjali,
metsaveoteenust.
kase küttepindu ja kase
kütteklotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696E-post
priimo.mets@priimo.ee

LANDEKER

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja
läbiraiutud
kinnistuid

Tel 511 0415, 517
9866, 489 4055.
www.landeker.ee

Värbamisettevõtte B&H Solutions
OÜ kliendiks on kasvav Pärnu
puidutöötlemisettevõtte.

Seoses töömahtude kasvuga võtame tööle

MEHAANIKU

kelle tööülesanneteks on mehaaniliste
puidutöötlemisseadmete ja -liinide regulaarne hooldus
ning koostöös arendusjuhiga tootmiseseadmete
parendamine ja täiustamine.

Nõudmised kandidaadile:

- mehaaniku või mehhatrooniku haridus või sellealane
töökogemus
- masinate häälestamise ja remondikogemus
- teadmised automaatikast ja elektritöödest
- tehniline taiplikkus ja korrektsus tööprotsesside
teostamisel
- Kohusetundlikkus ja vastutustunne
- valmisolek graafikuga tööks (hõlmab ka öövahtusi ja
töötamist nädalavahetuseti)

Ettevõtte pakub:

- sisseelamist kogenud kolleegide juhendamisel ja
mitmekesist tööd
- stabiilset töökohta jõudsalt arenevas ettevõttes
- sõbralikku kollektiivi
- erialaseid koolitusi
- spordiklubi, veekeskuse ja bowlingu külastusi
- erinevaid oma töötajate hüvesid
- brutopalka 15 €/h

Kandideerimine

Kandideerimiseks saada oma CV hiljemalt 26. augustiks
e-postil cv@bhsolutions.eu
Vaata lisaks veebist bhsolutions.eu/mehaanik-2

Hea METSAOMANIK!

OSTAME: kasvavat metsa,
metsamaad, palki ja paberipuitu,
küttepuitu ja raidmeid.

Metsä

Metsä Forest Eesti AS

Tel: 501 9257, 503 8777
e-mail: eesti@metsagroup.com

RAKVERELVEL

Beth Henley

KÜLLUS

Metsiku Lääne naised

R, 21. sept kell 19 Rapla kultuurikeskuses

rakvereteater.ee piletimaailm.com 32 95 444

Hea töökoht kodukoha lähedal!

- Kindel töötasu
- Kõige kaasaegsemad seadmed ja meeldiv töökeskkond
- Töö päevasel ajal, sobiva graafiku alusel, täis- või osalise tööajaga
- Sobivad ametid on nii meestele kui naistele, noorematele
ja vanematele

Vajame

MASINAOPERAATOREID, MEESKONNAJUHTE, kui ka TAVATÖÖLISI

- Sõbralik töökollektiiv ootab sind, kui oled valmis tegema
tublit füüsilist tööd ja pidama kokkulepetest kinni
- Kogu väljaõpe toimub kohapeal, varasemat kokkupuudet vastava tööga
pole vaja

TALLINNA PESUMAJA KOHILAS. TULE TUTVUMA!

Helista mulle ja lepi aeg kokku numbril 5300 7183 Kristiina Karivere,
personalijuht. E-mail kristiina.karivere@pesurent.ee

Kallis MARIS! Paliu Õnne!

Raplamaa Sõnumid

www.metsaamet.ee

Teenused erametsaomanikule:

- Metsakinnistute ost
- Raieõiguse ost
- Metsa ülestöötamine ja vedu
- Maapinna mineraliseerimine koos külviga
- Metsamajandamise kavade koostamine

Teave e-post: info@metsaamet.ee Tel. 5615 0680, Karl Lister

**SUVISELT SOODSAD KEEVISRAAMIL
HAAGISTE PAKKUMISED**

Brentexi haagisega veab kindlalt!

BREN325H

(kast 3,25 x 1,5 m, porte 0,4 m) +
plastkaas + tugiratas

Komplekti hind **1590 €**

BREN275ECO

(kast 2,75 x 1,5 m, porte 0,25 m)

Hind **869 €**

NB! Pakkumised kehtivad üle Eesti kuni kaup jätkub.
Võta ühendust meie lähima müügikohaga

✓ Pärnu: Taunex Auto OÜ | Lille 2a | tel 682 7888

✓ Viljandi: Ants Viljandi OÜ | Riia mnt 54n | tel 434 5630

✓ Rapla: Jarex Invest OÜ | Metsa-Antsu tee 2 | tel 5887 7330

Vaata ka teisi soodsaid pakkumisi

www.brentex.ee

BRENTEx

RAHVAS ON RÄÄKINUD

Aksioon "MAKSUD SÕIDAVAD"
kogus 20.08 rahvast Kuusiku lennuväljale:
"Me tahame poliitilist vastutust poliitikute poolt"

Käärib ja kobrutab sisekriis
langeb tuju, tõuseb aktsiis
maksud sõidavad
lätlased võidavad
vohab vastutamatus
ja tohoo pele
lisaks maksudele
.....!!!

*Ristsõnas punasega märgitu on seotud kõnealuse aktsiooniga

NB! VASTUS
ÜLEÜLDINE
VAIKUS

ÕIE
SAARLASE
HOOV
KETTI

SINU
TÄPI-O
LINN
LÄTIS

EBALÖBUS
ENDINE
ÜLIKOO
ALATU VALE
NAISENIMI

ÜHES LÄTI
LINNAS

URMAS
OTT

OKVA HÄÄLE
ANDMISTE
taastamist
(nõue riigipea
valimisel)

ARTUR
GALLIUM
VÕIMALIK
OMADA

REDEE
VAIKIMISE
SÜMBOL
ENN ARU

ÄRNI URM
SÕNUMILEHT
E-POSTI
TEENUS

ASJA-
TUNDJAD
(nõue, et mi-
nistrid olgu)
... TRAPIDO

...KLEIT (uhke)
... VELLE
(aktsiooni
lõbustaja)
ŽANNA AAS

...TV
MEHINE
TÄHT

...LÖKS
(hiirele liig)
ID EST
ARMAS ISA

HOMMIKU-
AEG
NAISENIMI
ARSEEN

EESTI
GAAS

...-KIRI

MÕISTUSES
AKTSIOONI
HÄÄLETORU
(Margus ...)

OLEV
AKTSIOONI
EKSITAJA
(taeva-
põhine)

KAJA
VILOP
KALA-
PEIBUTIS

... de
JANEIRO
RUDOLF
ALLABERT

MITTE SEE
ISTUVATE
ÜLIKUTE
ORDU
KEHAVÄLINE
EKSIMUS

INGLISE
ARTIKKEL
ILLE LILL
ÕPPEAASTA

VÕIDU-
RÕÖMU-
HÜÜATUS
SAMUTI

ORJARIK
INIMESTE-
KESKSE
(õiguse taas-
tamise nõue)

MITU
ÜHENIME-
LIST KASSI
PLÄRA
ÜLESANNE

TIIT
NÄITLEJA
(eesn+nn)
VÕIDURIK
(aktsiisilt)

AVE-MAI
AH-I SEMU
LIITUM
VÕIDU-
UHAMINE

IVAR GEN
...JUHT
ORELIPÕISS
ÜMAR
PÄTSIKE

AVAR
KEELAV
SÕNA
PLAANIS

ILLE
LEO ILVES
ÜHIK SI-
SÜSTEEMIS

SINNA
VIAKSE
MÕNIKORD
NAHK
NAISENIMI

LENDUV
VESI
LENNU-
LÜHI-DRAPP

I. ORAVA
VAENLANE
I. KLASS
(rooma nr)
ENDA

JÄÄ
(sakea k)
VÕTA NAIN
SANDER
PALM

AKKPÕÖRE
inimeste
KESKSES
ELUNDIS
(aktsiooni
sõnum)

AKTSIOONI
LUSTLIKUM
OSA

INDREK

RAHVAVÕI-
MUPÕHINE
(nõue, Eesti
peab olema)
KADI KUUS

OLÜMPIA
FORMAALNE
ASJAJAMINE
(nõue, et see
puuduks)

KOKTEIL
OSAVÕTUGA
(nõue, et
saadiku paik
oleks seotud)

SEENIOR
AKTSIOONI
HÄÄLETORU
(Emil ...)

ULVI
AKTSIOONI
HÄÄLETORU
(Andres ...)

INES KARU

Koostas: Aivi Meister

LASTELE

MOODUSTA LIITSÕNAD.
LAHENDUS ÜLEVALT ALLA VÄRVLISTES RUUTODES

JALA
RAUD
UBA
LAPSE
KANN
HAPU
KELL
SIGA
LINNA
VANNA
MEMM
NAHK

ÕIGESTI VASTASID:

KAI SI SOESON
TRIINE TOMINGAS
AGAATE HANSEN
MARILIIS OJAVEE
ARON TERRAS
LISANN TERRAS
ERKI ÜTSMÜTS
ALISSA SAAR
GREGOR BUHT
MARKUS KASEPÖLD
MIA MARIA MARINESCU
ANNAMARI MÖTTUS
MADLI-MIA VAHTMÄE
ANETT REBANE
LISANNA ALLIKA
OSKAR HIETAM
DERON BIET RUDNEVS
BERIT LIIMANN
MARGO PULVER
MAILIS RAIDMA
KERLI HIETAM
HELINA BAKAJEV
KÄROLIIS HIETAM
TAAVI MIKKOLT
LIISA PATA
RAUL PATA
ROLAND KLAAS

KAELAPADJA VÕITIS OSKAR HIETAM
EELMISE MÕISTATUSE VASTUS OLI „VIKERKAAR“

Saada ristsõna vastus hiljemalt 27. augustiks e-postile: kuulutused@sonumid.ee (märksõnaga "täiskasvanute ristsõna" või "lasteristsõna") või Raplamaa Sõnumite toimetuse aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511.

NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused. Auhiinad saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

15. augustil ilmunud suure ristsõna vastus on „**HUMANITAARAINETEGA HÄDAS**“. Raamatu "Novak Djokovic: Serbia suursaadik maailmas" võitis **JANE RUDNEVS**.

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

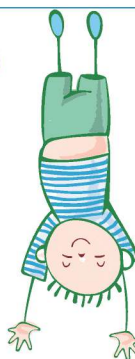
Vastus

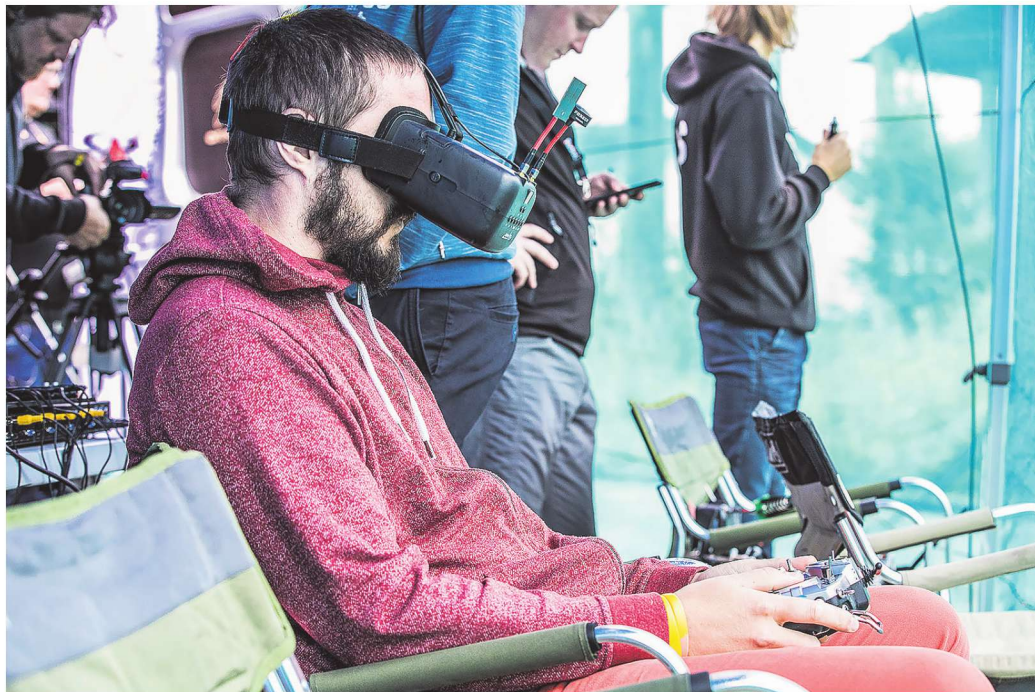
Nimi

LASTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

VASTUS

NIMI

DROONIRALLI naasis Läti külla

Vigala piirkond on tasapisi kerkimas Rapla maakonna droonilennutamise keskuseks. Juba teist aastat järjest toimus Läti külas Elisa Drone Racing liiga üks etapp. Tänavusel hooajal oli see kuues.

Siim Jõgis

Võistlusdroone lennutati Läti külas pühapäeval, 19. augustil. Võrreldes möödunud aastaga oli võistlus läbi teinud selge arengu. Esiteks oli võistlejaid ligi kaks korda rohkem ning teiseks andsid rahvusvahelise mõõtme lätlastest droonilennutajad.

Tegemist on igati vaatamängulise ja futuristliku spordialaga, kus väikesed robotid lendavad põllu peale üles seatud rajal. Neid juhivad piloodid, kes kannavad FPV (*first person view* – ingl. k.) prille, mille kaudu näevad nad droonikaamera pilti. Spordiala on üsna tundlik peene uduvihma suhtes. Seetõttu venis ka pisut pühapäevase etapi algus.

Võistlejad rääkisid, et vihmaga muutub kaamera lääts uduseks ning siis ei jõua ka prillidesse selge pilt ümbrusest. Elektroonika saab kinni katta ja see vihma ei karda. Ka tuul ei ole võistlusdroonide suur vaenlane, kuid just peene uduvihma tõttu tuli start paarkümmend minutit edasi lükata.

Osalejaid oli pühapäeval võistlusel neliteist, eelmisel aastal oli neid kaheksa. Võistlus algas treening- ning kvalifikatsioonisõitudega ning tipnes õhtul finaali. Juhtus ka seda, et droon lendas vastu mõnda rajaelementi ja läks katki. Selline element võis olla värav või lipud, mille vahelt tuli läbi sõita. Võistlejad oskasid sellega arvestada ning olid kaasa võtnud oma droonile mitu paari tiivikuid.

2017. aastal toimus võistlus samas kohas, aga rada kulges läbi ühe vana laudahoone. Tänavu otsustati paigutada rada ainult põllule. Laudahoone akende ja uste vahelt läbi lendamine oli

liiga kitsas ja ohtlik. Üks võistleja, Tanel Tambu rääkis, et kokkupõrkeid rajaelementidega tuleb ikka ette, aga kokkupõrked droonide vahel on pigem harvad. Kuigi droonid lendavad rajal samal ajal koos, need tavaliselt üksteisele ette ei jää. Kui kokkupõrkeid ette tuleb, siis tavaliselt mõnes raja kitsamas lõigus, takistuste lähimisel.

Igal võistlejal oli aega kaks minutit, et oma drooniga läbida võimalikult palju ringe. Parima tulemuse sai kirja see, kes oma drooni kõige kaugemale suutis lennutada ja enim ringe kirja sai. Tambu rääkis, et kaks minutit on optimaalne aeg, sest droonide akud ei pea palju rohkem vastu. Võistlusdroonid on küllaltki väikesed. Kindlasti väiksemad kui näiteks fotodroonid.

Võisteldi kahes kategoorias – Open-klassis ja põhiklassis. Nende vahe seisneb droonide kaalus. Põhiklassis võistelnud droonide maksimaalne kaal oli 150 grammi. Open-klassis võisid võistelda kuni 800-grammised droonid, aga tegelikult olid need kõik kergemad kui pool kilogrammi.

2017. aasta augustis toimunud esimest võistlust Läti külas võib pidada ka Vigala drooniringi alguseks. Seda veab Vana-Vigala põhikooli poiste tehnoloogiaõpetuse õpetaja Ott Jeaser. Nüüd on juba aasta aega koos käidud ja droone ehitatud. Pühapäeval ei olnud võistlejate seas veel ühtegi Jeaseri õpilast. Ta ütles, et nii kaugele pole lihtsalt jõutud. Küll aga aitasid Jeaseri õpilased paar päeva enne võistlust Läti külas muru niita ja rada ette valmistada. Samuti oli osa neist kohal pühapäeval pealtvaatajatena.

Jeaseri sõnul käis drooniringis möödunud õppeaasta jooksul kümme kuni viisteist õpilast. Sarnased drooniringid toimivad ka mujal Eestis, näiteks Saue. Tanel Tambu avaldas lootust, et just sellistest ringidest kasvavad välja järgmised piloodid, kes drooniralliga tegelema hakkavad.

Videoklippe pühapäevasest võistlusest on võimalik vaadata sotsiaalmeedia vahendusel Elisa Drone Racing League Facebooki lehel. Võistluse tulemused on internetis üleval aadressil <http://hobizonedr1.livefpv.com/>.

FPV-prillidega näeb droonikaamerat nii, nagu istuksid sa ise drooni peal.

Nikerdamisnurgakeses oli muljetavaldav tehnikavalik.

Fotod: SIIM SOLMAN

ISSN 2228-1886

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260
Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084,
e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Siim Jõgis (489 2132), Stina Andok (489 2137), Helerin Värönen (489 2132),
Haldi Ellam, Katri Reinsalu, suvareporter Maris Adoma (489 2246)
Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138)
Kujundajad: Ulvi Blande (489 2138), Siim Solman (489 2138)
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130).
Reklaamijuht: Kadri Paju (489 2130)
Raamatupidaja: Juulija Kuum (489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastõid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastõid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastõid.

Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel. Toimetust võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.

Väljaandja: OÜ Nädaline. Trükk AS Printall. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363